సూరి సీతి వెంకి

సూరి సీతి వెంకి

శ్రీ చింతా దీక్షితులు

త్రివేణి పబ్లిషర్సు
మచిలీపట్టణము

ప్రథమ ముద్రణ
సెప్టెంబరు 1955

మూల్యము :
రూపాయి ముప్పావలా

త్రివేణీ ప్రెస్
మచిలీపట్టణము

విషయసూచిక

"జైలుప్రవేశం" తరువాత "సూపరెంటు కూతురు" అనే కథ చదువుకోవలసిందని పాఠకులకు మనవి.

D

E

సూరి, సీతి, వెంకి

పేరంటం

సూరి అరుగు చివర కూర్చుని కాళ్లు వేళ్లాడవేసుకొని ఊపుతూ, ఎదురుగుండా గడ్డి మేస్తున్న మేకపిల్లల కేసి చూస్తూ పాడుకుంటోంది.

'అమ్మా నాకు తలదువ్వే
కాళ్ళకు గజ్జెలు కట్టవుటే
పేరంటానికి వెడతాను
కాళ్ళకు పసుపూ పూస్తారు
చుట్టూ పారాణి పెడతారు
శనగల వాయనం ఇస్తారు
అప్పుడు ఇంటికి వస్తాను;
పశువులు ఇంటికి వచ్చాక
పాలూ బువ్వా తింటాను.'

సూరి తెల్లపువ్వుల ఎర్రపరికిణీ కట్టుకొంది. తెల్ల జుబ్బా తొడుక్కొంది. మెడలో ఒక చిన్న కాసులపేరు ఉంది. కాళ్ళకు వెండికడియాలు పెట్టుకుంది. చేతులకి బంగారం మురుగు లున్నాయి. అప్పుడే తల దువ్వుకొని కాటుకా బొట్టూ పెట్టుకొంది.

ఇంట్లో వాళ్ళమ్మ వాళ్ళ చెల్లాయి లిద్దరికీ తల దువ్వుతోంది. సూరికి ఎనిమిదేళ్ళ వయస్సు. చామన చాయగా,

బక్క పలచగా ఉంటుంది. అసలు సూరిపేరు సూర్యకాంతం. తను బళ్ళో చదివే రెండోవాచకపుస్తకం మీద 'సూరే కాంతం' అని తనపేరు వ్రాసుకొంది. అసలుపేరు సూర్య కాంతం అయినప్పటికీ వాళ్ళమ్మ దాన్ని ఎప్పుడూ 'సూరి' 'సూరి' అని పిలుస్తూఉంటుంది. వాళ్ళమ్మ పిలవడం చూచి వాళ్ళనాన్న కూడా 'సూరి సూరి' అనే పిలుస్తూఉంటాడు.

వాళ్ళమ్మ వంట చేసుకొనేటప్పుడూ, నీళ్ళకు వెళ్ళి [illegible] సూరి తన చెల్లెళ్ళ నిద్దరినీ ఆడిస్తూ ఉంటుంది.

[illegible]వేళ పేరంటానికని అందరూ ముస్తాబు అవు[illegible]. ముందుగా సూరి ముస్తాబై అరుగుమీద [illegible]ని పాట పాడుకొంటూఉంది.

ఇంతట్లోకే గుమ్మంలో నిలబడి ఒకపిల్ల

'సూరీ సూరీ చుం చెలక
మా ఇంటికొస్తే మంచెలక
సూరీ సూరీ చుం చెలక
మా ఇంటికొస్తే మంచెలక'

అని పాడుతూ చేతులు తట్టుతూ నవ్వుతూ సూరిని ఉడికించింది.

ఈ పిల్ల సీతి.

సీతి అసలు పేరు సీతారాముడు. వాళ్ళ నాన్నా అమ్మా ముద్దుకోసం 'సీతి' అని పిలుస్తూ ఉంటారు. సీతికి ఆరేళ్ళ వయస్సు. తీరైనముఖము. చేరెడేసి కళ్ళు. ఎర్రగా

ఉంటుంది. కొత్త తెల్లపరికిణీ కట్టుకొని, పువ్వుల చొక్కా తొడుక్కొని, గళ్ళరుమాలు చేత్తో పట్టుకొని పేరంటానికి సిద్ధంగా ఉంది.

సీతికి మెళ్ళో చిన్న కంటే, చేతులకు గాజులూ, కాళ్ళకు కడియాలూ ఉన్నవి. అందాకా వాళ్ళమ్మ కాసులపేరు మెళ్ళో వేసుకొంది.

'సూరీ సూరీ చుంచెలక
మా ఇంటికొస్తే మంచెలక'

అని సీతి సూరిని చూచి అనడం సూరి విని మూతి ముడిచి, 'అమ్మతో చెప్పనా' అంది.

'చెప్పు నాకేం భయమా ఏమిటి?'

'సరే లే. జ్ఞాపకం ఉంచుకో; నిన్ను పేరంటానికి తీసుకొని వెళ్ళతానేమో ఉండు' అంది సూరి.

'నేను అమ్మతోనే వెడతాను' అంది సీతి.

సూరి నవ్వి 'నేనుమాత్రం అనలేననుకున్నావా ఏమిటి' అని,

'సీత పీత
ముంజకాయ మూత
కొడవ లెట్టి కోత
సీత పీత
ముంజకాయ మూత
కొడవ లెట్టి కోత'

అని సీతిని ఉడికించడం మొదలుపెట్టింది. సీతికి ఉడుకుబోత్తనం వచ్చి, 'అమ్మా, చూడవే, అక్కయ్యా' అంది.

'నన్నెందు కనాలి ముందు' అంది సూరి.

'నన్నెందుకు పేరంటానికి తీసుకెళ్ళనన్నావు?' అంది సీతి.

'చూశావా, చూశావా అబద్ధాలు. ముందు నేను తీసుకెళ్ళ నన్నానా?'

సీతి నవ్వి పారిపోయింది. ఇంతట్లోకే ఇంట్లోంచి మూడేళ్ళ చిన్నపిల్ల వచ్చి సూరి వెనక్కాల నిలబడింది. దీనిపేరు వెంకి. అసలుపేరు వెంకటరమణ. వాళ్ళ అమ్మా నాన్నా 'వెంకి' అని పిలుస్తారు. అంచేత అందరూ 'వెంకి' అని పిలుస్తారు. వెంకి పొట్టిగా ఉంటుంది. ఎర్రగా ఉంటుంది. మెళ్ళో చిన్ని కంటె పెట్టుకుంది. చేతులికి గాజులూ, కాళ్ళకు కడియాలూ ఉన్నవి. ఎర్రపువ్వుల తెల్లపరికిణీ కట్టుకొంది. పట్టుజుబ్బా తొడుక్కుంది. బొట్టూ కాటుకా పెట్టుకొని పేరంటానికని గళ్ళరుమాలు చేత్తోపట్టుకొని వచ్చింది.

'రావే, వెంకీ, ఇక్కడ కూచో' అని సూరి తన పక్కను వెంకిని కూచోబెట్టుకుంది. వెంకి పరికిణీ మాసిపోకుండా పొందికగా ఎత్తి పట్టుకొని సూరి పక్కని కూర్చుంది.

ఇంతట్లోకే సీతి మళ్ళీ వచ్చి గుమ్మంలో నిలబడి వెంకిని చూచి :

'వెంకి డొంకి
ఏడు మూళ్ళ దుప్పటి
కప్పుకుంటె చాలదు
కందిపప్పు పచ్చడి
వెంకి డొంకి
ఏడుమూళ్ళ దుప్పటి
కప్పుకుంటె చాలదు
కందిపప్పు పచ్చడి' అని వెంకిని ఉడికించింది.

వెంకికి పాపం ఉడుక్కోవడం తెలియదు.

'ఎందుకే, గయ్యాళి, దాన్నంటావూ? అమ్మతో చెపుతా నుండు' అంది సూరి.

'చెప్పు, చెప్పు; నాకాళ్లకు బంగారుచెప్పులుకుట్టించు' అంది సీతి.

'అలాగే ఉండు. అమ్మ రానీ' అంది సూరి.

'సూరి సూరి చుంచెలక
మాఇంటికొస్తే మంచెలక'
అంది సీతి.

'సీత పీత
ముంజకాయ మూత
కొడవలెట్టి కోత'
అంది సూరి.

'వెంకి డొంకి
ఏడుమూళ్ళ దుప్పటి
కప్పుకుంటె చాలదు
కందిపప్పు పచ్చడి'

అంది సీతి.

'సీత పీత
ముంజకాయ మూత'

అంది వెంకి.

ముగ్గురూ కలిసి ఒకళ్ళ కంటె ఒకళ్లు గట్టిగా అనడం మొదలు పెట్టారు.

'అన్నా, అన్నా, ఏమిట్రా ఆ అల్లరి' అంది, లోపలనుంచి వాళ్ళమ్మ.

'చూడవే అమ్మా మరి, నేనూ వెంకీ ఇక్కడ కూర్చుంటే ఈ సీతి' అంది సూరి.

'అవునే సీతీ?' అంది వాళ్ళమ్మ.

'కాదే, అమ్మా. నన్నే ముందస్తిగా అందే సూరి' అని సీతి నవ్వింది.

'సూరీ, నువ్వుకూడా అల్లరి చేస్తున్నావా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'కాదే అమ్మా. సీతివి అన్నీ అబద్ధాలే. నేను ఇక్కడ కూచుంటేను, తనొచ్చి నన్ను సూరీ సూరీ అందే' అంది సూరి.

'లేదే అమ్మా, అన్నీ ఉత్తమాటలే' అంది సీతి.

'మరి వెంకి నెందు కన్నావు' అంది సూరి.

'వెంకి నన్నెందు కంది, మరి' అంది సీతి.

'పాపం. అవునండా, ముందర నువ్వన్నావా? అబద్ధాలాడితే ఆడపిల్లలు పుడతారులే' అంది సూరి.

'నీకే అందరూ ఆడపిల్లలు పుడతారు' అంది సీతి.

'ఊరుకోరు గాదూ, వస్తున్నా ఉండండి' అని వాళ్ళమ్మ కేకేసింది.

అందరూ ఊరుకొన్నారు. వాళ్ళమ్మకూడా ముస్తాబై వచ్చింది. సీతి మెళ్ళో కాసులపేరు తన మెళ్ళో వేసుకొంది.

'అబ్బాయీ మే మొచ్చిందాకా ఇంటిదగ్గిర ఉంటావు కాదూ' అని వాళ్ళమ్మ వాళ్ళన్నతో చెప్పి పేరంటానికి బయలు దేరింది.

వాళ్ళమ్మ ముందు నడుస్తోంది. ఆవిడ వెనకే సూరి నడుస్తోంది. సూరి కుడిచెయ్యి సీతి పట్టుకుంది. ఎడమ చెయ్యి వెంకిపట్టుకుంది. 'ఎత్తుకోనా వెంకీ' అందివాళ్ళమ్మ. 'నే నడుత్తా' నంది వెంకి. అందరూ కలిసి అవతల వీధిలో ఇంటికి వెళ్ళారు. వాళ్ళింట్లో వాళ్ళమ్మాయి పుట్టినరోజు. ఆ అమ్మాయికి రెండోఏడు. తలంటి నీళ్ళోసి పట్టుచొక్కా తొడిగి ముస్తాబుచేసి కుర్చీలో కూచోబెట్టారు. పేరంటాళ్ళందరూ వచ్చారు. సూరీ, సీతీ, వెంకీ ఆ అమ్మాయికేసి చూస్తూ నిలబడ్డారు.

ఆ అమ్మాయితల్లి పేరంటాళ్ళందరికీ పసుపూ పారాణీ రాసింది. సూరికీ సీతికీకూడా రాసింది. వెంకికి చిన్నపిల్లని రాయకపోతే సూరితో చెప్పి రాయించుకొంది.

తరవాత ఆ అమ్మాయికి అందరూకలిసి హారతి ఇచ్చారు. హారతి పళ్ళెం సీతీ వెంకీకూడా పట్టుకుంటామని పట్టుకొన్నారు. పేరంటాళ్ళు మంగళారతి పాటలు పాడారు. సూరినికూడా పాడమన్నారు గాని సూరి సిగ్గుపడి పాడిందికాదు. తరవాత అందరికీ శనగలవాయనం, తాంబూలం ఇచ్చారు. సీతికీ వెంకికీకూడా ఇచ్చారు. సీతి శనగలూ, వెంకి శనగలూ సూరి మూటలు కట్టిపెట్టింది. తన శనగలుకూడా మూట కట్టుకొంది. తరవాత వాళ్లందరూ ఇంటికి ప్రయాణమయ్యారు. 'అమ్మా, మన వెంకి కెప్పుడే పుట్టినరోజు' అంది సీతి.

'శ్రావణ మాసం' అంది వాళ్ళమ్మ.

'అమ్మా, వాళ్ళమ్మాయి మరి మన వెంకిలాగ నడవలేదేమే' అంది సూరి.

'వాళ్ళమ్మాయి మన వెంకికన్న చిన్నది కాదుటే' అంది వాళ్ళమ్మ.

'అమ్మా నన్నెత్తుకోవూ' అంది వెంకి

'రా, అమ్మా, రా. ఎత్తుకుంటాను రా. ఎంత దూరం నడిచిందో నా చిట్టితల్లి' అంది వాళ్ళమ్మ.

'అమ్మా నన్నుకూడా ఎత్తుకోవూ' అంది నవ్వుతూసీతి.

'నిన్ను కూడా ఎలా ఎత్తుకోనే? ఆ మాత్రం నడవలేవుటే' అంది వాళ్లమ్మ.

అందరూ వాళ్ళింటికి చేరారు. వాళ్ళ నాన్నగారు కూడా అప్పుడే కచేరీనుంచి ఇంటికి వచ్చారు.

'నాన్నగారికి కాళ్ళు కడుక్కోడానికి నీళ్ళియ్యవే సూరీ' అంది వాళ్ళమ్మ.

సూరికంటె ముందుగానే సీతి పరుగెత్తుకువెళ్ళి వాళ్ల నాన్నగారికి నీళ్ళు తీసుకువచ్చి ఇచ్చింది. వెంకికూడా చిన్ని చెంబుతో వాళ్ళనాన్నగారికి నీళ్ళు తెచ్చిపెట్టింది.

'వెంకి మీకు కాళ్ళు కడుక్కోవడానికి నీళ్ళు తెచ్చింది చూశారా' అంది వాళ్ళమ్మ.

వాళ్ల నాన్నగారు 'నువ్వా తెచ్చావుటే వెంకీ' అని వెంకిని ఎత్తుకొని ముద్దెట్టుకొన్నారు.

'నాన్నా, నాన్నా, మేమేం, పేరంటానికివెళ్ళి శనగలు తెచ్చాం' అంది సూరి.

'మీ అమ్మ అన్నం వండుతుంది గాని నువ్వు శనగలు నేతిలో వేయించి ఉప్పూ కారం చల్లగలవా' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'వేయిస్తా వేయిస్తా' అని సూరి సంతోషాన్ని గంతులేసింది.

'అదెందుకూ? చెయ్యి కాల్చుకొంటుంది. నే వేయిస్తాను లెండి' అంది వాళ్ళమ్మ.

'చెయ్యి కాల్చుకోను, నాన్నా, నే వేయించొద్దూ' అంది సూరి.

'దాన్ని వేయించనియ్యవే, పాపం' అన్నాడు వాళ్ల నాన్న.

'సరే మీా ఇష్టం' అంది వాళ్ళమ్మ.

సీతీ వెంకీ పక్కనే కూచున్నారు. సూరి కుంపటి మీాద శనగలు వేయించింది. అందరూ అన్నాలు తిన్నాక సూరి వేయించిన శనగలు ఫలహారం చేశారు. ఎంత నిద్రవచ్చినా వెంకి నిద్రపోకుండా ఆగి శనగలు తిని మరీ నిద్రపోయింది. సూరీ సీతీ ఒక మంచంమీాదే పడుకొన్నారు. కథలు చెప్పుకొంటూ నిద్రపోయారు. వెంకి వాళ్లమ్మదగ్గిర నిద్దరోయింది.

4

తీర్థం

'రేపు కాదుటే అమావాస్య?' అని సీతి సూరిని అడిగింది.

'రేపేనే అమావాస్య. తెల్లారకుండానే నాన్న బండి తీసుకొస్తాట్ట. ఆ బండిలో ఎక్కి మనం అంతా సముద్రానికి స్తానానికి వెళ్లాలిట' అంది సూరి.

'అక్కడే కాదుటే తీర్థం సూరీ' అంది సీతి.

'అక్కడేనే. సీతోయి, అక్కడికేం ఎన్ని దుకాణాలు వస్తాయనుకొన్నావు! బొమ్మలూ, బూరాలూ, బుడగలూ, అన్నీ ఉంటాయి' అంది సూరి.

'ఎంచక్క. ఎంచక్క' అంది సీతి చంకలు గుద్దుకుంటూను.

'నేనూ వత్తా' అంది వెంకి.

'మరి నేనేం నాన్ననడిగి ఇన్ని డబ్బు లుచ్చుకొని అన్నీ కొనేసుకుంటాను' అంది సీతి.

'నాన్న నాకుమాత్రం ఇవ్వడా ఏమిటి' అంది సూరి.

'నాకూ ఇత్తాలు' అంది వెంకి.

'సాగరాలమావాస్య కాదుటే సూరీ' అంది సీతి.

'అవునే' అంది సూరి.

'ఒసే, మరీ సముద్ర మెలా ఉంటుందే అక్కయ్యా' అంది సీతి.

'నీళ్ళు ఉప్పగా ఉంటాయి. కెరటాలొచ్చి 'తోసే స్తాయే. భయమేస్తుందమ్మా నాకు' అంది సూరి.

సీతి ఆలోచించడం మొదలుపెట్టింది.

'మనం స్నానం చేస్తాంకాదుటే' అంది సీతి.

'నాన్నా అమ్మా అన్నయ్యా నువ్వూ నేనూ వెంకీ అందరూ స్నానంచేస్తాము' అంది సూరి. సూరీ, సీతీ, వెంకీ కలిసి పెరట్లో తులసెమ్మకోటదగ్గిర కూర్చుని మాట్లాడు కుంటున్నారు. వాళ్ళమ్మ వాళ్ళదగ్గిరే కూర్చుని బియ్యంలో బెడ్డలేరుతోంది. వాళ్ళ తువ్వాయి దొడ్లో గంతులేస్తూ ఆడుకొంటోంది. వాళ్ళనాన్నగారు కచేరీ కెళ్లారు. వాళ్ల న్నయ్య ఆడుకోబోయాడు. 'అమ్మా మరి నన్నుకూడా తీర్థానికి తీసుకెళ్ళవుటే' అంది సీతి.

'అందరం వెడదాము. సూరోయి, మీరే పాత పరికిణీలతో స్నానంచేద్దురుగాని, ఉతికిన పరికిణీలూ జుబ్బాలూ తలొకటి తీసుకోండి. తీసుకొని చిన్న మూట కట్టుకోండి తుడుచుకోడానికి నేతెస్తాలే' అంది వాళ్ళమ్మ.

'మరి నీబట్టలో అమ్మా' అంది సూరి.

'నావీ నాన్నగారివీ అన్నయ్యవీ నేమూట కడతా నులే' అంది వాళ్లమ్మ.

సూరి సీతి వెంకి లోపలికి పరిగెత్తుకు వెళ్లారు. సూరి ఒక ఎర్రపరికిణీ తీసుకొని సీతికి ఒక ఎర్రపరికిణీ తీసింది.

'దానికి చిరుగులున్నాయే, అది వద్దు' అంది సీతి. ఇంకో పరికిణీ బాగులేదంది సీతి. చివరికి ఒక తెల్లపరికిణీ

సీతికి తీశారు. వెంకికి ఒక పట్టుపరికిణీ తీశారుగాని 'అమ్మ కొడుతుంది' అని అది మళ్ళీ పెట్టెలో పెట్టి ఒకగళ్ళపరికిణీ తీశారు. తరవాత ముగ్గురికీ చార్ల జుబ్బాలు తీసుకొన్నారు. అవన్నీ కలిపి ఒక గుడ్డలో మూటకట్టుకొని ఆమూట వాళ్ళ నాన్నగారి బల్లమీద దాచుకొన్నారు.

తరవాత వాళ్ళమ్మ వాళ్ళముగ్గురికీ జడలు విప్పి చమురురాసి తలదువ్వింది. తరవాత ముడి వేసింది.

'ముడేస్తావేమే అమ్మా, జడెయ్యవుటే' అంది సూరి.

'రేపు స్తానాలు కాదూ' అంది వాళ్ళమ్మ.

దీపాలుపెట్టాక వాళ్ళనాన్నా అన్నయ్యా కూడా వచ్చారు.

అందరూకలిసి భోజనాలుచేసి పడుకొన్నారు. సూరీ సీతి రాత్రి ఒకమంచంమీదే పడుకొన్నారు. మధ్యమధ్య సీతి లేచి 'తెల్లారిందే అక్కయ్యా' అని అడిగేది. 'ఇంకా లేదే పడుకోవే' అనేది సూరి.

... ...

తెల్లారింది. రెండెడ్లబండి గుమ్మంలో నిలబడి ఉంది. నారాయణ వాళ్ళమ్మ ఇచ్చిన బట్టలసంచీ మూట పట్టుకొని బండి ఎక్కి కొరడా పుచ్చుకొని 'చల్ చల్' అంటున్నాడు. తరవాత వాళ్ళమ్మ వెకిసి సీతిని బండి ఎక్కించి తనుకూడా బండెక్కింది. సూరి తన బట్టలమూట పట్టుకొని బండె

క్కింది. వాళ్ళ నాన్నగారు తలుపులు తాళమువేసి వచ్చి బండి చివర ఎక్కి కూర్చున్నారు.

బండివాడు బండితోలాడు.

సూరీ సీతీ ఒకచోటే కూర్చుని పక్క ఇళ్ళూ రోడ్డూ తొంగి తొంగి చూస్తున్నారు. వెంకి వాళ్ళమ్మ పక్కని కూర్చుని బండి ఎద్దులకేసి చూస్తూ ఎద్దులమెళ్ళో గంటల మోత వింటోంది. నారాయణ 'చల్ చల్' అంటున్నాడు.

'అబ్బాయీ లోపల కూచో, బండి తోల్తారురా నిర్భాగ్యుడా' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న. నారాయణ లోపలికి వచ్చాడు.

'ఈ మూట ఎవరిదే' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న. 'ఇది మాది' అంది సూరి.

'ఇది కూడా ఆ సంచిలో పెట్టుకోరాదూ' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

'ఇలా తేవే సంచిలో పెడతాను' అని వాళ్ళమ్మ పుచ్చుకొని సంచిలో పెట్టింది.

సముద్రానికి ఎన్నో బళ్ళు వెడుతున్నాయి. ఆ బళ్ళతోపాటు ఈ బండీ వెడుతోంది. త్రోవలో బొమ్మల దుకాణాలూ, మేడలూ, బట్టల దుకాణాలూ, మిఠాయి దుకాణాలూ, ముష్టివాళ్ళూ అందరూ వాళ్ళకి కనిపించారు. సీతీ వెంకీ అందరినీ వింతగా చూస్తున్నారు. తాళాలూ, తప్పట్లూ వాయించుకొంటూ కొందరు వెడుతున్నారు.

కొందరు అచ్చుకాకితాలు పంచిపెట్టుతున్నారు. కొంద రబ్బాయిలూ అమ్మాయిలూ ముస్తాబై నడిచివెళ్ళుతున్నారు.

'చూడవే సూరీ, ఆ అమ్మాయి మిఠాయిఉండ తింటూ వాళ్ళమ్మ వెనక్కాలే నడిచి వెళ్ళుతోంది' అంది సీతి.

'చూడోసే ఆ అమ్మిని. పిల్లకు పాలిస్తూనే నడిచి వెళ్ళుతోంది' అంది సూరి.

'ఊరుకో' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న. సీతి నిమ్మళంగా వాళ్ళ నాన్నకు వినబడకుండా సూరిని గిల్లి పిలిచి 'చూడోసే, ఆ అబ్బి, కొరడా పుచ్చుకు ఎలా కొట్టుకుంటున్నాడో, ఆ పెట్టెలో దేమిటే' అంది సీతి.

'అదేదో అమ్మవారే. వాళ్ళు అడుక్కునేవాళ్ళు' అంది సూరి.

'ఇంకా ఎంతదూరమే సముద్రం' అంది సీతి.

'నాకు తెలియదమ్మా, నాన్న కోప్పడుతా డూరుకో' అంది సూరి.

కొంతసేపటికి వాళ్ళ బండి సముద్రం దగ్గిరికి వచ్చింది. అందరూ అక్కడ స్నానం చేస్తున్నారు. బండివాడు బండాపి దిగమన్నాడు. అందరూ దిగారు. సీతి నేను దిగనని బండిలోంచి ఉరికింది. వాళ్ళ నాన్న కోప్పడ్డాడు. వెంకిని వాళ్ళమ్మ దింపింది.

బట్టలసంచీ బండిలోనే ఉంచి చూస్తూ ఉండమని

బండివాడితో చెప్పి వాళ్ళు స్నానం చెయ్యడానికి సముద్రం దగ్గిరికి వెళ్ళారు.

'ఇదేనుటే సముద్రం. అమ్మయ్యో! నాకు భయమేస్తోందే' అంది సీతి. వెంకి వాళ్ళమ్మ బట్ట గట్టిగా పట్టుకొంది. వాళ్ళమ్మ చేతితో కంచెంబు పట్టుకొని వెంకిని రెండో చేత్తో పట్టుకొని స్నానం చెయ్యడానికి సముద్రంలో దిగింది.

సీతి, సూరి చెయ్యిపట్టుకొని సముద్రాన్ని చూచి నవ్వుతూ 'నాకు భయమేస్తోందే' అంది. వాళ్ళ నాన్నగారు 'దిగండి ఈపాటి. స్నానం చెయ్యండి' అన్నారు.

నలుగు రైదుగురు బ్రాహ్మలు 'నేను స్నానం చెయ్యిస్తానంటే నేను స్నానం చేయిస్తా'నని వాళ్ళ చుట్టూ మూగారు

వాళ్ళమ్మ మోకాలిలోతు నీళ్ళల్లోకి వెళ్ళింది. వెంకి వాళ్ళమ్మ వెనక్కాల నిలబడింది బట్ట గట్టిగా పట్టుకొని. వాళ్ళమ్మ వెనక్కాలే పరికిణీలు పైకి పట్టుకొని సూరీ సీతీ నిలబడ్డారు. కొంగున మూట కట్టుకొన్న పసుపు పొట్లం తీసి వాళ్ళమ్మ పసుపు నీటితో తడిపి తన మొహానికి రాసుకొని సూరి మొహానికీ సీతి మొహానికీ వెంకి మొహానికీ రాసింది. తరవాత సూరినీ సీతినీ నీటిలో కూచోబెట్టి జుట్టు ముడివిప్పి చెంబుతో నీళ్ళుముంచి వాళ్ళ నెత్తిమీద పోసింది. అలాగే వెంకిని కూడా స్నానం చేయించింది. నీళ్ళెలా వుంటాయో అని సీతి ఎవరికీ చెప్పకుండా కొంచెం నోట్లో పోసుకొని ఉప్పగా ఉండడంవల్ల ఉమ్మి వేసింది.

సముద్రపు కెరటాలు చిన్నవి ఒకదాని వెనక ఒకటి వచ్చి వాళ్ళను ఉక్కిరిబిక్కిరి చేశాయి. వాళ్ళు భయపడి గట్టుమీదకు వెళ్ళి నిలబడి గచ్చులా ఉన్న ఇసుకమీద కాళ్ళదుముతూ తీస్తూ నవ్వుతున్నారు.

వాళ్ళమ్మకూడా నీళ్ళల్లో కూర్చుని చెంబుతో నీళ్ళు ముంచి నెత్తిమీద పోసుకొని స్నానంచేసి గట్టుకు వచ్చింది.

వాళ్ల చుట్టూ బ్రాహ్మలు మూగారు. వాళ్ళ అమ్మకు స్నానం చేయించారు. వాళ్ళమ్మ కొంగుమూట విప్పి సూరి చేత ఒకడబ్బూ సీతిచేత ఒకడబ్బూ వెంకిచేత ఒకడబ్బూ బ్రాహ్మల కిప్పించింది. తనుకూడా ఇచ్చింది.

వాళ్లనాన్నా అన్నయ్యా దూరంగా పెద్దకెరటాలలో స్నానంచేసివచ్చారు. అందరూ మళ్ళీ బండిదగ్గిరికి వచ్చారు.

వాళ్ళమ్మ అందరితలలూ తుడిచి సూరిమూటతీసి పరికిణీలూ జుబ్బాలూ తొడుక్కోమని ఇచ్చింది. సూరీ, సీతీ, వెంకీ తడిపరికిణీలు వదిలివేసి కొత్తపరికిణీలూ జుబ్బాలూ తొడుక్కున్నారు. తడిజుత్తు విరజోసుకున్నారు ఆరడానికి. మొహంమీద కుంకుంబొట్టు పెట్టింది వాళ్ళమ్మ ముగ్గురికీని.

వాళ్ళమ్మ తడిబట్ట వదిలేసి పట్టుచీర కట్టుకొంది. వాళ్ళ నాన్నా అన్నయ్యాకూడా కొత్తబట్టలు కట్టుకొన్నారు.

తరవాత వాళ్ళన్నయ్య అరటిపళ్ళూ, కొబ్బరికాయా, హారతికర్పూరం తేవడానికి వెళ్లాడు. 'అమ్మా, మరి ఎక్కడికే వెళ్ళడం' అని సూరి అడిగింది.

'దేముడిగుళ్ళోకి' అంది వాళ్ళమ్మ.

'దేముడిగుళ్ళోకి వెడదామే, వెంకీ?' అంది సీతి.

'ఊఁ' అంది వెంకి.

ఆదారిని ఒకముసలమ్మ స్నానంచేసి తడిబట్టలతోనే వెడుతూ వాళ్లమ్మను చూచి ఆగింది. ఆగి వాళ్ళమ్మకేసి నిదానించి చూస్తోంది. వాళ్ళమ్మ ఆవిడకేసి చూచి, 'దొడ్డమ్మా' అంది.

'నువ్వాటే నాతల్లీ. అవునో కాదో అని చూస్తున్నాను. ఎన్నాళ్ళ కగుపించావమ్మా ఎన్నాళ్ల కగుపించావమ్మా తల్లీ' అంది.

సూరీ సీతీ వెంకీ ఆవిడకేసిచూచి నవ్వుకొంటున్నారు.

'స్నానానికొచ్చావా, దొడ్డమ్మా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'అవునే నాతల్లీ. ఇలారా అమ్మా, ఇలారా. ఎప్పుడో చిన్నప్పుడు చూడ్డమే. మళ్ళీ చూడనేలేదు. నన్నోమాటు చూచుకోనియ్యి, ఇలారా' అంది ఆవిడ.

వాళ్ళమ్మ ఆవిడ దగ్గిరికివెళ్ళింది. ఆవిడ వాళ్ళమ్మ ఒంటిమీద చెయ్యివేసి తడుముతూ, 'ఈవేళ ఎంతపుణ్యమమ్మా, నాతల్లిని చూశాను. మీ ఆయన ఏడే అమ్మా' అంది ఆవిడ.

'అదుగో బండిదగ్గిర ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నారు' అంది వాళ్లమ్మ.

'ఏం, నాయనా, బాగున్నావా. ఒకమాటు తల్లినీ పిల్లలనూ తీసుకురమ్మంటే తీసుకొచ్చావుకాదు గదా. వచ్చి

ముసలిదాన్ని ఒకమారు చూడాలని ఎంతో మనస్సు పీకుతూ ఉంది. పోనీ ఇక్కడైనా కనిపించారు' అంది ఆవిడ.

'బాగున్నా అత్తయ్యా. ఏదో తీరుబడిలేక పిల్లల్ని తీసుకురాలేదు' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'ఒసే, నర్సమ్మా, నీకెంతమందే పిల్లలూ' అంది ఆవిడ.

'ఒక మగపిల్లాడూ ముగ్గురు ఆడపిల్లలూను. అబ్బాయి పళ్ళు తేవడానికి వెళ్లాడు. అమ్మాయిలు వీళ్లే' అంది వాళ్ళమ్మ.

'వీళ్లేనటే. చెప్పావుకావు. రత్నాల్లాగ ఉన్నారమ్మా పిల్లలూ, రా అమ్మా ఎత్తుకుంటా రా' అని వెంకిని పిలిచింది. వెంకి రాలేదు.

'నీపేరెవరే' అంది సూరిని ఆవిడ.

'సూరి. మాచెల్లాయి పేరు సీతి. చిన్ని చెల్లాయి పేరు వెంకి' అంది సూరి.

'మాఅమ్మో, ఎంత బుద్ధిమంతురాలో. చచ్చి నీ కడుపున పుడతానే. అవునే నర్సమ్మా, పెద్దమ్మాయికి మీ అమ్మ పేరేనే ఏమిటే పెడత' అంది.

'అవును దొడ్డమ్మా' అంది వాళ్లమ్మ.

'ఏదో పదిపువ్వులూ పదికాయలూ కాసి పదికాలాల పాటు అయిదోతనం గలిగి బతకడం కావాలి' అంది ఆవిడ.

వాళ్లన్నయ్య పళ్ళా అవీ తెచ్చాడు. వాళ్ల నాన్నా, వాళ్ళ అమ్మా, దొడ్డమ్మా అందరూ కలిసి దేముడుగుళ్ళోకి

వెళ్ళి కొబ్బరికాయా అరిటి పళ్లూ హారతికర్పూరం దేవుడి కిచ్చారు. సూరికీ సీతికీ వెంకికీ దేవుడు కనిపించనే లేదు. అంతా జనమే. లోపలికి వెళ్ళడానికి స్థలమే లేదు. ఎలాగో వాళ్లనాన్న లోపలికి తీసుకెళ్లాడు. కొబ్బరికాయముక్కా అరటిపండూ దేవుడు ప్రసాదం ఇచ్చాడు. పూజారి అందరికీ శఠగోపం పెట్టాడు.

'నాకూ టోపీ పెట్టాడే' అంది సీతి.

'నాకూను' అంది వెంకి.

'టోపీ అనకూడదు. శఠగోపం అనాలి' అంది సూరి.

'దేవుడుగుళ్ళోనుంచి వచ్చినతరవాత వాళ్లమ్మ వాళ్ల దొడ్డమ్మతో, 'దొడ్డమ్మా, వెడతామే. బండొచ్చింది. బండిమీద వెడతాము. పోనీ నీవొకమారు రాకూడదూ, ఒక నెల్లాళ్ళపాటు మా ఇంట్లో ఉండవచ్చును గదా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'అమ్మకుకూడా అమ్మ ఉంటుందా' అని సీతి సూరిని అడిగింది.

'అమ్మకి అమ్మేంటీ' అంది వెంకి. సూరి నవ్వింది.

దొడ్డమ్మ అందికదా 'ఇప్పుడు వెళ్ళడమేమిటే నా తల్లీ. పిల్ల లుండగలరా. వద్దు. వద్దమ్మా ఎండలో వెళ్ళకండి. ఇక్కడికి అరకోసేగా మా ఇల్లు. అక్కడికి రండి. పిల్లలకు కడుపునిండా అన్నంపెట్టుకొంటాను. మీరూ

తిందురుగాని. తరవాత తీర్థంచూచి సాయంత్రానికి ఇంటికి వెడుదురుగాని' అంది ఆవిడ.

'మాకు ఉపోష్యంకాదు దొడ్డమ్మా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'పోనీ పిల్లలే తింటారు. అయినా కనీ పెంచీదానవు నీ కుపోష్యం ఎందుకుతల్లీ' అంది ఆవిడ.

'నాకు రావడాని కేమిటే దొడ్డమ్మా. నే వస్తాను. మాఆయనతోకూడా చెప్పు' అంది వాళ్ళమ్మ. వాళ్లనాన్న కూడా దొడ్డమ్మగారింటికి వెళ్ళడానికి ఒప్పుకొన్నాడు.

అందరూ కలిసి వాళ్ళఇంటికి వెళ్ళారు. దొడ్డమ్మా వాళ్ళమ్మా కలిసి మడికట్టుకొని వంటచేశారు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ, వాళ్ళన్నయ్యా, వాళ్ళనాన్నా మాత్రం భోంచేశారు. వాళ్లమ్మ ఉపోష్యం ఉండి ఫలారం చేసింది. దొడ్డమ్మా వాళ్లమ్మా కలిసి చాలాసేపు కబుర్లు చెప్పుకొన్నారు.

సూరీ సీతీ వెంకీ నిద్రపోయారు. వాళ్ళన్నయ్య ఊరుచూడ్డానికి వెళ్లాడు. వాళ్ళనాన్న వీధరుగుమీద తాటాకుచాపమీద కూర్చుని ఆవూరి మునసబుతో మాట్లాడుతున్నాడు. చల్లబాటువేళని మళ్ళీ బండికట్టించుకొని అందరూ తీర్థాని కెళ్లారు.

'అమ్మా, మరి ఆవిడెవరే' అని సీతి అడిగింది.

'నాతల్లి నాతల్లి నేనెవరని అడుగుతున్నావా' అంది దొడ్డమ్మ.

'ఏమే అమ్మా' అంది సీతి.

'ఆవిడ మాఅమ్మ పెత్తల్లికూతురే. నాకు దొడ్డమ్మ వుతుంది' అంది వాళ్లమ్మ.

'అమ్మా నీకుకూడా అమ్ముందా' అంది సీతి.

'నాకుమాత్రం అమ్మలేదూ!' అంది వాళ్లమ్మ నవ్వుతూ.

బండి తీర్థపు దుకాణాల దగ్గిరకి వచ్చి ఆగింది. అందరూ దిగారు. వాళ్ళమ్మ రవికలగుడ్డలూ, పసుపు కుంకుం అన్నీ కొంటోంది. సూరీ, సీతీ, వెంకీ వాళ్ళమ్మ వెనకాలే అన్నీ చూస్తూ బయలుదేరారు. వాళ్ళనాన్న, అన్నయ్యా ఇంకో దుకాణంమీద ఒక చాకూ ఒక ఈలా కొనుక్కొన్నారు.

దొడ్డమ్మా, వాళ్ళమ్మా వాళ్ళన్నయ్యా కలిసి గరి టెలూ, రాచ్చిప్పలూ కొనుక్కోడాని కెళ్ళారు.

వాళ్ళనాన్నా సూరీ సీతీ వెంకీ బొమ్మలు అవీ కొనుక్కోడానికి ఇంకోవేపు వెళ్ళుతున్నారు. 'నాన్నా నాకే మేనా కొనుక్కోడానికి డబ్బులియ్యవూ' అని సూరిఅడిగింది.

'నాక్కూడా ఇయ్యవు నాన్నా' అని సీతి అడిగింది.

'నాకో నాన్నా' అంది వెంకి. వాళ్ళ నాన్న ముగ్గురికీ తలో పావలా ఇచ్చి 'పారేసుకోకండి సుమా' అన్నాడు. పావలా పుచ్చుకొని చేతుల్లో గట్టిగా పిటక రాయిలాగ పట్టుకున్నారు.

వాళ్ళనాన్న దుకాణాలన్నీ చూపెడుతున్నాడు అన్నీ చూస్తున్నారు. ఒకచోట దొమ్మరివాళ్ళు మొగ్గలువేస్తూంటే

కొంతసేపు నిలబడి చూశారు. దొమ్మరి అబ్బి తాడుని పాము చేశాడు. వాళ్ళు ఆశ్చర్యపోయారు. ఒక దొమ్మరిఅమ్మి ఒక పెద్ద వెదురుగడ ఎక్కి ఆగడమీద బొర్లాపడుకొని గిర్రున తిరిగింది. సూరీ సీతీ వెంకీ చూచి ఎంతో నవ్వారు. వాళ్ళనాన్న దొమ్మరివాళ్ళకు ఒక డబ్బు ఇచ్చాడు.

ఇంకోచోట రంకులరాట్టము ఉంది. లక్కగుర్రాల మీద కూచుని అందరూ గిర్రున తిరుగుతున్నారు. సూరీ సీతీ వెంకీ కూడా కూచుంటామన్నారు. 'వద్దమ్మా పడ తారు' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న. వాళ్ళు మారాంచేశారు. అప్పుడు వాళ్ళనాన్న ఊరికే ఒకమాటు గుర్రాలమీద కూచోబెట్టాడు. లక్కగుర్రంమీద కూచుని సీతి "చల్ చల్ గుర్రం' అంది. వెంకిని వాళ్ళనాన్న పట్టుకొన్నాడు. సూరి ఇనపఊచ గట్టిగా పట్టుకొని నవ్వుతూ కూచుంది. ఒక్కమాటు రాటం తిప్పించి వాళ్ళనాన్న దింపేశాడు. వాళ్ళు ఎంతో సంతోషించారు.

ఇంకోచోట ఒక అబ్బి ఒక పెట్టె నిలబెట్టి అందులో కన్నాల్లోంచి బొమ్మలు చూపిస్తున్నాడు.

'చూడు తమాషా వింతతమాషా
కాశీపట్నం చిత్రంచూడు
మధురాపట్నం చిత్రంచూడు
చూడుతమాషా చిత్రంచూడు
చూడు తమాషా వింతలుచూడు'

అంటూ డబ్బామీద వాయిస్తున్నాడు.

'అదేమిటి నాన్నా' అంది సూరి.

'అది చూపించవు నాన్నా' అంది సీతి.

'అది బాగుండదు. అది వ' ద్దన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

కొంతదూరం వెళ్ళాక వాళ్ళనాన్నని ఎవరో ఆపి, 'ఏమిరోయి రామ్మూర్తీ, పిల్లలిని వేసుకు ఎక్కడికి బయలు దేరావు' అన్నారు.

'పిల్లలకి తీర్థం చూపుతున్నానురా' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

'వాళ్ళకు చూపించేదేమిటి. ఒక అరుగుమీద కూచోబెట్టవోయి, వాళ్ళే చూస్తారు. మనం ఒకమారు అలా తిరిగి వద్దామురా' అన్నాడాయన.

'ఎక్కడ కూచోబెట్టడం' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

సూరీ సీతీ వెంకీ కొత్తాయన్ని చూచి మంచివాడు కాడనుకొన్నారు.

'అదిగో మా వాళ్ళరుగే అది. అక్కడ కూచోబెట్టు. మా వాళ్ళు చూస్తూ ఉంటారులే' అన్నాడు.

'సరే' అని వాళ్ళనాన్న ఒప్పుకొన్నాడు. సూరీ సీతీ వెంకీ అరుగుమీద కూర్చున్నారు. వాళ్ళనాన్న 'నే వచ్చేదాకా కదలకండేం' అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు. ఆయింటి వాళ్ళు 'చూస్తూకూచోండమ్మా భయంలేదు' అని లోపల పనిచేసుకుంటున్నారు.

సూరీ సీతీ వెంకీ కబుర్లు చెప్పుకుంటూ అరుగుమీద కూర్చున్నారు. ఆ దారినిపోయే నెత్తి కోతలవాణ్ణి చూచి భయపడ్డారు. కాని వాడు దూరంగా పోయాడు. వాళ్లు చాలాసేపు కూచున్నారు. ఎంత కూచున్నా వాళ్ల నాన్న రాలేదు. ఆ దారిని డక్కీలు అమ్మేవాణ్ణి చూచి 'నాక్కొని పెత్తు' అంది వెంకి. ఆ అబ్బిని పిలిస్తే వచ్చాడు కాడు. మళ్ళీ అరుగుమీదకు రావచ్చునుకొని ముగ్గురూ చేతులు పట్టుకొని డక్కీలవాడిదగ్గిరికి వెళ్ళారు. ముగ్గురూ మూడు డక్కీలు కొనుక్కున్నారు. డక్కీలబ్బి మూడుడబ్బులూ తీసుకొని మిగిలిన డబ్బులు ఇచ్చాడు. వాళ్ళు డక్కీలు వాయించుకొంటూ రాబోతూంటే 'మంచిఖర్జూరం తియ్య ఖర్జూరం మంచిఖర్జూరం' అని ఒక దుకాణంఅబ్బి కేకలు వేయడంచూచి అక్కడకు వాళ్ళు ముగ్గురూ వెళ్ళారు. ముగ్గురూ మూడుడబ్బు లిచ్చి మూడు పొట్లాలు పుచ్చుకొని అవి విప్పి తింటూ చుట్టూ చూస్తూ నిలబడ్డారు. దూరాన్ని లక్కపిడతల దుకాణం కనిపించింది.

'రావే లక్కపిడతలు కొనుక్కుందాం' అంది సీతి.

'నాన్న వస్తాడేమో' అంది సూరి.

'మళ్ళీ ఇప్పుడేవద్దాం' అంది సీతి.

సూరీ సీతీ వెంకి లక్కపిడతల దుకాణందగ్గిరికి వెళ్లారు.

సూరి ఒకలక్క మర చెంబూ, రెండు గంధంగిన్నెలూ కొనుక్కుంది. సీతి రెండు లక్కపిడతలూ ఒక గంధంగిన్నె ఒక పెద్ద దొండకాయా కొనుక్కుంది. వెంకి ఒక గంధం

గిన్నె రెండు దొండకాయలు రెండు లక్కపిడతలూ కొను క్కొంది. లక్కపిడతలన్నీ వెంకి రుమాలులోపోసి మూట కట్టి సూరి పట్టుకొంది. ఖర్జూరం తింటూ వాళ్ళు మిగిలిన డబ్బులు పట్టుకొని అరుగుకోసం తిరిగారు. అరుగు కనిపిం చిందికాదు. అక్కడ ఒక పాములాడు పాములని నాగ స్వరం ఊది ఆడిస్తూంటే కొంచెంసేపు దూరంగా నిలబడి పాముకేసి చూశారు. తరువాత వాళ్ళు ఒక గంగిరెద్దును చూశారు. గంగిరెద్దుఅబ్బి 'దూడూ వెంకన్నా, దూడూ అప్పన్నా' అంటూ పాడుకొంటూ వెడుతున్నాడు. గంగి రెద్దును చూస్తూ వాళ్ళు కొంతదూరం దానితో నడిచి వెళ్ళారు. గంగిరెద్దునిండా గంటలూ బట్టలూచూచి వాళ్ళు సంతోషించారు. మళ్ళీ వాళ్ళు కూర్చున్న అరుగుకోసం వెతి కారు. కనిపించింది కాదు.

చాలాసేపు తిరిగారు. అరుగు అవుపించిందికాదు. వాళ్ళు ఏడుస్తూ రోడ్డుపక్కని నిలుచున్నారు. వాళ్ళనాన్న తిరిగి తిరిగి అరుగుదగ్గిరికి పిల్లలకోసం వచ్చాడు. పిల్లలు అరుగు మీద లేరు. ఇంటివాళ్ళ నడిగితే 'ఇప్పటిదాకా ఇక్కడే కూర్చున్నారండీ. ఎక్కడికి వెళ్ళారో కాని' అన్నారు.

వాళ్ళనాన్న వాళ్ళ బండిఉన్న చోటికి వెళ్ళాడు. అక్కడ వాళ్ళమ్మా, అన్నయ్యా దొడ్డమ్మా ఉన్నారు. గరిటెలు రొచ్చిప్పలూ పెట్టుకు కూచున్నారు.

వాళ్ళనాన్నను చూచి వాళ్ళమ్మ నిలబడి 'పిల్ల లేరీ' అంది.

'పిల్ల లిక్కడకు రాలేదూ' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'అయ్యో అయ్యో తప్పిపోయారా ఏమిటి. కొంప మునిగింది. ఏమిటి తోవ' అని వాళ్ళమ్మ బిక్కమొహం వేసింది.

'తప్పిపోయారు కాబోలే తీర్థంలోనూ. రావే చూద్దాము' అని వాళ్ళ దొడ్డమ్మ అంది.

'మీ రిక్కడే కూచోండి. నేను వెళ్ళి చూస్తాను' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

'నేనూవస్తాను. అయ్యో నా పిల్ల లేమైపోయారో అమ్మా' అని వాళ్ళమ్మ ఏడ్చింది.

'అబ్బాయీ నేనూ వెడతాం. మీ రిక్కడుం డండి' అనిచెప్పి వాళ్ళనాన్న వాళ్ళన్నయ్యను తీసుకొని వెళ్లాడు.

ఉండబట్టక వాళ్ళమ్మా దొడ్డమ్మా ఆ చుట్టుపట్ల వెదుకుతున్నారు.

వాళ్ళ నాన్నా అన్నయ్యా దుకాణాలన్నీ వెదుకుతు న్నారు. ఒకచోట ఒక పెద్దమనిషి వాళ్ళకగపడి,

'ఎవరికోసంఅండీ వెదుకుతున్నారు' అన్నాడు.

'మా అమ్మాయిలు ముగ్గురు తప్పిపోయారండీ తీర్థంలోను' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'మీపేరు రామమూర్తిగారా' అన్నాడాయన.

'అవును' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'ఎవరో రామ్మూర్తిగారి పిల్లలమని చెప్పారు.

ముగ్గురుపిల్లలు ఏడుస్తూ రోడ్డుప్రక్కన నిలబడ్డారు.' అన్నాడాయన.

'ఎక్కడ' అని వాళ్ళనాన్న అడిగాడు.

'అదిగో అక్కడ నూకాలమ్మ గుడిదగ్గిర' అని వెళ్ళిపోయాడు.

నూకాలమ్మ గుడిదగ్గిరికి వెళ్ళి వాళ్ళు కనుక్కొన్నారు. అప్పుడే ఎవరో ముగ్గురు పిల్లలు ఏడుస్తూవుంటే వచ్చి తీసుకువెళ్ళారని చెప్పారు. వాళ్ళు వెళ్ళినదారిని వెళ్ళి వాకబు చెయ్యగా చెయ్యగా ఒక గృహస్తుయింట్లో వాళ్ళు ఉన్నట్లు తెలిసింది. అక్కడ ఆ యింట్లో ఆడవాళ్ళదగ్గిర సూరీ సీతీ వెంకీ ఉన్నారు.

వాళ్ళ నాన్నను చూడ్డంతోనే వెంకి ఏడ్చింది. సూరీ సీతీ నవ్వారు.

రోడ్డు పక్క ఏడుస్తూ ఉంటే ఆ యింటిఆయన అక్కడకు తీసుకువచ్చి బొమ్మలూ మిఠాయీ పెట్టి 'మీ నాన్నను తీసుకువస్తా నన్నా' డని చెప్పారు.

'మాఅమ్మాయిలిని మళ్ళీ మాకిచ్చారు. మీమేలు మరిచిపోలేను' అని వాళ్ళనాన్న చెప్పి ముగ్గురు పిల్లలనూ తీసుకొని బండిదగ్గిరికి వచ్చారు. బండిదగ్గిర వాళ్ళమ్మ ఏడుస్తోంది. దొడ్డమ్మ ఊరుకోబెట్టుతోంది.

పిల్లలను చూడడంతోనే వాళ్ళమ్మ గబగబావచ్చి వాళ్ళను ఎత్తుకొని కౌగిలించుకొని ముద్దుపెట్టుకొంది.

'వచ్చారా నా తల్లులు. తప్పిపోయారా నా తల్లీ'

అంది దొడ్డమ్మ. వాళ్ళమ్మ పిల్లలకోసం కొన్న బొమ్మలు, జిలేబీ పొట్లాలూ వాళ్ళకు పెట్టింది. దొడ్డమ్మకూడా కార పూ్పస పొట్లాలు వాళ్లకు ఇచ్చింది. వాళ్లా పొట్లాలు తీసుకొన్నారు. బొమ్మలూ పొట్లాలూ చేతుల్లో ఇమడక పోవడంవల్ల వాళ్ళమ్మ అన్నీ మూటకట్టి పెట్టింది. వాళ్లు కొనుక్కొన్న లక్కపిడతలూ డక్కీలు అవన్నీ వాళ్ళమ్మకు చూపించారు సూరీ సీతీ వెంకీని.

'అయ్యో మీ బొడ్డు పొక్కా! మీరే కొనుక్కున్నారర్రా ఇవన్నీని' అంది వాళ్ళమ్మ.

'మేమే కొనుక్కున్నాం' అంది సీతి.

'నే కొనుక్కున్నా' అంది వెంకి. వాళ్ళు ఏమేమి చేశారో ఎలా తప్పిపోయారో అంతా వాళ్ళమ్మతో చెప్పారు.

తరవాత వాళ్ళందరూ బండి ఎక్కారు. దొడ్డమ్మ మాత్రం బండెక్కలేదు.

'వెడతా దొడ్డమ్మా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఉంటానే నా తల్లి. పిల్లలసంగతి ఓ ఉత్తరం రాస్తూండుమా' అంది దొడ్డమ్మ.

'వెడతా అమ్మమ్మా' అన్నాడు వాళ్ళన్నయ్య.

'మంచిది నాయనా. బాగా చదువుకో' అంది దొడ్డమ్మ.

'వెడుతున్నా అత్తా' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'ఉత్తరం రాస్తూండుమా నాయనా' అంది దొడ్డమ్మ

'వెడుతున్నా అమ్మమ్మా' అంది సూరి.

'వెడతా అమ్మమ్మా' అంది సీతి.

'వెలతా అమ్మమ్మా' అంది వెంకి.

'మా తల్లులు మా తల్లులు వెళ్ళండమ్మా. అల్లరి చెయ్యకుండా బాగా ఆడుకోండి. బదికి బాగుంటే సూరి పెళ్ళికి రావాలి' అంది దొడ్డమ్మ. బండి కదిలింది.

'సూరి పెళ్ళి' అని సీతి నవ్వింది.

'చూరి పెల్లి' అని వెంకి నవ్వింది.

సూరి సిగ్గుతో తనలో తాను నవ్వుకొంది.

పొడుపుడుకథలు

సూరీ, సీతీ, వెంకీ వాళ్ళనాన్న రాకముందే, దీపం పెట్టడంతోనే, భోజనము చేశారు. వాళ్ళనాన్నా అన్నయ్యా అప్పుడే భోజనముచేసి వచ్చారు. వాళ్ళనాన్న కుర్చీమీద కూర్చుని ఏదో పుస్తకం చదువుకోవడం మొదలుపెట్టాడు. వాళ్ళన్నయ్య దీపం పుచ్చుకొని వసారాలో చదువుకోడానికి వెళ్ళాడు. వాళ్ళమ్మ వంటింట్లో అన్నంతింటోంది.

సూరీ సీతీ నడవలో పట్టెమంచంమీద దుప్పటీ వేసుకు పడుక్కున్నారు. వాళ్ళమ్మ వచ్చీదాకా వెంకి కూడా ఆమంచంమీదే పడుక్కుంది. ముగ్గురూ ఇరుకుగా పడుక్కున్నారు. సూరి కథలు చెప్తూంది. సీతీ వెంకీ ఊకొట్టుతున్నారు. సూరి కోతికథ అప్పుడే చెప్పేసింది. చివరకు వచ్చేటప్పటికి కోతి డోలు బుజానికి వేసుకొని చెట్టు కొమ్మమీద కూర్చుని

'ముల్లు పోయి కత్తి వచ్చె ఢాంఢాం
కత్తిపోయి పుల్లలువచ్చె ఢాంఢాం
పుల్లలు పోయి అట్టు వచ్చె ఢాంఢాం
అట్టు పోయి కడవ వచ్చె ఢాంఢాం
కడవ పోయి కన్నె వచ్చె ఢాంఢాం
కన్నె పోయి డోలు వచ్చె ఢాంఢాం'

అని పాటుకొంటూ కూచుందని సూరి చెప్పినప్పుడు అందరూ గట్టిగా నవ్వారు. వెంకికి మరీ సంతోష మయింది.

'ఢాంఢాం కత్తి పోయి ఢాంఢాం
ఢాంఢాం డోలు వత్తె ఢాంఢాం'

అంటూ కూచుంది.

'ఊరుకోవే వెంకీ. అక్కయ్యా ఇంకో కథ చెప్పవుటే' అంది సీతి.

'ఢాంఢాం కత్తిపోయి ఢాంఢాం
ఢాంఢాం డోలు వత్తె ఢాంఢాం' అని

వెంకి దీర్ఘాలు తీసింది.

'ఊరుకోమంటే నీకు కాదూ. ఏమే అక్కయ్యా ఇంకో కథ చెప్పవుటే' అంది సీతి.

'వెంకీ ఇంకో కథ చెప్పనా' అంది సూరి.

'తెప్పు, ఇంకో కద తెప్పు' అంది వెంకి.

కథ కాదే, సీతి. 'పొడుపు కథలు పొడుచుకుందామా సీతీ' అంది సూరి.

ఆఁ, ఆఁ, 'పొడుపుడు కథలే, పొడుపుడు కథలే' అంది సీతి.

'కద తెప్పవుతే' అంది వెంకి.

'ఇది కథే. విను వెంకీ, ఇది కథేనమ్మా' అంది సూరి.

'నువ్వు పొడవ్వే ముందు' అంది సీతి.

'పొడవనా, పొడవనా' అంది సూరి.

'నే పొడిచేదా' అంది సీతి.

'పొడు అమ్మా మరి,' అంది సూరి.

'తీసిన కొద్దీ పెరిగే దేమిటి?' అంది సీతి.

'చెప్పనా, చెప్పనా, అదేమిటి చెప్పా; నుయ్యి. అవునా' అంది సూరి.

'కాదు మళ్ళీ చెప్పుకో' అంది సీతి.

'నుయ్యేనమ్మా' అంది సూరి.

'కాదు నేచెప్పనా' అంది సీతి.

'చెప్పు మరి' అంది సూరి.

'గొయ్యి' అంది సీతి.

'చూశావా, చూశావా, నేచెప్ప లేదూ, నేచెప్ప లేదూ' అంది సూరి.

'ఆఁ ఆఁ నువ్వు చెప్పావా ఏమిటి? నువ్వు నుయ్యన్నావు' అంది సీతి.

'నుయ్యి మాత్రం పెరగదా ఏమిటి?' అంది సూరి.

'పోనీ పోనీ మరి. నువ్వు పొడు ఈమాటు' అంది సీతి.

'పొడవనా? వెండి గొలుసులు వెయ్యడమే గాని తియ్యడం లేదు. ఏమిటి చెప్పుకో' అంది సూరి.

'ఏమిటి చెప్మా, ఏమిటి చెప్మా' అని సీతి ఆలోచిస్తూ ఉంది.

'నే చెప్పనా' అంది వెంకి.

'చెప్పమ్మా మహా' అంది సూరి.

'ఘాం ఘాం' అంది వెంకి. అందరూ నవ్వారు.

'చెప్పుకోవే మరి సీతీ' అంది సూరి.

'ఉండు మరీ. ఆలోచించుకోవాలా' అంది సీతి.

'చెప్పు మరి చప్పుని' అంది సూరి.

'గోడ' అంది సీతి.

'కాదు; కాదు; కాదులే' అంది సూరి.

'గోడ కడతారుగాని తీస్తారా ఏమిటి?' అంది సీతి.

'గోడ వెండిగొలుసులా ఏమిటి?' అంది సూరి.

'మరి నేచెప్పుకోలేనమ్మా నువ్వుచెప్పు' అంది సీతి.

'చెప్పనా, చెప్పనా, ముగ్గులు' అంది సూరి.

'అవునే అన్నట్టు మరిచిపోయాను' అంది సీతి.

'ఈమాటు నువ్వు' అంది సూరి.

'ఈమాటు నే పొడవనా' అంది సీతి.

'పొడు చప్పునీ' అంది సూరి.

'ఉండు మరీ. అదేమిటి చెప్మా. ఊఁ ఊఁ,

ఈమాటు ఈ కథ చెప్పాక.

'అంబరా అంబరా అప్పన్న
కింద పడేస్తే ఛుప్పన్న
చర్మం తీస్తే కెంపన్న
నోట్లో వేస్తే తియ్యన్న.'

'ఏమిటో చెప్పుకోమరి' అంది సీతి.

'చెప్పనా చెప్పనా. పటికిబెల్లం' అంది సూరి.

'పటికబెల్లం ఎర్రగా ఉంటుందా ఏమిటీ' అంది సీతి.

'పోనీ అరిటిపండు' అంది సూరి.

'అరిటిపండు ఎర్రగా ఉంటుందికామోసు' అంది సీతి.

'ఆఁ ఆఁ. ఈమాటు తెలిసింది. ఈమాటు తెలిసింది. మావిడిపండు. అవునా' అంది సూరి.

'అవును. ఈమాటు నువ్వుపొడు' అంది సీత.

'నూరు చిలకల కొక తే ముక్కు చెప్పుకో' అంది సూరి.

'చెప్పుకోనా, ఉల్లిపాయ' అంది సీత.

'ఉల్లిపాయకి ముక్కుంటుందా ఏమిటి' అంది సూరి.

'పోనీ మరీ. ఏమిటి చెప్మా. ఊఁ' అని సీత ఆలోచిస్తూ ఉంది.

'చెప్పు మరి చప్పుని అంది సూరి.

'ఉండు మరీ' అంది సీత.

'ఎంత సేపేమిటి' అంది సూరి.

'నాకు తెలియదమ్మా నువ్వుచెప్పు' అంది సీత.

'చెప్పనా చెప్పనా' అంది సూరి.

'చెప్పమంటూంటేనే' అంది సీత.

'పళ్ళగుత్తి' అని చెప్పింది సూరి.

'పళ్లగుత్తా. పళ్లగుత్తి అయితే ముక్కేదమ్మా' అంది సీత.

'ముక్కు లేకపోతే పళ్ళు ఎలాగుంటాయమ్మా' అంది సూరి.

'ఈమాటు నే పొడవనా' అంది సీత.

'పొడు' అంది సూరి.

'అడివిలో నెత్తురుబొట్టు. ఏమిటో చెప్పుకో' అందిసీత.

'నాకు తెలుసు. గురివిందగింజ' అంది సూరి.

'ఆఁ అమ్మో, చెప్పేసింది. ఈమాటు నువ్వు' అంది సీతి.

'అయితే చెప్పుకో మరి' అంది సూరి.

'పోదు మరీ' అంది సీతి

'ఢాంఢాం' అంది వెంకి.

'ఊరుకోవే వెంకీ మరి' అంది సీతి.

'పచ్చచొక్కావాడు బట్ట విప్పుకు నూతిలోపడ్డాడు' అంది సూరి.

వెంకి సీతి నవ్వారు.

'నూతిలో పడ్డాదు' అంది వెంకి.

'చెప్పుకో' అంది సూరి.

'జామిపండు' అంది సీతి.

'నూతిలో పడుతుందా ఏమిటి జాంపండు' అందిసూరి.

'నూతిదగ్గిర చెట్టుంటే పడ్డదా ఏమిటి' అంది సీతి.

'పోనీ అమ్మో మరీ, సరిగ్గా చెప్పుకో' అంది సూరి

'నూతిలో పడ్డాదు' అంది వెంకి.

'పసుపుకొమ్ము' అంది సీతి.

'కాదు' అంది సూరి.

'పోనీ నువ్వు చెప్పు' అంది సీతి.

'అరటిపండు' అంది సూరి.

'అరటిపండు నూతిలో పడుతుందా ఏమిటి' అంది సీతి.

'అరటిపండు తినేప్పుడు తొక్క తీస్తాముా, తరవాత నోట్లో వేసుకుంటాముా' అంది సూరి.

'మరి నువ్యేదీ' అంది సీతి.

'నోరే నుయ్యా' అంది సూరి.

'పోనీ ఇంకోకథ పొడు' అని సీతి అడిగింది.

'అది అసలు చెప్పుకోనే లేవు' అంది సూరి.

'పొడమ్మా మరి' అంది సీతి

'విను మరి. ఇంట్లో కలి, వంట్లో కలి, వాకిట్లో కలి, వీధిలో కలి. ఏమిటో చెప్పుకో' అంది సూరి.

'ఏమిటీ' అంది సీతి.

'కలి' అంది వెంకి.

'ఇంట్లో కలే' అంది సూరి. సీతి చాలాసేపు ఆలోచించింది. చివరకు.

'ఒక్కటి చెప్పవే ముందు. మిగిలినవి నే చెప్పుకుంటాను' అంది సీతి.

'చెప్పనా. ఇంట్లో కలి—రోకలి. మిగిలినవి చెప్పుకో ఈమాటు' అంది సూరి.

'ఇంకోటి ఏమిటీ అసలు' అని సీతి అడిగింది.

'వంట్లో కలి, వాకిట్లో కలి, వీధిలో కలి' అంది సూరి.

'వీధులో కలేం, వీధులో కలేం ఏమిటి చెప్మా' అంది సీతి.

'చెప్పనా' అంది సూరి.

'వద్దు వద్దు వీధులో కలేం—ఆఁ వచ్చింది. చాకలి కాదూ' అంది సీతి.

'అవును. మిగిలినవికూడా చెప్పుకో' అందిసూరి.

'వంట్లో కలేమి టమ్మా, నాకు తెలియదు నువ్వే చెప్పు' అంది సీతి.

'పోనీ వాకిట్లో కలి చెప్పుకో' అంది సూరి.

'వాకిట్లో కలి— వాకలి' అంది సీతి.

'అవును. మరి వంట్లోకలో' అని సూరి అడిగింది.

'నాకు రావడంలేదు. నువ్వే చెప్పు' అంది సీతి.

'చెప్పనా వంట్లో కలి— ఆకలి' అంది సూరి.

'అవునే మరిచిపోయాను' అంది సీతి.

'ఇంకా పడుకోకుండరా మీరు' అని వాళ్ళమ్మ కేకేసింది.

వాళ్ళన్నయ్య దీపం ఆర్పివేసి నడవలో ఇంకో మంచంమీద పడుకున్నాడు. వాళ్ళ నాన్న మంచంమీద పడుకొని ఇంకా చదువుకొంటున్నాడు.

'మరి నువ్వు పొడు ఈనూటు' అంది సూరి.

'చూస్తే చూపులు, నవ్వితే నవ్వులు, గుద్దితే బద్దలు చెప్పుకో' అంది సీతి.

సూరి చెప్పకముందే వాళ్ళన్నయ్య 'అద్దము' అని చెప్పాడు.

'ఆఁ అమ్మా; చెప్పకురా అన్నయ్యా' అంది సూరి.

'పోనీ ఇంకోటి పొడవనా' అంది సీతి.

'పొడు' అంది సూరి.

'చెరువు దగ్గిర ఎద్దు రంకెవేస్తే ఆవుస పిల్లలు పుట్టాయి—ఏమిటో చెప్పుకో' అంది సీతి.

మళ్ళీ వాళ్ళన్నయ్య 'కుక్కగొడుగులు' అని చెప్పేశాడు.

'పోసీ అమ్మా మరీ. ఊరుకోరా అన్నయ్యా' అంది సూరి.

'ఈమాటు చెపితే ఒట్టు' అంది సీతి.

'ఒత్తు' అంది వెంకి.

'ఈమాటు నే పొడుస్తానే సీతీ. పిల్లపుట్టుక తల్లిచావు —ఏమిటో చెప్పుకో' అంది సూరి

సీతి చెప్పకముందే వాళ్ళన్నయ్య 'అరిటిచెట్టు' అని చెప్పాడు.

'నే ఒట్టేశానులే' అంది సీతి.

'ఒట్టు తీసి గట్టున పెట్టానులే' అన్నాడు వాళ్ళన్నయ్య.

'పోసీలేరా అన్నయ్యా; పోసీలే, సీతీ, మనం పొడుపుడు కథలు పొడుచుకోవద్దు. ఇంక నేను ఇంకోచిత్రం చెప్పనా' అంది సూరి.

'చెప్పు చెప్పు' అంది సీతి.

'కద తెప్పు' అంది వెంకి.

'కథ కాదు. 'అమ్మా' చెప్పుకుందామే సీతీ' అంది సూరి.

'చెప్పుకుందాం. నువ్వు మొదలెట్టు' అంది సీతి.

'అమ్మా ఏంతి' అంది వెంకి.

సూరీ సీతీ కలిసి ఇలాగ చెప్పుకుంటున్నారు. వెంకి వింటోంది. వాళ్ళన్నయ్య నిద్రపోతా నని నిద్రపోయాడు.

'నువ్వు ఎక్కడకు వెళ్లావు?'

'ఏటికి'

'ఏ ఏరు?'

'పాలేరు'

'ఏ పాలు?'

'మేక పాలు'

'ఏ మేక?'

'కొమ్మేక'

'ఏ కొమ్ము?'

'ఏనుగ కొమ్ము'

'ఏ ఏనుగ?'

'మద మేనుగ'

'ఏ మదము?'

'ఆమదము'

'ఏ ఆమదము?'

'చిట్టామదము'

'ఏ చిట్ట?'

'సరిచిట్టా'

'ఏ సరి?'

'దాసరి'
'ఏ దాసు?'
'కాళిదాసు'
'ఏ కాళి?'
'భద్రకాళి'
'ఏ భద్ర?'
'తుంగభద్ర'
'ఏ తుంగ?'
'నీళ్ళతుంగ'
'ఏ నీళ్ళు?'
'ఉప్పునీళ్ళు'
'ఏ ఉప్పు?'
'పెట్లుప్పు'
'ఏ పెట్లు?'
'గుర్రపు పెట్లు'
'ఏ గుర్రం?'
'పటాణి గుర్రం'
'ఏ పటం?'
'గాలిపటం'
'ఏ గాలి?'
'సుడిగాలి'
'ఏ సుడి?'
'అరటి సుడి'

'ఏ అరటి?'
'బొంతరటి'
'ఏ బొంత?'
'కంబళి బొంత'
'ఏ కంబళి?'
'రత్న కంబళి'
'ఏ రత్న?'
'నవరత్న'
'ఏ నవ?'
'గోరినవ'
'ఏ గోరు?'
'పులిగోరు'
'ఏ పులి?'
'కొండపులి'
'ఏ కొండ?'
'బెల్లంకొండ'
'ఏ బెల్లం?'
'తాటిబెల్లం'
'ఏ తాడు?'
'ఉరితాడు'
'ఏ ఉరి?'
'తీగ ఉరి'
'ఏ తీగ?'

'గుమ్మడి తీగ'
'ఏ గుమ్మడి?'
'పెళ్ళిగుమ్మడి'
'ఏ పెళ్ళి?'
'పూల పెళ్లి'
'ఏ పూలు?'
'మా పూలు'
'ఏ మా?'
'అమ్మా'

అమ్మా అని గట్టిగా సీతి అంది. సీతితో కూడా సూరి 'అమ్మా' అంది. వెంకి వాళ్ళిద్దరినీచూచి 'అమ్మా' అంది. మళ్ళీ ముగ్గురూ కలిసి ఒక్కమారు 'అమ్మా' అన్నారు.

'ఎందుకర్రా పిలుస్తారు' అని వాళ్లమ్మ వంటింట్లోంచి వచ్చి అడిగింది.

'మేం పిలవందే' అన్నారు వాళ్ళు.

'ఇప్పుడు 'అమ్మా' అనలేదుటర్రా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'వాళ్ళు నిన్ను పిలవలేదే. కథలు చెప్పుకుంటున్నారు' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

'అయ్యో మీ కథలు బంగారం కానూ. ఈపాటికి పడుకోండి' అని వాళ్ళమ్మ చెప్పి వెంకిని ఎత్తుకొని తన దగ్గిర పడుకోబెట్టుకోటానికి తీసుకువెళ్ళింది. సూరీ సీతీ కౌగిలించుకొని ఒకరిమీద ఒకళ్ళు చేతులూ కాళ్ళూ వేసుకొని కథలు తలుచుకొంటూ నిద్రపోయారు.

౨౪

బొమ్మరిల్లు

నూరికీ సీతికీ వెంకికీ ఆవాళే వాళ్ళమ్మ తల నీళ్లోసి కాటికా బొట్టూ పెట్టి చాకలి తెచ్చిన పరికిణీలు కట్టి 'అల్లరి చెయ్యకుండా నడవలో ఆడుకోండి' అని పంపించింది.

ఆడుకోడానికి వెంకి తన లక్కపిడతలూ, దొండ కాయలూ తెచ్చుకొంది. సీతి బొమ్మలూ నాగవిల్లి పిడితలు పట్టుకు వచ్చింది. నూరి తాటాకు బొమ్మలు తీసుకొచ్చింది.

వాళ్ళ నాన్న కూరలు తేవడానికి బజారుకు వెళ్ళాడు. వాళ్ళమ్మ అప్పుడే నీళ్లోసుకొని మడి కట్టుకొంటోంది.

'నూరీ, నూరీ, నాకో తాటాకుబొమ్మ చేసిపెట్టవూ' అంది సీతి.

'నాకో' అంది వెంకి.

'తాటాకు లెక్కడున్నా యేమిటి చెప్మా ఇప్పుడు బొమ్మలు చెయ్యడానికి!' అంది నూరి.

'నేను తాటాకులు తెచ్చుకోనా' అంది సీతి.

'తెచ్చుకో' అంది నూరి.

'నాకో' అంది వెంకి.

'అక్కయ్య తాటాకులతో నీకూ చేసిపెడతాలే అమ్మా' అంది నూరి.

'నా తాటాకు లివ్వను' అంది సీతి అప్పుడే నాలుగు తాటాకు ముక్కలు పరికిణీలో దాచి తెచ్చి.

'ఇంకో రెండు తేవే పాపం. వెంకికి కూడా చేసి పెడదాము' అంది సూరి.

'తాటాకు లెక్కడున్నాయమ్మా ఇంకాను' అంది సీతి.

'ఇ వెక్కడివే సీతీ' అని సూరి అడిగింది.

'నేను నాన్న మంచంకింద దాచుకొన్నానూ' అంది సీతి.

'పోనీ నీకు బూరాలు చేసిపెడతానులే' అంది సూరి.

'బూరాలికి కొబ్బరాకు లెక్కడున్నా యమ్మా ఇప్పుడు' అంది సీతి.

'నే తెచ్చిపెడతాలే దానికి కొబ్బరాకులు' అని సూరి వీధిలో కొబ్బరిచెట్టు దగ్గిరికి వెళ్ళి కాళ్ళెత్తి మట్ట అందుకోబోయింది అందింది కాదు. అప్పుడే ఆ దారిని ఒక అబ్బి వెడుతూంటే, 'అబ్బీ, అబ్బీ నా కో రెండు కొబ్బ రాకులు కోసివ్వవూ' అని అడిగింది.

'ఎవరమ్మాయి వమ్మా నువ్వు' అని నాలుగు కొబ్బ రాకులు కోసి ఇచ్చాడు.

'రామ్మూర్తిగా రమ్మాయిని' అని చెప్పి సూరి ఇంట్లోకి పరుగెత్తుకు వెళ్ళింది.

అందరూ నడవలో కూర్చున్నారు. సూరి పరికిణీలో కొబ్బరాకులూ, తాటాకులూ పోసుకొని తాటాకు బొమ్మలు చేస్తోంది. సీతి బొమ్మకి బట్టలు కట్టడాని కని పాతగుడ్డల

కోసం ఇల్లంతా వెదుకుతోంది. వెంకి సూరి పక్కను కూచుని బొమ్మలు చెయ్యడం చూస్తోంది. రెండు తాటాకు బొమ్మ లయ్యాయి.

ఆ బొమ్మలు అక్కడ పెట్టి కొబ్బరాకులతో ఒక పెద్ద బూరా ఒక చిన్న బూరా వెంకికీ, సీతి కో బూరా, తన కో బూరా చేసుకొంది.

సీతి పాత గుడ్డపీలికలతోటీ, కాటికాయలతోటీ, కుంఖుంభరిణతోటీ వచ్చి,

'ఏవే సూరీ నా బొమ్మలు' అంది.

'అవిగోనే తీసుకో' అంది సూరి. సీతి ఆ బొమ్మలకి కాటి కెట్టింది. పసుపు రాసి కుంఖుం పెట్టింది. పాత గుడ్డలతో పమిటివేసి బట్ట కట్టింది.

'సూరీ, నాకో పూసలదండ ఇవ్వావుటే దీనికి వేస్తాను' అంది.

'నా బొమ్మలకో అంది' సూరి.

'నీకు రెం డున్నాయి గావుటే' అంది సీతి.

'నువ్వు పాడుచేస్తా వమ్మా నీ కివ్వను' అంది సూరి.

'పాడుచెయ్యనే, అక్కయ్యావు కాదూ? నాకో దం డివ్వావు?' అంది.

సూరి తన బొమ్మమెడలో ఒక నల్లపూసల దండ తీసి సీతి కిచ్చింది. సీతి ఆ దండ తన బొమ్మమెళ్లో వేసింది.

కొబ్బరి బూరాలు రెండూ వెంకి పుచ్చుకొని ఊదబోయింది. ఊదేయి కావు.

'అలాగ్గాదే వెంకీ, ఆపీపి, నోట్లో పెట్టుకొని గట్టిగా ఊదు' అంది సూరి.

'నే ఊదిపెట్టనా నీకు వెంకీ?' అంది సీతి.

'వత్తు' అని వెంకి బూరా ఊదింది.

సీతికూడా తనబూరా తీసుకొని ఊదింది. బాగా ఊదలేదు. కీచుమంటూ ఊదింది.

'సూరీ నా బూర్యాపీపి బాగాలేదు. మంచిది పెట్టి పెట్టవుటే' అంది సీతి.

'అంతేనే అది. అదేమిటి బాగా ఊదుతుంటేనే' అంది సూరి.

ముగ్గురూ బొమ్మలు ఒళ్ళోపెట్టుకొని బూరాలు ఊదడం మొదలుపెట్టారు.

ఇంతట్లోకి వాళ్ళనాన్న బజారునుంచి వచ్చాడు. కూరలూ, అరటిపళ్ళూ, దోసకాయలూ, వెలక్కాయలూ తెచ్చాడు. సూరి ఒకవెలక్కాయ పరికిణీలో దాచుకొని ఒక అరటిపండు పుచ్చుకొంది. వెంకికివాళ్ళనాన్న ఒక అరటిపండు పెట్టాడు.

'నడవనిండా ఏమిటమ్మా ఈ ఆకులన్నీనీ' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'బొమ్మలూ బూరాలూ చేసుకుంటున్నాము నాన్నా' అంది సీతి.

'నాన్నా, నాన్నా, ఇదో బూరా' అంది వెంకి.

'ఊదు వెంకీ బూరా ఊదు' అన్నాడు వాళ్లనాన్న.

వెంకి బూరా నోట్లోపెట్టుకొని గట్టిగా ఊదింది. వాళ్ళనాన్న నవ్వాడు. సూరీ సీతీ కూడ నవ్వారు.

'ఈచిన్న బూరా బాగా ఊత్తుంది. పెద్దబూరా బాగా ఊత్తునాన్నా' అంది వెంకి.

'ఆడుకో అమ్మా ఆడుకో' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

నడవలో ఆకులన్నీ సూరి ఎత్తివేసి వీధిలో పారేసింది.

అందరూ కలిసి వసారాలోకి వెళ్లిపోయారు.

వెంకి అరటిపండు సగం కొరికేసుకు తింటోంది.

'అరటిపండు తినకే వెంకీ, మనము బొమ్మరిల్లు కట్టుకొందాం; కట్టుకొన్నాక గుజ్జెన గూళ్ళొండుకుందా' మంది సీతి.

'అమ్మకోప్పడుతుందే సీతీ' అంది సూరి.

'అమ్మ చూడకుండా ఇక్కడ కట్టుకొందాం' అంది సీతి.

'అమ్మతో చెప్తాను' అంది వెంకి

'నీకు అరటిపం డెడతానులే అమ్మతో చెప్పకు' అంది సీతి.

'ఊఁ' అంది వెంకి.

ముగ్గురూ కలిసి గోడమూల బొమ్మరిల్లు కట్టడం మొదలెట్టారు. మంచినీళ్ళు కావాలని వాళ్లమ్మనడిగి సీతి చెంబెడు నీళ్ళు తెచ్చింది. వెంకి పెంకులూ బెడ్డ ముక్కలూ తెచ్చింది. నల్లమన్ను సూరి పోగోసి అదంతా నీళ్ళతో కలిపింది. సూరీ సీతీ కలిసి ఆ రాళ్ళతోనూ,

మన్నుతోనూ చిన్న గోడలు లేవదీసేరు. ఆగోడల మధ్య రెండు ఇటికముక్కలు నిలబెట్టి ఇంకో ఇటిక అడ్డంగా పెట్టి వాటినిండా మన్ను పట్టించి అలుకుతున్నారు.

వెంకి ఓమూలా, సీతి ఓమూలా, సూరి ఓమూలా గోడలూ ఇల్లూ అలికివేశారు. అందరి చేతులూ మన్ను అయ్యేయి.

తరవాత దానిముందు కూడా మన్నుతో అలికారు. ముగ్గు పెట్టాలని అనుకొన్నారు. ముగ్గు తెస్తే వాళ్ళమ్మ కొడుతుం దేమోనని భయమేసింది. అందుకని గోళ్లతో మన్నుమీద ముగ్గుల్లాగ గీతలు గీశారు.

'చూడవే. సూరీ, చూడు; నా గోళ్ళు ఎంత బాగున్నాయో. నిన్నను ఆకాశంమీద కొంగలు వెళుతూంటే,

'కొంగా కొంగా
నాగోళ్ళుచ్చుకు
నీగోళ్ళియ్యి
నాగోళ్ళుచ్చుకు
నీగోళ్ళియ్యి'

అని కేక వేశాను. అప్పుడు కొంగ తన గోళ్ళు నా కిచ్చి నా గోళ్ళు పట్టుకుపోయింది' అంది సీతి.

'అన్నీ అబద్ధాలే' అంది సూరి.

'అక్కా నాగోళ్ళు తూడు' అంది వెంకి.

'బాగున్నా యమ్మా. ముగ్గు పెట్టు' అంది సీతి.

'పిల్లకి అంతా గోటు' అంది సూరి సీతిని చూచి.

'నీకే గోటు' అంది సీతి.

'చిట్టి చిట్టి గోళ్ళు
సింగారాయిడి గోళ్ళు
మాతాత గోళ్ళు
మండాపరాళ్ళు'

అని పాడుతూ సూరి గీతలు గీస్తోంది.

'చిన్ని చిన్ని గోళ్ళు
సింగారాయిడి గోళ్ళు
మా సూరి గోళ్ళు
మండాప రాళ్ళు'

అని సీతి సూరిని ఆక్షేపించింది.

'చిన్ని చిన్ని గోళ్ళు
సూరేకాంతం గోళ్ళు
మాసీతి గోళ్ళు
మండాప రాళ్ళు'

అని సూరి మళ్ళీ ఆక్షేపించింది.

'చిన్ని చిన్ని గోళ్ళు
సీతారాముడి గోళ్ళు
మాపెంకి గోళ్ళు.
మాసూరి గోళ్ళు
మండాప రాళ్ళు'

అని మళ్ళీ సీతి అంది.

'మంచి పిల్లవే! ఊరుకుంటావా ఒక్క చెయ్యనా? పాపం వెంకి నెందు కంటావు' అంది సూరి సీతి ఊరుకొంది.

ముగ్గులు పెట్టాక మన్ను చేతులతో నలుపుకొని దులిపివేసుకొన్నారు. ఇంట్లో తాటాకు బొమ్మల్ని పెట్టారు. నైవేద్యం అని వెంకి తిన్న సగం అరటిపండూ, ఇంకో అరటి పండూ వెలక్కాయలూ పెట్టారు. తరవాత బూరాలు పుచ్చుకొని గట్టిగా ఊదారు.

బొమ్మలికి నైవేద్యం పెట్టి అరిటిపళ్ళూ వెలగపళ్ళూ ఆమట్టిచేతులతోనే తినేశారు. తరవాత సూరీ సీతీ కలిసి బొమ్మరిల్లు పాట పాడారు.

'చిట్టి చిట్టి మిరియాలు
చెట్టుకింద పోగోసి
పుట్టమన్ను తెచ్చి
బొమ్మరిల్లు కట్టి—'

'అల్లాగ్గాదే సూరీ' అని సీతి నవ్వుతూ ఇలాగ పాడింది.

'చిట్టి చిట్టి మిరియాలు
వసారాలో పోగోసి
నల్లమన్ను తెచ్చి
బొమ్మరిల్లు కట్టి
బొమ్మరిల్లు బిడ్డనుకంటే
సూరి తలకసూనె లేదు
వెంకి తలకు చమురులేదు'

'నన్నూ వెంకినీ ఎందుకంటావూ? నేనూ పాడుకుంటాను' అని సూరి పాడింది.

'సీతి తలకు నూనెలేదు
సీతి తలకు చమురు లేదు'

సీతికి ఉడుకుమోత్తనం వచ్చింది. వెంకికూడా 'పుత్తమన్ను తెత్తీ బొమ్మరిల్లు కత్తీ' అంటూ కూచుంది.

'నన్నెందుకు ముందరనాలి' అంది సూరి.

'నే నన్నానా ఏమిటి? నే పాడుకొన్నానూ' అంది సీతి.

'నేనూ పాడుకొన్నానూ; నీ కెందుకు ఉడుకుమోత్తనం'. అంది సూరి.

'పుత్తమన్ను తెత్తీ,
బొమ్మరిల్లు కత్తీ,
సూరితలకీ నూనె లేదు,
సీతి తలకీ చమురులేదూ.'

అని వెంకి పాడుతోంది. సూరీ సీతీ దానిని చూచి నవ్వారు.

తరవాత సూరి బొమ్మకీ సీతి బొమ్మకీ పెళ్ళిచేతామనుకొన్నారు.

సూరి ఆడపెళ్ళివారు.

సీతి మగపెళ్ళివారు.

వెంకి నాజట్టు అంటే నాజట్టు అని ఇద్దరూ దెబ్బలాడు

కొన్నారు. ఇద్దరికీ తగవు పరిష్కారం కాలేదు. వెంకినే అడుగుదా మనుకొన్నారు.

'వెంకీ నీకు నే కావాలా, సీతి కావాలా' అంది సూరి.

'నే కావాలి కాదమ్మా నీకు' అంది సీతి.

'అలా అడక్కూడదు' అంది సూరి.

'అడగనులే అయితే. వెంకి నాతోటే జట్టు కడు తుంది' అంది సీతి.

'వెంకీ చెప్పవే. నే కావాలా, సీతి కావాలా' అంది సూరి.

'నువ్వా సీతీని' అంది వెంకి.

'నా పేరు ముందు చెప్పింది నేనే' అంది సూరి.

'అమ్మా అమ్మా నా పేరూ చెప్పిందీ' అంది సీతి.

ఇలాగా తగువు పరిష్కారం అయింది కాదు.

సూరీ సీతీని ఒకరి బుజంమీద ఒకరు చేతులు వేసు కొని ఉజ్జీలు కట్టుకు వెంకిదగ్గిరికి వచ్చి, 'వెంకీ నీకు కంటె కావాలా, కాసులపేరు కావాలా' అని సీతి అడిగింది.

'కంటె' అంది వెంకి.

కంటె సీతి. కాసులపేరు సూరి. అందుచేత సీతీ వెంకీ మగపెళ్ళివారయ్యారు. సూరి ఒక్కర్తె ఆడపెళ్ళివారు. సీతీ వెంకీ చేతులుపట్టుకొని దూరంగా నిలబడ్డారు.

సూరి వాళ్ళకుదూరంగా నిలబడి వాళ్ళకేసి తిరిగి పాడింది.

‘చినచిన దొాంతుల్ చిటారి దొాంతుల్
లక్కామేడల్ లవంగ మొగ్గల్.
చిన్నీ మేం పిల్లనిస్తామే
చిలకా మేం పిల్లనిస్తామే
దాయీ మేం పిల్లనిస్తామే
తామర మొగ్గల్లా తామర మొగ్గల్లు’

సీతి వెంకి ఇలాగ పాడారు.

‘చిన చిన దొాంతుల్ చిటారిదొాంతుల్
లక్కామేడల్ లవంగ మొగ్గల్
చిన్నీ మీా రేయింటివారే
చిలకా మీా రేయింటివారే
దాయీ మీా రేయింటివారే
తామర మొగ్గల్లా తామర మొగ్గల్లు.’

అప్పుడు సూరి మళ్ళీ పాడింది

‘చినచిన దొాంతుల్ చిటారిదొాంతుల్
లక్కామేడల్ లవంగ మొగ్గల్

చిన్నీ మేం మంచిబ్రాహ్మాలమే
చిలకా మేం మంచిబ్రాహ్మాలమే
దాయీ మేం మంచిబ్రాహ్మాలమే’

తామర మొగ్గల్లా తామర మొగ్గల్లా' అప్పుడు మళ్ళీ సీతి ఇలాగ పాడింది.

'చిన చిన దొంతుల్ చిటారి దొంతుల్
లక్కా మేడల్ లవంగ మొగ్గల్.
చిన్నీ నగ లేం పెట్టాలి
చిలకా నగ లేం పెట్టాలి
దాయీ నగ లేం పెట్టాలి

తామర మొగ్గల్లా తామర మొగ్గల్లు' సూరి ఇలాగ చెప్పింది.

'చిన చిన దొంతుల్ చిటారి దొంతుల్
లక్కా మేడల్ లవంగ మొగ్గల్.
చిన్నీ మాకు కాసులు కావాలి
చిలకా మాకు కాసులు కావాలి
దాయీ మాకు కాసులు......'

'అమ్మాయీ, ఒసేవు సూరీ, ఏమేవు సీతీ. ఒకరూ పలక రేమిటమ్మా' అని వాళ్ళమ్మ కేక వేసింది.

'ఇక్క ఆడుకుంటున్నామే' అంది సీతి. ఇంతట్లోకే వాళ్ళ అమ్మ వచ్చి చూచింది.

'ఏమిటర్రా ఇది. ఇల్లూ వళ్లూ మన్నే. ఈవాళే పొద్దున్నే నా తలంటి నీళ్ళో స్త? చెపుతా ఉండండి మీాపని' ని వాళ్ళమ్మ కోప్పడింది.

వాళ్ళమ్మమాట విని వాళ్ళ నాన్న కూడా వచ్చి చూచాడు.

సీతి ఏమీ అనకుండానే ఏడ్చింది. సూరి బిక్క మొగం వేసింది.

వెంకి వాళ్ళనాన్న కాళ్ళు కౌగలించుకొని 'నాన్నా, న న్నెత్తుకోవూ' అంది.

వాళ్ళ నాన్న వెంకిని ఎత్తుకొన్నాడు

'చేతులు కడుక్కొని నాన్నగారు స్నానం చెయ్యడానికి నీళ్ళు తోరపవే సూరీ' అంది వాళ్ళమ్మ. సూరీ సీతీ నీళ్ళు తోరపడానికి వెళ్ళారు.

57

భద్రాజం

వెంకి వాళ్ళమ్మతో కూడా లేచి అప్పుడే మొహం కడుక్కొంది. సూరీ సీతీ మరి రవంత సేపటికి లేచారు. ఇద్దరూ చెంబూ పుల్లా పుచ్చుకొని దొడ్లో కబుర్లు చెప్పుకుంటూ పళ్ళు దోముకొని మొహం కడుక్కొన్నారు.

వాళ్ళమ్మ ముగ్గురికీ పెరుగేసి చద్దివణ్ణం పెట్టింది. 'నాకు ఆవకాయ నంచుకోవడానికి కావా' లని సూరి అంది. 'నాకు రాత్రి చేసిన గోంగూర పచ్చడి కావా' లని సీతి అంది. 'నాకేం. నాకేం గోంగూర కావాలి' అని వెంకి అంది. అందరూ నవ్వారు. 'గోంగూర తింటావుటే వెంకీ' అంది సీతి. 'పచ్చడి తినరా ఏమిటమ్మా' అంది సూరి. 'పత్తడి' అంది వెంకి. వాళ్ళమ్మ రోంత గోంగూర పచ్చడి ముగ్గిరికీ వేసి తినమంది. ముగ్గురూ గబగబ తింటున్నారు.

'నిమ్మళంగా తినండి. గొంతుక పడుతుంది' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఈవాళ సూరిమీద నే సొడ్డేస్తాను' అంది సీతి.

'నీ మీద నే సొడ్డేస్తాను' అంది సూరి.

'నే నేత్తాను సొద్దు' అని వెంకి కూడా గబగబ తినడం మొదలెట్టింది. కాని వెంకికి పలకమారి దగ్గు వచ్చింది.

'చెప్పలేదూ, నిమ్మళంగా తినమని' అంది వాళ్ళమ్మ.

సూరి ముందస్తిగా తినేసి లేచింది. సీతి ఇంకా అన్నం ఉండగానే లేవబోయింది. కాని వాళ్ళమ్మ కోప్పడి కూచోబెట్టి మిగిలిన అన్నం తినిపించింది.

'సీతి మీద సొడ్డు. వెంకిమీద సొడ్డు. సీతి మీద సొడ్డు వెంకి మీద సొడ్డు' అంటూ నవ్వుతూ అంటచెయ్యి సీతి కంచం పక్కా వెంకి కంచం పక్కా తిరగామరగా అద్ది లేచి పెరట్లోకి వెళ్ళింది.

'చూడవే అమ్మా మరి నామీద సొడ్డుట' అంది సీతి.

'సీతిమీద సొడ్డోయి ఓయి ఓయి' అంది మళ్ళీ సూరి.

'రాత్రి నీమీద సొడ్డేస్తా నుండు' అని సీతి లేచి ఎంగిలి చెయ్యి నాకుతూ దొడ్లోకి వెళ్ళి చెయ్యి కడుక్కుంది. వెంకి కూడా అన్నంతిని లేచి 'సూరి మీద సీతి మీద సొడ్డోయి' అంటూ వెళ్ళి చెయ్యి కడుక్కుంది.

ముగ్గురూ కలిసి నడవలో కూర్చున్నారు. సూరి రెండోతరగతి వాచకము, సీతి ఒకటోతరగతి వాచకము, వెంకి పలకా పలకపుల్లా పట్టుకు కూచున్నారు.

సూరి పుస్తకం జాగ్రత్తగా అట్ట వేసుకుంది. కొత్త బట్టలమీది బొమ్మలు అట్టలమీద అంటించుకొంది. పుస్తకంలో ఒక నెమలికన్నూ దాని దగ్గర పువ్వారము పెట్టింది. 'సీతోయి చూడవే చూడవే, ఈ నెమలికన్నెంత పువ్వారం

తినేసిందో. ఒక పిల్లనైనా పెట్టదు—పాడు' అంది సూరి. సీతి తన పుస్తకంలో నెమలికన్ను పేజీ తీసి, 'నా పువ్వారం కొంచెం తింది నెమలికన్ను. చూడే అక్కా చూడే, ఎంత చిన్న పిల్లని పెట్టిందో! చూడే ఒసే' అంటూ సీతి ఒక చిన్న నెమలివెంట్రుక సూరికి చూపించింది.

'అది పిల్లేమి టమ్మా?' అంది సూరి.

'కాదేమి టమ్మా' అంది సీతి.

'నా కదియ్యవూ' అంది వెంకి.

వెంకిని మభ్యపెట్టి సీతి కన్ను దాచేసుకుంది. సీతి పుస్తక మంతా నలిగి చిరిగి ఉంది.

'అక్కయ్యా పాఠము చెప్పవుటే నాకు' అంది సీతి.

'ఏం పాఠం' అని సూరి అడిగింది. 'కుక్కపాఠం అంది సీతి. 'కుక్కపాఠ మేమిటి అసయ్యం ఇంకా పాఠా ల్లేవూ' అంది సూరి. 'పిల్లిపాఠం, ఏనుగపాఠం, సోమరి పిల్లవాడి పాఠం ఉన్నాయి' అంది సీతి.

'అవేం పాఠాలే పాడుపాఠాలు — కథలు లేవూ' అని సూరి అడిగింది.

'నృగుకథ, హరిశ్చంద్రుని కథ - ఈ కథలున్నాయే' అంది సీతి.

'అవేం కథలే? ఎంచక్కటి కథలేమీ లేవూ, మనం చెప్పుకునే లాంటివి' అంది సూరి.

'ఏమోనమ్మా నాకు తెలియదు' అంది సీతి.

'పోనీ పద్యం చదువు' అంది సూరి.

'చివరున్నాయే పద్యాలూ చదవనా?'

'క్షేత్రంబు పురుషకారము
ధాత్రీశ్వర బీజమరయ దైవములు రెండున్
సూత్రపడగూడ నేనియు—'

అని నట్టుతూ చదివింది సీతి.

'ఏమోనమ్మా ఆ పద్యాలు నాకు తెలియవు. అవేం పద్యాలోగాని' అంది సూరి.

'సూరోయి, ఇదేం నాలుగోవాచకం' అంది సీతి.

'ఆసి దొంగా! నీ పుస్తకం అనుకుంటున్నాను' అంది సూరి.

'పోనీ నీ పుస్తకంలో కథలు చదవవే' అంది సీతి.

'నా పుస్తకమూ అలాగే ఉందమ్మా పాడు' అంది సూరి.

'ఒకటి చదవ్వే పోనీ' అంది సీతి

'అయితే చదువుతాను విను' అని సూరి ఇలాగ చదివింది.

'పూర్వంబు నుజ్జయిని అను నా బట్టణం బొందు కలదు.'

'బొందు, బొందేమిటి సూరీ' అంది సీతి.

'వినవే మరి' అని సూరి చదవడం సాగించింది.

'అందు వీరసేనుం డను భూతలేంద్రుండు రాజ్యంబు

సేయుచుండెను. అతనికి చంద్రకళ యను పేరంబరగు కళ త్రంబున సకల గుణోపేత...

'పేత. పేతేమిటి పీత' అంది సీతి.

'పోనీ అమ్మా నే చదవను' అంది సూరి పుస్తకం మూసేసింది.

'నా పుస్తకంలోనూ లేవే మంచి పాఠాలు' అంది సీతి.

'నా పుస్తకమూ అంతే' అంది సూరి

'పేత పేత పీత' అంటూ కూచుంది వెంకి.

ఇంతట్లోకే వాళ్ళింట్లో గుమ్మం దగ్గిరికి ఒక ముసలబ్బి వచ్చి నిలబడ్డాడు. తలకు కీవిగా తలపాగా చుట్టుకొన్నాడు. కుడితిసీ తొడుక్కొన్నాడు. చేతిలో కర్ర ఉంది. చెవులకు ఎర్రరాళ్ళ కమలా లున్నాయి. ఎర్ర కుంకుమబొట్టు నిలువుగా బెట్టుకొన్నాడు. వచ్చి గుమ్మంలో నిలబడి సూరీ సీతీ వెంకీ వీళ్ళని చూచి నవ్వి, 'అమ్మాయిగార్లు కూచున్నారా' అని ఇంట్లోకి చూచాడు.

'బూచాడు' అంది వెంకి.

'బూచాడ రార, బుట్టల్లుకోరా

ఏడ్చేటి మా వెంకి నెత్తుకుపోరా' అని సీతి పాడింది.

వాళ్ళు ముగ్గురూ అబ్బికేసి చూస్తూ కూచున్నారు.

'శుభోజయం, శుభోజయం. సకల విద్వజ్జనాధారా, సకల విద్యా విశారదా, సకలభోగ పురందరా, సకల కళా ప్రవీణ, సంగీత రత్నాకర, సాహిత్య భువనమండల, సాహస

విక్రమార్క, సత్యభామ, హరిశ్చంద్ర—జయ విజయీభవ దిగ్విజయీభవ—శుభోజయం శుభోజయం అమ్మగారూ' అని కేకవేశాడు.

'అమ్మ దొడ్లో ఉంది' అంది సీతి.

'నాన్నగారో తల్లీ' అన్నాడు భట్రాజు.

'నాన్నేం గదిలో రాసుకుంటున్నాడు' అంది సూరి.

వెంకి సూరి వళ్లో కూర్చుంది. అప్పుడు భట్రాజు గొంతుకెత్తి గట్టిగా

'రాజిత కీర్తిశాలియగు రాయని బాచ! భవద్యశంబు ది
క్పూజిత మౌచు మించె సురభూధర భూధర భూధరేంద్ర కాం
తాజసుగోత్రరుక్విధురథాంగ రథాంగ రథాంగశేఖ భా
షా జలజాహితాహిత తుషార తుషార తుసార ధాములన్.

'గగనమండల మదే గంటి నేడోయమ్మ
గగనంబు కాదది గజము కొమ్మ
గజమైన నక్షత్ర గణములం దేమమ్మ
నక్షత్రములు గావు నవ్యమణులు
మణులైన అరుణాభ్ర మండలం బేమమ్మ
అరుణాభ్ర మది కాదు సురగజాలు
సురగజా లదియైన మెరపులం దేమమ్మ
మెరపులు జలతారు సరుకులమ్మ

సరుకు లవి యైనచో నిందుచంద్రు డేల
సాటి ఘనమేటి (శ్రీ) పూసపాటి విజయ
రామరాజేంద్రు సుతుడు నారాయణ గజ
పతి సుమీ రాజచంద్రుడే పద్మగంధి.'

అని చదివి, 'శుభోజయం శుభోజయం' అని మళ్ళీ కేక వేసి ఇలాగ చదివాడు.

'పసముత్యమొకటి చాలును
కస వూడ్చిన చిడిపెరాలు గంపెండేలా
రసికుం డొక్కడె చాలును
రసహీనులు పలువు రేల రాయని బాచా.
డాబాపై కూర్చున్నా
డే బాలుడు ముద్దుగుమ్మ! ఎవరే చెపుమా
శాబాసు నీ వెరుంగవె
బాబాజీ బుచ్చితిమ్మ బహదరు చెలియా'

'శాబాసు, శాబా సేమిటే. శాబాసుట' అంది సీతి.

'ఇంకో పద్యం చదువు అబ్బీ' అంది సూరి.

అమ్మాయిగారు—చదువుతాను :

'కలిమి గలవాడె మనుజుడు
విలసిత సత్కీర్తిచేత వెలయుగ వలయున్
కలి మేమి ఎల్ల కాలము
కులగిరులా కదలకున్న గువ్వలచెన్నా'

'అవేం పద్యాలే చదువుతాడూ' అంది సీతి.

'మంచిపే చదువుతా డుండు' అంది సూరి.

'పాటలు చదువు అబ్బీ' అంది సీతి.

'పాటలు రావు తల్లీ, పద్యాలు చదువుతాను' అన్నాడు భట్రాజు.

'మా సీతిమీద పద్యం చదువు' అంది సూరి.

'చదువుతా తల్లీ:

'సీతమ్మలు ధర నెందరో
ఖ్యాతిని గన్నట్టివారు గలరట డొక్కా
సీతమ్మగారి వితరణ
నా తరమా కీర్తిచేయ నలువకు తరమా'

అని భట్రాజు చదివాడు. అందరూ గొల్లున నవ్వారు.

'మళ్ళీ చదువు అబ్బీ మళ్ళీ చదువు' అంది సూరి.

భట్రాజు మళ్ళీ చదివాడు.

'డొక్కా సీతమ్మ కాదు. సీతి' అంది సూరి.

'అవును తల్లీ అవును' అన్నాడు భట్రాజు.

'అవునై తే ఇంకో పద్యం చదువూ' అంది సూరి.

'చదువుతా తల్లీ:

త్రువ్వట బాబా తలపై
పువ్వట జాబిల్లి మేన బూదట విషమే
బువ్వట చూడగను హుళి
క్కవ్వట అరయంగ నట్టి హరునకు జేజే'

'ఉళక్కి ఉళక్కి' అని సీతి నవ్వింది. వెంకి కూడా నవ్వింది.

'అది కాదు సీతిమీద పద్యం' అంది సూరి.

'ఆలాగేతల్లీ—అమ్మాయిగారూ చదువుతా:

'సీతమ్మలు ధర నెందరో
ఖ్యాతిని గన్నట్టివారు కలరట డొక్కా
సీతమ్మగారి వితరణ
నాతరమా కీర్తి చేయ నలువకు తరమా'

అని చదివాడు.

'మళ్ళీ ఆపద్యమే చదువుతాడేం' అంది సూరి.

'ఈ అబ్బికి పద్యాలూ రావు పాటలూ రావు' అంది సీతి.

'డొక్కా సీతమ్మోయి' అంది సూరి. సీతికి ఉడుకుబోత్తనం వచ్చి,

'మా సూరిమీద ఓపద్యం చదు వబ్బీ' అంది.

'అమ్మాయిగారూ అమ్మగారి నడిగి బియ్యం తెచ్చి పెట్టండి' అన్నాడు భట్రాజు.

'సూరిమీద పద్యం చదివితే నీకు బియ్యం వేస్తా' నంది సీతి.

'సూరమ్మవంటి బాలిక
ఊరంతా తిరిగితేను ఉంటుందమ్మా
సూరమ్మా నిను బోలగ
ఏరమ్మా మంచిపిల్ల లీకాలమునన్'

అని భట్రాజు చదివేటప్పటికి సీతీ వెంకీ చప్పట్లుకొట్టి నవ్వారు.

'అయిందా, అయిందా మరి' అంది సీతి సూరిని చూచి.

'నాన్నగారితో చెప్పి బియ్యం వేయించండి అమ్మాయిగార్లు' అన్నాడు భట్రాజు.

'ఇంకా పద్యాలు చదువూ' అంది సీతి.

'బియ్యం తెండి, ఆలాగే చదువుతాను' అన్నాడు భట్రాజు.

'మా వెంకిమీద పద్యం చదవవూ అబ్బీ' అంది సూరి.

'ఆలాగే తల్లీ :

'ఒక్కడు మాంస మిచ్చె మరి
యొక్కడు చర్మము కోసి ఇచ్చె వే
రొక్కరు డస్థి నిచ్చె మరి
యొక్కడు ప్రాణము నిచ్చె వీరిలో
నొక్కొకపట్టునన్ బ్రదుక
నోపక యిచ్చిరొ కీర్తి కిచ్చిరో
చక్కగ చూడు మంత్రికుల
సంభవ రాయన మంత్రి భాస్కరా.
కుడుచు నిడినవాని పద్య మిచ్చినవాని
కడుపు కిడినవాని కడుపవలయు

నడువలేనివాని నయవిదు లెంతురా
భువిని భాస్కరేంద్రు పుత్రకొండ.'
'అవి చదువుతాడేం. అవి కాదు. వెంకి వీూద పద్యం' అంది సూరి.
'వెంకిబూద పద్యం చదువబ్బి' అంది సీతి.
'చదువుతాలే తల్లీ.
'నవ నవలాడే దేహము
చవులూరే పలుకుతీరు సంపదలోనన్
ప్రవిమల దానగుణంబున
భువిలో వెంకమ్మతల్లి బోలంగలరే'
అని భట్రాజు చదివాడు. సూరీ సీతీ వెంకీ చప్పట్లు కొట్టి నవ్వారు.
ఇంతట్లోకీ వాళ్ళనాన్న గదిలోనుంచి నడవలోకి వచ్చి భట్రాజును జూచి,
'ఎవరవోయి నువ్వు' అని అడిగాడు.
'మేం భట్రాజులం అన్నదాతా. ఇది మా కులవిద్య తండ్రీ'
పలువిద్య లెన్ని నేర్చిన
కులవిద్యకు సాటిగావు కుంభినిలోనన్
వెలకాంత లెందరైనను
కులకాంతను బోల రన్న గువ్వలచెన్నా'
'అమ్మాయిగార్లకు పద్యాలుచదివి వినిపిస్తున్నాను అన్నదాతా' అన్నాడు భట్రాజు.

'సూరీ, బియ్యంవేసి పంపించవే' అన్నాడు వాళ్ల నాన్న.

'తండ్రీ తమరు తొడిగి విడిచిన వస్త్రం ఒకటి దానం చేస్తే కలకాలమూ చెప్పుకుంటాను' అన్నాడు భద్రాజు.

వాళ్ల నాన్న చొక్కా యిచ్చాడు భద్రాజుకి.

నూరి సోలతో బియ్యం తెచ్చి భద్రాజు వళ్లో పోసింది.

'నేనూ బియ్యం పెడతా' నని సీతి కూడా సోలెడు బియ్యం పోసింది.

'నేనూ పెత్తా' అని వెంకి రెండు గుప్పిళ్ళతోటే బియ్యం వళ్ళో పోసింది.

'ఇక వెళ్లు' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'అయిదోతనంకలిగి ఐశ్వర్యంగలిగి ఆరోగ్యం గలిగి నూరేళ్ళు వర్థిల్లండి. అమ్మాయిగార్లూ నూరేళ్ళు వర్థిల్లండి' అని చెప్పి భద్రాజు వెళ్లిపోయాడు. 'బియ్యం అన్నీ పోసేస్తున్నారర్రా' అని వాళ్లమ్మ పెరట్లోంచి కేక వేసింది. 'లేదే' అన్నారు సీతీ సూరీని.

'లేదులే నే చూస్తున్నా' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

సూరి సీతిని చూచి 'డొక్కాసీతమ్మాయి' అంది.

సీతి సూరిని చూచి 'ఊరంతా తిరిగేను ఉంటుందమ్మా సూరమ్మా' అంది.

సూరీ సీతీ వెంకిని చూచి

'వెంకమ్మతల్లీ బోలంగలరే' అన్నారు. వాళ్ళ నాన్న నవ్వాడు.

సంకురాత్రి

'ఓ తాయిల్లాగారి నెత్తిమీద గోరింక
చెప్పకు చెప్పకు చెడుపాప
చెపితే నీ కళ్ళోతాయి'

అని నవ్వుతూ, చప్పట్లు కొడుతూ సూరినిచూచి సీతి అంది.

సూరి తలమీద ఉన్న గడ్డిపరక చేత్తో తీసేసుకుంది.

'మొగుణ్ణి వెతుక్కుందోయి, మొగుణ్ణి వెతుక్కుందోయి' అని సీతి మరీ నవ్వుతూ చప్పట్లు కొడుతూ గంతు లేసింది.

'అమ్మతో చెప్తానుండు. అస్తమానూ ఏమిటది అసయ్యం,' అంది సూరి.

'వెంకి వాళ్లమ్మ పచ్చడి రుబ్బుతూంటే చేతిలో వేయించుకొని నాకుతూ వాళ్ళదగ్గిరికి వచ్చి 'ఆయి బెల్లం. ఆయి, ఆయి, నాకోయి ఆయి' అని ఊరించింది. సీతి నేను మాత్రం తెచ్చుకోలేనా ఏమిటమ్మా' అంటూ ఇంట్లోకి పరుగెత్తుకు వెళ్ళి పచ్చడి చేతిలో వేయించుకువచ్చి 'ఆయి బెల్లం, ఆయి బెల్లం ఆయి, ఆయి' అంటూ సూరిని ఉడికించింది. 'సూరి నేనుకూడా తెచ్చుకోలేనా' అంటూంటే 'రావే నీకూ పెడతాను' అని పిలిచి, 'ఆయి ఆయి' అని మళ్ళీ ఊరించి తరవాత సగం సూరికి పెట్టింది. ముగ్గురూ పచ్చడి చేతులు కడుక్కున్నారు.

'సంకురాత్రి నెలపట్టారుట గాదుటే సూరీ' అంది సీతి.

'అమ్మ చెప్పిందికాదూ రేపటినుంచని' అంది సూరి.

'మరోసే! రేపటినుంచే కాదుటే ముగ్గులెట్టడం' అంది సీతి.

'అవునే, గొబ్బిళ్ళుకూడా రేపటినుంచేనే' అంది సూరి.

సూరికి ముగ్గులెట్టడం వచ్చును. తెల్లారకుండానే వాళ్ళమ్మతో కూడా లేచారు సూరీ, సీతీ, వెంకీని. వాళ్ళమ్మా, సూరీ కలసి ఇంటిముందు వత్తుగా పేన్నీళ్ళు చల్లి ముగ్గులు పెట్టేవారు. సీతీ, వెంకీ కలసి చిన్నచిన్న పేడ ముద్దలుచేసి, వాటికి పసుపు చుక్కలూ, కుంకుం చుక్కలూ పెట్టి గుమ్మడి పువ్వులుగుచ్చి వాటిని ఆముగ్గులమీద పెట్టి పసుపూ, కుంకుం చల్లేవారు.

వాళ్ళమ్మ పెద్ద పెద్ద ముగ్గులు పెట్టేది. గుంటల కోనేళ్ళూ, గంటల రథాలూ వాళ్ళమ్మ పెడుతూ ఉంటే సూరి చిన్నముగ్గులు వాటిచుట్టూ పెట్టేది. తాంబేళ్ళూ, పాములూ, మిఠాయి పొట్లాలూ, తులసికోటలూ మొదలైనవి.

గొబ్బిళ్ళు పెట్టింతరువాత ముగ్గురూకలసి గొబ్బిళ్ళ పాట పాడేవారు. సీతి వెంకితనానికి సూరిమీద గొబ్బి పాట కట్టి పాడేది.

'సూరికి గొబ్బెమ్మా
మొగలీ పువ్వంటీ
మొగుడీ నియ్యావే.'
అంటే సూరికూడా ఉడుకుమోత్తనంతో—
'సీతికి గొబ్బెమ్మా
మొగలీ పువ్వంటీ మొగుడీ నియ్యావే.'
అని పాడేది.
వెంకి—
'సూరికీ, సీతికీ గొబ్బెమ్మా
మొగలీ పువ్వంటీ
మొగుడీ నియ్యావే'
అని పాడుతుంటే సీతి 'ఊరుకో వెంకీ' అని కోప్పడేది.

గొబ్బిపాటలు పాడింతరువాత బెల్లంముక్క నైవేద్యం పెట్టి అది ముగ్గురూ తినేవారు.

ప్రతిరోజూ ఈరీతిగా గొబ్బిళ్ళుపెట్టి కొంతసేపున్న తరువాత వాటిని తీసి చిన్నచిన్న చిల్లిపిడకలుచేసి ఎండించి దండలుగుచ్చి వాళ్ళు ఆదండలన్నీ వసారాలో వేళ్ళాడవేసుకొనేవారు.

ప్రతిదినమూ వాళ్ళ ఇంటివాకిలి కలకలలాడుతూ ఉండేది. సాయంత్రం అయ్యేటప్పటికి గొబ్బిళ్ళపాట పాడుతూ కొంతమంది ఆడపిల్లలు వచ్చేవారు. వాళ్ళ గంప కింద పెట్టుకొని వంగుని చప్పట్లు కొడుతూ ఆగంప చుట్టూ తిరుగుతూ గొబ్బిళ్ళపాట పాడితే సూరీ, సీతీ, వెంకీ విని

సంతోషించేవారు. వాళ్ళు చెరో పిడకా ఆపిల్లలకి ఇచ్చే వారు.

- ఆడపిల్లలు వెళ్ళిపోయిన తరువాత మగపిల్లలు భోగి. కర్రలకోసం పాడుకుంటూ వచ్చేవారు.

'కాముడోయి భీముడోయి
కందిపప్పు దేముడోయి
చెన్నపట్నం చెరుకుముక్క
నీకోముక్క, నాకోముక్క'

అని వాళ్ళు అరుస్తూంటే సీతి ఒక చిన్న కర్రముక్కో, లేకపోతే ఒక పిడక ముక్కో ఇచ్చేది. వాళ్ళు పాడుతూ ఇంకో ఇంటికి పోయేవారు.

సుద్దముక్క పుచ్చుకొని వెంకి ఇల్లంతా ముగ్గులు పెట్టడం నేర్చుకుంటోంది. సూరి నేర్పుతోంది సీతికీ, వెంకికీని. సీతికి కొంచెం ముగ్గులు పెట్టడం, మిఠాయి పొట్లం ముగ్గు పెట్టడం వచ్చింది. వెంకికి సుద్దముక్కతో గీతలు గీయడం తప్ప అసలు ముగ్గులేమీరావు.

౨

ఇక సంక్రాంతి వారంరోజు లుండనగా సూరీ, సీతీ, వెంకీ అరుగుమీద కూర్చుని గచ్చకాయ లాడుతున్నారు. ఆసమయంలోనే వాళ్ళింట్లో వాళ్ళమ్మకీ, నాన్నకీ చిన్న యుద్ధం జరుగుతోంది.

'నాదగ్గిర డబ్బులేదు. నేను కొన్ను' అంటున్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

'అయ్యో! కొనకపోతే ఎలాగ! పండుగని ఎంతో ముచ్చట పడుతున్నారు వాళ్ళు పాపం' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఇంకో పండుక్కి చూసుకోవచ్చులే. ఇప్పు డప్పు చేసి కుట్టించను, వాళ్ళకి కొత్తబట్టలు.'

'అయ్యో! అలా అనకండి. వాళ్ళకెంత కావాలి? ఏడాది కొక్కసారి వచ్చే పండుగాయెను.'

'అన్ని పండుగలూ ఏడాది కొకసారే వస్తాయి. నెలనెలకీ ఏదో ఒక పండుగ వస్తూనే ఉంటుంది. చేతులో డబ్బు ఉన్నప్పుడు కుట్టిస్తాలే.'

'ఇది పెద్దపండుగ. అలా అనకండి. పిల్లలు చిన్న పుచ్చుకుంటారు. పొరుగు పిల్లలందరూ కొత్త పరికిణీలూ, కొత్త చొక్కాలూ వేసుకు తిరుగుతూ ఉంటే మనపిల్లలు మాసిన బట్టలు కట్టుకు తిరగడానికి యేమంత ఖర్మంవచ్చింది! ఊరుకోండి, ఎవరేనా వింటే నవ్విపోతారు.'

'మరేం నవ్వరు లెద్దూ.'

'ఇదేమిటమ్మా ఈ మొండిపట్టు? ఎంత చెప్పినా వినరు. పిల్లలకి కొత్తబట్టలే లేకపోతే ఈ పండుగలు చేసు కోడా లెందుకు? ఈ పిండివంటలు వండుకోడా లెందుకు?' అని బుగ్గలు వేళ్ళతో నొక్కుకుంది.

వాళ్ళ నాన్నకి కోపంవచ్చి కేక లేశాడు.

వీధిలో ఆడుతూన్న ముగ్గురు పిల్లలూ కేకలు విన్నారు.

అప్పుడు సీతి వెంకితో అందిగదా: 'వెంకీ, వెంకీ, నాన్నేం, మనకేం, కొత్త పరికిణీలు కుట్టించ నంటున్నారు. నీ విప్పు డేంచేస్తావా అంటే నాన్న దగ్గిరకు వెళ్ళి నాన్న కాళ్ళు రెండూ గట్టిగా పిటకరాయిలాగ పట్టుకో. పట్టుకొని అంటావు గదా 'నాన్నా, నాన్నా, నాకూ, అక్కయ్యలకీ కొత్త పరికిణీలు కుట్టించవూ అని.'

అపుడు సూరి అందిగదా: 'ఒసే సీతీ, అలా చేస్తే నాన్నకి కోపం వస్తుందేమోనే. అమ్మ చెపుతుందిలే, నాన్నతో, కుట్టించమని'

'ఉండొసే నీకు తెలీదు. ఊరుకో సూరీ! వెళ్ళవే వెంకీ, వెళ్ళు.'

వెంకి గబగబ పరుగెత్తికెళ్ళి వాళ్ళ నాన్న కాళ్ళు రెండూ గట్టిగా పట్టుకుంది. పట్టుకొని 'నాన్నా, నాన్నా, కొత్త పలికినీలూ ఊ ఊ ఊ........' అని మూలగడం మొదలెట్టింది.

కొంతసే పయాక సూరీ, సీతీ వచ్చారు. సూరి అంది గదా: 'నాన్నా, నాన్నా, వాళ్ళమ్మాయే ఉల్లిపువ్వుల పరికిణీ కుట్టించుకొంది. నాన్నా, యెంచక్కుంది! మాక్కూడా కుట్టించిపెట్టవూ?'

సీతి అందిగదా: 'పోనీలే నాన్నా, నీ వెప్పుడూ యింతే! కుట్టించిపెట్టమంటే కుట్టించవు. ఇప్పుడు వెడదాం ఈ నాన్నా బజారుకి.'

వెంకి నాన్నపంచ లాగుతూ 'రా నాన్నా బజారూ, రా నాన్నా బజారూ' అని అనడం మొదలెట్టింది. వాళ్ళు ముగ్గురూ కలిసి నాన్నని బజారుకు లాక్కుపోయారు. వాళ్ళమ్మ వంటింట్లోంచి చూచి నవ్వుకుంటోంది.

3

'ధర్మసంవర్ధనీ మాయమ్మా
నమ్మితీ నమ్మా
దాసునీ దయజూడవలె నమ్మా
ఎన్నిజన్మము లెత్తితిని తల్లీ! కల్పకవల్లీ!
ఎన్న జన్మము లున్నవో మళ్ళీ.'

అంటూ సాతాని కాషాయవస్త్రాలు కట్టుకొని గుమ్మడి పండుచెంబు నెత్తిమీద పెట్టుకొని తంబురా, చిరతలూ చేతులతో పట్టుకొని వాయిస్తూ భోగినాడు వాళ్ళింటికి వచ్చాడు. తలంటు నీళ్లోసుకొని, కొత్త పరికిణీలు కట్టుకొని, కొత్త జుబ్బాలు తొడుక్కొని, కాటుకా బొట్టూ పెట్టుకొని, బుట్టెడు బియ్యం అరుగుమీద పెట్టుకొని సూరీ, సీతీ, వెంకీ ఇంటికి వచ్చిన బిచ్చగాళ్లందరికీ గుప్పిడు గుప్పిడు బియ్యం వేస్తున్నారు.

ఆ రోజున వాళ్ళందరూ తెల్లారకుండానే లేచారు. తలనీళ్ళు పోసుకున్నారు. వసారాలో వేల్లాడదీసిన చిల్లి పిడకలన్నీ పెరట్లోనే పోగేసి భోగిమంట వేసుకొన్నారు. సీతి వాళ్ళ నాన్న రూళ్ళకర్ర తెచ్చి భోగిమంటలో పడేసింది,

వాళ్ళమ్మ అప్పడాలకఱ్ఱ వెంకి పడేసింది. వాళ్ళన్నయ్య ప్రక్కవాళ్ళ దళ్లో వెదురుకఱ్ఱ తీసి భోగిమంటలో పడేశాడు. భోగిమంట దగ్గర వాళ్లెంతోసేపు చలికాచుకొన్నారు.

'అబ్బి, అబ్బి, నీ కింకా పాట లొచ్చునా?' అంది సూరి.

'వచ్చునమ్మా' అని—

'ఘుమ్ము ఘుమ్మున పెరుగు తరచగ
కోరి విని ప్రార్థించి కృష్ణుడు
అమ్మ వెన్నా అనుచు కవ్వము
అణచి పెట్టగను
నమ్మరా కృష్ణమ్మ! పెరుగులో
నడుమ గుమ్మడు తిరుగు లాడును
నమ్మకున్నను ఘుమ్ము ఘుమ్మను
నాద మిటు వినుమీ
కృష్ణా! గుమ్మా డిడుగో!'

పాడాడు. సూరీ, సీతీ, వెంకీ గుమ్మడిపండు చెంబులో తలో గుప్పెడు బియ్యం పోశారు సాతాని పాడుకొంటూ ఇంకోఇంటికి పోయాడు.

ఇలా ఎంతోమంది పాటలు పాడుకుంటూ వచ్చారు. వారిచేత రకరకాల పాటలు పాడించుకొని వారికి సూరీ, సీతీ, వెంకీ తలోగుప్పెడు బియ్యం పెడుతూనే ఉన్నారు. కాకులూ పిచికలూ అప్పుడప్పుడు వాళ్ళదగ్గరకు వచ్చేవి. వాళ్ళు కాసిని బియ్యం చల్లితే అవి తినేసి పోయేవి. ఇలా

మధ్యాహ్నందాకా వాళ్లు బిచ్చగాళ్లకీ, కాకులకీ, చిలకలకీ బియ్యం వేస్తునే ఉన్నారు.

ఇంతట్లోకే వాళ్ళమ్మ 'నాన్నగారు మడి కట్టుకున్నారు. లేండ్రా బువ్వ తిందురుగాని' అని కేకేసింది.

'వస్తున్నామే' అని వాళ్ళు అరుగు మీదనుంచి లేచారు. అడుక్కునే ముసిలమ్మ అలా పోతోంటే దాన్ని పిల్చి, బుట్టలో బియ్యం దాని వళ్ళో పోసింది సీతి.

ముగ్గురూ ఇంట్లోకి వెళ్లిపోయారు.

ఇంట్లోకి వెళ్లి ముగ్గురూ కాళ్ళు కడుక్కుని భోజనానికి కూర్చున్నారు. వాళ్ళమ్మ వడ్డిస్తోంది.

'అమ్మా, నా కేం వండిపెట్టావు' అంది సీతి

'నీకు పులిహోర చేసి పెట్టానులే' అంది వాళ్ళమ్మ.

'నాకో అమ్మా' అంది వెంకి.

'నీకు బొబ్బట్లు ఇష్టమేగా?'

'మరి నాకో! పరమాన్నం చేసిపెట్టావా అమ్మా' అంది సూరి.

'ఇన్నుంటే ఇంకా పరమాన్నం ఎందుకే' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

'రేపు చేస్తానులే' అంది వాళ్ళమ్మ.

సూరి ధుమధుమ లాడుతూంటే 'నీ కానక ఓ తాయిలం పెడతానులే' అంది వాళ్ళమ్మ.

'నాకూ పెట్టాలి తాయిలం. నాకూను' అన్నారు సీతీ, వెంకీని.

తరువాత ముగ్గురూ కబుర్లు చెప్తూ ఒకళ్ళమీద ఒకళ్ళు సొడ్డు వేసుకుంటూ భోజనాలు చేశారు.

౮

పెద్ద పండుగనాడు సూర్యుడు ఉత్తర దిశాభిముఖుడై ఉదయాన్నే ప్రకృతి కంతకూ బంగారునీరు పూశాడు. దేశం లోనివాళ్ళంతా కొత్త బట్టలు కట్టుకున్నారు. చెట్లుకూడా కొత్త బట్టలు కట్టుకున్నట్టే ఉన్నాయి. బీదవాళ్ళు కూడా కొత్తబట్టలు కట్టుకున్న భావంతోనే ఉన్నారు. ఆ ఉదయాన్ని లోకము పెదవులలోనుంచి వెలువడిన మందహాసము సాయంకాలానికి పెద్ద నవ్వుగా మారబోతోంది

ఉదయాన్నే వినిపించాయి జేగంటలు. భాస్కరుని బంగారుకాంతికి మెరుగు బెడుతున్నాయి. దేవుడు పల్లకీలో ఎక్కి భక్తుల దర్శనం కోసం, భక్తుల కానుక లందుకోడం కోసం వీధివీధులా ఊరేగడానికి బయలుదేరాడు. పూల దండలతో, మంగళ వాద్యాలతో, స్వస్తి వాక్యాలతో, వాత్సల్య సౌరభాలతో.

ఆ పెద్దపండుగనాడు దుఃఖచ్ఛాయల్ని వేటాడి తరుమ గొట్టడానికి దేవుడు బయలుదేరాడు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ కొత్త బట్టలు కట్టుకున్నారు. వాళ్ళమ్మ వాళ్ళ నలంకరించింది. దేవుడి బాజాలు వినిపిస్తున్నాయి. దేవుడికి హారతివ్వడానికి ముగ్గురూ ఉబలాట పడుతున్నారు. పెద్ద పళ్లెంనిండా బియ్యం పోశారు. తాంబూలం పెట్టారు. హారతికర్పూరం పెట్టారు. అరటి

పళ్ళ అత్తం ఒకటి పెట్టారు. అన్నయ్య నాలుగు అగరొత్తులు పడేశాడు.

కాగడాలతోటీ, బాజాలతోటీ దేవుడు వాళ్ళింటి ముందరికి వచ్చాడు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ ముగ్గురూ పళ్ళెం పట్టుకువచ్చి పూజారి కిచ్చారు. పూజారి బియ్యం, పళ్ళూ అన్నీ దేవుడి ముందు పోసి, కర్పూరం వెలిగించి దేవుడికి హారతిచ్చాడు. హారతిస్తూంటే వాళ్ళమ్మ లెంపలు వాయించుకొని దేవుడికి దణ్ణం పెట్టింది. వాళ్ళమ్మను చూచి సూరీ, సీతీ, వెంకీ కూడా దేవుడికి దణ్ణం పెట్టారు. పూజారి హారతిపళ్ళెం సూరి చేతి కిచ్చాడు. అందరికీ శఠగోపం పెట్టి పువ్వుల ప్రసాదం ఇచ్చాడు. అందరూ కళ్లకద్దుకున్నారు. అద్దుకుంటూ వాళ్లమ్మ అందికదా, ' దేవుడి పుణ్యాన్ని మా సూరికి మంచిసంబంధం వచ్చి చప్పున పెళ్ళి అయితే బావుండేది.' అంటే సూరి సిగ్గుపడింది. సీతీ, వెంకీ సూరికేసి నవ్వారు. సూరికి ఉడుకుమోత్తనం వచ్చి ఇంట్లోకి పారిపోయింది.

ఆరోజల్లా వాళ్ళు ముగ్గురూ బిచ్చగాళ్ళకి బియ్యం వేస్తూ ఆడుకుంటూ, పాడుకుంటూ ఖులాసాగా కాలం గడిపారు.

౩

కనుమునాడు తెల్లారకుండానే లేచి వాళ్ళమ్మా, సూరీ, సీతీ కలిసి పెద్దపెద్ద ముగ్గులు పెట్టారు. వాళ్ళమ్మ

పెద్దరథం పెట్టింది. వాళ్ళు దానిచుట్టూ చిన్న చిన్న ముగ్గులు పెట్టారు. ఆ రథాన్ని పక్క ఇంటి రథంతో కలిపారు. ఈవిధంగా ఊళ్ళో ఉన్న ముగ్గులన్నీ కలిసి ఒక ముగ్గు అయాయి. సౌందర్యదేవత కౌగిలిలో ఆ ఊరంతా ఆనాడు ఒదిగింది.

వాళ్ళనాన్న ఓ గడ్డిమోపు కొని వాళ్ళింటిముందర పడేశాడు. పశువులకుకూడా ఆనాడు పండుగే. యథేచ్ఛగా ఎవరింటికేనా వెళ్ళి అవి కావలసినంత గడ్డి తినవచ్చు.

తాళాలు వాయిస్తూ, ఆంబోతులకు అచ్చువేసి కాపులు వీథుల్లో ఊరేగిస్తున్నారు. వ్యవసాయదారులు తమ పశువుల కొమ్ములకు రంగులువేసి వాటిని అలంకరిస్తున్నారు.

కనుమునాడు కాకికూడా మునుగుతుందని చెప్పి వాళ్ళమ్మ అన్నయ్యకీ, సూరికీ, సీతికీ, వెంకికీ తలనీళ్లు పోసింది.

'అమ్మా! ఇవ్వాళ ఏం వండుతావే' అంది సీతి.

'కనుమునాడు మినుము తినాలి కాదుటే' అంది సూరి.

'అయితే అమ్మా! ఈవాళ ఆవడలు చేసిపెట్టు' అంది సీతి.

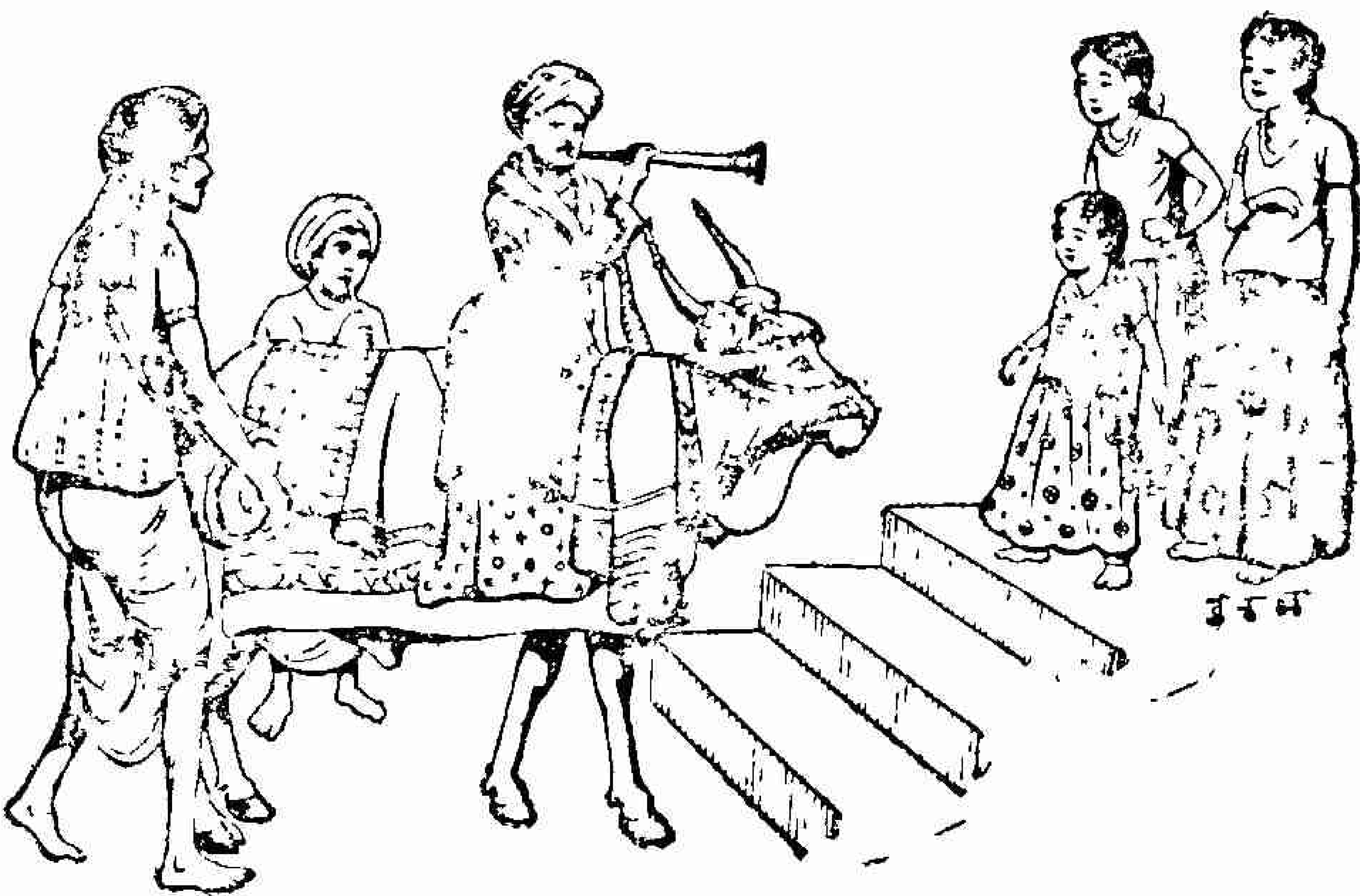
'మీ నాన్నగారి నడిగి చేస్తానులే' అంది వాళ్ళమ్మ.

'నాన్నా నాన్నా, నీకు ఆవడలు కావాలి కాదూ' అంది సీతి.

'సరే మీ యిష్టం' అన్నాడు వాళ్ళ నాన్న.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ అరుగుమీద కూర్చున్నారు. ఆదారిని పోయే పశువులు వాళ్ళింటి ముందరి గడ్డి తింటున్నాయి. అన్నిరకాల బిచ్చగాళ్ళకీ బియ్యం పెడుతున్నారు వాళ్ళు. బియ్యం పుచ్చుకొనే ఆనందం బిచ్చగాళ్ళదీ, బియ్యం పెట్టే ఆనందం పిల్లలదీ, పిల్లలు పెడుతున్నారనే ఆనందం తల్లిదండ్రులదీ!

ఆ పెద్దపండుగ మూడురోజులూ ఎవరు ఏ పనిచేసినా ఆపనులలో ఆనందాన్నే వారివారి మనస్సులు చూస్తున్నాయి.

శ్రీ

సూరి, సీతి, వెంకి జైలు ప్రవేశం

సూరి రాటం తిప్పి నూలు తీస్తోంది. సీతి వాళ్ళన్నయ్య రాటంతీసి ఒక యేకు పుచ్చుకొని ముద్దలు ముద్దలుగా దారం లాగుతోంది. వెంకి యేకులు సూరికి అందిస్తోంది. వాళ్ళన్నయ్య బళ్ళోకి వెడతానని చెప్పి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు.

'ఏమిటమ్మా యీ రాట్టం. అస్తమానం దారం తెగిపోవడమే' అంది సీతి.

'అంత విసుగైతే ఎల్లాగ దారంతీస్తావే, ఓతల్లీ' అంది సూరి.

'నువ్వు మహ తీస్తున్నావు లెద్దూ, నన్నాక్షేపించడానికి' అంది సీతి.

'ఇంతట్లోకే ఆక్షేపించానుటే అమ్మా! పోనీ, నీ యిష్టం వచ్చినట్లే తియ్యి ముద్దలు ముద్దలుగా! నాకేంకావాలా ఏమిటి?' అంది సూరి.

'నీకు ముద్దలు రావడం లేదు కామోసు' అంది సీతి.

'నా కెందుకమ్మా! అన్నయ్య వచ్చి చూస్తే సరి' అంది సూరి.

'అన్నయ్య నన్నేమీ అనడులే! నాన్న నన్ను అన్నయ్యరాటంమీద తీసుకోమన్నాడు' అంది సీతి.

వెంకి రాటం తిరుగుతూ ఉంటే

'తిరుగూ తిరుగూ చెల్లప్పా,

తిరుగూ తిరుగూ చెల్లప్పా'

అంటూ కూచుంది.

'చక్రం ముట్టుకోకే వెంకీ! దెబ్బతగులుతుంది' అంది సూరి.

'ముట్టుకోవే వెంకీ! దెబ్బా తగలదు, ఏమీా తగలదు' అంది సీతి, నవ్వుతూను.

వాళ్లమ్మ వంటవండి మడిగట్టుకు కూర్చుంది.

అప్పుడే రెండుజాములైంది. వాళ్ళ నాన్నా అన్నయ్యాకూడా ఇంటికి ఇంకా రాలేదు.

'మీారు తింటారుట్రా, ఉండలేరేమో?' అంది వాళ్ళమ్మ.

'నాన్న వస్తేనేకాని మేం తినం' అన్నారు సూరీ సీతీని.

'నా న్నొత్తేనేగాని తినం' అంది వెంకి.

'అయితే మీాఇష్టం' అంది వాళ్ళమ్మ. సూరీ, సీతీ చాలాసేపు రాటంతిప్పి ఇంక చెయ్యి నొప్పెడుతోందని మానుకొన్నారు. వెంకి రాటంపిడి పట్టుకొని సరదాగా దాన్ని గిర్రున తిప్పుతోంది.

'కదురు పాడైపోతుందే. అలా తిప్పకే' అంది సూరి.

'ఆఁ, ఆఁ, ఒక్కటెయ్యనా' అంది సీతి.

'అమ్మతో చెబతా' అంది వెంకి.

అని ఇంకోమాటు గిర్రున తిప్పి వదిలిపెట్టి 'అమ్మా! అమ్మా! నా కాకలవుతోంది అన్నం పెత్తవూ' అంది.

'అమ్మా! నాకూ ఆకలౌతోందే' అంది సీతి.

'అయితే కంచాలు తెచ్చుకు పెట్టుకోండి. అన్నాలు పెడతా' అంది వాళ్ళమ్మ.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ అన్నాలు తింటూంటే వాళ్ళ నాన్నకూడా వచ్చాడు.

'ఇం తాలస్యమైం దేం?' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఊరేమీ బాగాలేదు. ఎక్కడబడితే అక్కడ ఎవళ్ళనిబడితే వాళ్ళని పోలీసులు కొడుతున్నారుట. అబ్బాయి ఎక్కడి కెళ్ళాడో కనిపించక తిరుగుతున్నాను' అన్నారు వాళ్ళ నాన్నగారు.

'ఏడీ, అబ్బాయి ఏడీ?' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఏమో ఎక్కడికెళ్ళాడో? బళ్ళోకి వెళ్ళలేదుట' అన్నాడు వాళ్లనాన్న.

'రెండుజాములైంది. ఇంకా ఎక్కడ తిరుగుతున్నాడో? స్వరాజ్యం వాళ్ళలోగానే కలవ లేదుగదా?' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఏమో' అన్నాడు వాళ్ల నాన్న.

'మీరుకూడా మడికట్టుకోండి. వాడెప్పుడు వస్తాడో?' అంది వాళ్ళమ్మ.

వాళ్ళ నాన్నా, సూరీ, సీతీ, వెంకీ భోజనాలు చేశారు.

'అన్నయ్య జండాపట్టుకొని గాంధీటోపీ పెట్టుకొని తిరుగుతున్నాట్ట. మనంకూడా జండాపట్టుకు దిరుగుదామా?' అంది సీతి.

'అమ్మో నాకు భయమేస్తుందమ్మా' అంది సూరి.

'నాకో జండా యియ్యవు? అక్కా!' అంది వెంకి.

'భయ మెందుకే సూరీ!' అంది సీతి.

'వాళ్ళని చూస్తే నాకు భయమే' అంది సూరి.

'ఎవళ్ళని? ఏదో టోపీ పెట్టుకుంటారు వాళ్ళనా?'

'అవునే. కనిష్టీబుల్ని చూస్తే నాకు భయం' అంది సూరి.

'వాళ్ళు కనిష్టీబులు కారు. కనిష్టీబులికి ఎర్రటోపీ లుంటాయి.'

'వీళ్ళకీ టోపీలున్నాయే.'

'ఇవి ఎర్రటోపీలు కావే. అవో మోస్తరు టోపీలే' అంది సీతి.

'అవునే అవునే' అంది సూరి.

'నాకోజండా యియ్యవూ?' అంది వెంకి.

వాళ్ళమ్మ భోజనము చేస్తూ ఉంటే జండాపట్టుకొని ఒక అబ్బాయి వాళ్లింటికి వచ్చి వాళ్ళన్నయ్యని పోలీసులు కొట్టి ఖయిదులో పెట్టారని చెప్పాడు.

'ఎందుకూ' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'ఎవళ్లో విదేశీబట్టలు కొంటూంటే కొనవద్దని అడ్డంగా నిలబడ్డాడు అందుకని పోలీసులు కొట్టి తీసుకుపోయారు' అని చెప్పాడు ఆ అబ్బాయి.

'అయ్యో, అయ్యో, కొడకా ఖయిదులో కెళ్ళావురా కొడకా' అని వాళ్ళమ్మ తింటూ తింటూన్న అన్నం వదిలిపెట్టి లేచి ఏడ్చింది.

'నీకు తెలియ దూరుకో' అని వాళ్ళనాన్న కేకేశాడు.

వాళ్ళమ్మను చూచి సూరీ, వెంకీ కూడా ఏడ్చారు. సీతి బిక్కమొహం వేసింది.

'ఎక్కడికి తీసుకెళ్ళారు వాడిని?' అని వాళ్ళనాన్న అడిగాడు.

'మీ అబ్బాయినీ, ఇంకో నలుగురనీ కలిపి తీసుకుపోయి ప్రస్తుతం పోలీసు స్టేషనులో పెట్టారు' అన్నాడు ఆ కొత్తబ్బాయి.

వాళ్ళనాన్న ఆలోచిస్తూ కూచున్నాడు. వాళ్ళమ్మ ఊరుకోమంటే ఊరుకోకుండా ఒకటే ఏడవడం మొదలెట్టింది.

'ఎందుకండీ అలా విచారిస్తారూ? మీ అబ్బాయి ఖయిదులోకి వెళ్ళినందుకు సంతోషించాలి గాని! ఎప్పుడెప్పు డని చెప్పి మేం కూచున్నాం.'

'నీ కేం నాయనా! నువ్వు అలాగే అంటావు. కన్న కడుపు కాబట్టి ఉండబట్టక...' అంటూ ఏడ్చింది వాళ్ళమ్మ.

'అలా అంటా రేవిటండీ అమ్మా! మా అమ్మా మా అక్కయ్యా, మా నాన్నా అప్పుడే ఖయిదులోకి వెళ్ళిపోయారు. ఎవరి మట్టుకు వారు ఈగౌరవం తమ కెప్పుడు కలుగు నని చూస్తూన్న కాలంలో అలాగ విచారించ వచ్చునా? మీ అబ్బాయితోపాటు మీ రందరూ కూడా వెళ్ళా

రంటే ఎంత కీర్తి, ఎంత పుణ్యం!' అని 'నే వెడతానండీ బాబుగారూ!' అని వాళ్ళ నాన్నతో చెప్పి 'గాంధీ మహాత్మకీ జే' అని గట్టిగా కేకేసి ఆ అబ్బాయి జండా ఆడిస్తూ వెళ్ళిపోయాడు.

సీతి 'గాంధి మహాత్మకీ జే' అని సిమ్మళంగా అంది.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ కలిసి గట్టిగా 'గాంధి మహాత్మకీ జే' అని కేకలు వేశారు. వాళ్ళ నాన్న వాళ్ళను చూచి చిరునవ్వు నవ్వాడు. వాళ్ళమ్మ కళ్ళు తుడుచుకొని ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

ఆ రోజు మొదలుకొని సూరీ, సీతీ, వెంకీ, వాళ్ళ నాన్నా, వాళ్ళమ్మా అందరూ కలిసి మీటింగులికి వెళ్లేవారు. విదేశవస్త్రాలు కట్టవద్దని దుకాణాల దగ్గిర బోధించేవారు కల్లుపాకల దగ్గిర కూర్చుని కల్లు తాగవద్దని వచ్చీ పోయీ వాళ్ళకి చెప్పేవారు. ఈ విధంగా కొన్నాళ్ళు జరిగింది.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ రోజూ ఖద్దరు బట్టలు కట్టుకొని జండాలు చేత్తో పట్టుకొని అత్యుత్సాహంగా బజారుల్లో పని చేస్తున్నారు.

ఒకనాడు వాళ్ళ నాన్న ఒక బట్టలకొట్టు మీదా, వాళ్ళమ్మ ఒక బట్టలకొట్టు మీదా, సూరీ, సీతీ, వెంకీ కలిసి ఒక బట్టలకొట్టు మీదా కూర్చుని విదేశీబట్టలు కొనేవాళ్ళు వస్తే వాళ్ళకు కొనవద్దని బోధ చేస్తున్నారు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ కూర్చున్న కొట్టు దగ్గిరికి ఒక అబ్బాయి వచ్చాడు. గ్లాసుగోమల్లు కట్టుకొన్నాడు. పట్టు ఆఫారం వేసుకొన్నాడు. దానిమీద ఊదాకోటు తొడుక్కొని బంగారు బొత్తాము ఒకటి పెట్టుకొన్నాడు. మెడచుట్టూ ఒక చుక్కలగుడ్డ చుట్టుకొని ముందు భాగాన్ని ముడివేసు కొన్నాడు. ముక్కుమీద ఉండుండీ ఊడిపోయే సులోచ నాలు పెట్టుకొన్నాడు. మీసం సగం యిటూ సగం అటూ తీయించివేసుకొన్నాడు. ముందు జుట్టు గొర్రె కొమ్ముల్లాగ మెలివేసుకొని ఉంది. ఈ మనిషిని చూచి సీతి, 'చూడే, చూడే వెంకీ! బూచా డొస్తున్నాడు' అని వెంకితో చెప్పింది.

వెంకి ఆ మనిషికేసి వేలు చూపిస్తూ 'బూచాడు, బూచాడు' అంది.

'సూరీ! చూడే, అల్లా ఉన్నా డేమిటే, ఆ అబ్బి?' అంది.

'దొర కాబోలే ఆ అబ్బి' అంది సీతి.

'దొర కాడే, దొరైతే పంచ కట్టుకొంటాడా?' అంది సూరి.

'అవునే, నల్లగా మసిబొగ్గులా కూడా ఉన్నాడే' అంది సీతి.

ఇంతట్లోకే ఆ మనిషి కొట్టు దగ్గిరికి వచ్చి కొట్టులో ప్రవేశించబోతూంటే సూరీ, సీతీ, వెంకీ ఒకళ్ళచేతు లొకళ్ళు పట్టుకొని అడ్డంగా నిలబడ్డారు.

'విదేశీబట్టలు కొనకబ్బీ ! ఖద్దరు బట్టలు కట్టుకో' అంది సూరి.

'చెబితే వినిపించదూ, నీకే' అంది సీతి.

'నీకే, నీకే' అంది వెంకి.

పిల్లల్ని తోసుకొని లోపలికి వెళ్ళిపోబోయేడు ఆ మనిషి. కొట్టుముందర జనం మూగి ఈ వింత చూస్తున్నారు. ఉండుండీ 'గాంధి మహాత్మకీ జే' అని కేక వేస్తున్నారు.

'అడ్డం లెండి, నా యిష్టం' అన్నాడు ఆ మనిషి.

'చెబితే వినిపించదు కామోసు, ఈ అబ్బికి' అంది సీతి.

'అలా తోసుకు వెడతావేం? కొనద్దంటే నీకు కాదూ?' అంది సూరి.

'నీకే, నీకే' అంది వెంకి.

ఆ అబ్బి మోటతనంగా పిల్లలిని తోసివేశాడు. సీతి కింద పడింది. కొట్టుముందర జనం అంతకంతకి ఎక్కువై పోతున్నారు. 'జే జే' అని అదే అరవడం.

సీతి కిందబడి ఆ అబ్బి మోకాళ్ళు గట్టిగా పట్టు కొంది. సూరి రెండు చేతులూ అడ్డంగా చాపి ఎదురుగా నిలబడింది. వెంకి కోటు పట్టుకొని వెనక్కి లాగుతోంది.

'ఆ పిల్లల్ని అలా తోసుకుపోతావేం? మనిషివి కావూ?' అన్నారు గుంపులో ప్రజలు. ముగ్గురు పిల్లలూ మూడు వేపులా దయ్యంబుచ్చుకోవడం మూలాన్ని ఆ మనిషి

తెల్లమొహం వేసి గుంపులోకి తప్పించుకొన్నాడు. 'మంచి వాడవే, అంటూ సీతి లేచి నిలబడింది.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ నవ్వుతూ చప్పట్లు కొడుతూ 'అయింది అబ్బాయికి శాస్తి, అయింది' అన్నారు.

గుంపులో ఉన్నవాళ్ళంతా 'గాంధీకీజే' అని కేక లేశారు.

పెద్దగోల అయింది.

ఈ గోలలోనుంచి 'కొడుతున్నారు కొడుతున్నారు' అనే కేకలు బయలుదేరాయి. అందరూ అన్ని వైపులకీ పారిపోతున్నారు. కర్రలు పుచ్చుకొని పోలీసు వాళ్లు అందరినీ చెదరగొట్టారు.

సూరీ సీతీ వెంకి ఇదంతా చూస్తూ కొట్టు మొగదల నిలబడ్డారు.

అందరిని తరుమగొట్టిం తరువాత పోలీసువాళ్ళు బట్టల కొట్టుల దగ్గిర ఉన్న వాళ్లందరినీ పట్టుకొన్నారు. ఒక పోలీసు వాడువచ్చి సూరీ, సీతీ, వెంకి దగ్గిరున్న జండాలు లాక్కోబో యేడు. వాళ్ళు గట్టిగా పట్టుకు యివ్వలేదు.

'అల్లా లాగుతాడేమిటి ఈ అబ్బి, వదులబ్బీ ఇస్తాను' అంది సీతి.

సీతి చెయ్యివదలి ఆ పోలీసువాడు సూరి దగ్గిర జండా వెంకి దగ్గిర జండా బలవంతంగా లాక్కొన్నాడు. వెంకి ఏడవడం మొదలెట్టింది. 'ఇంకో జండా ఇస్తాలే, ఊరుకో, వెంకి!' అంది సూరి.

ఆ పోలీసువాడు సీతికోసం యిటు అటూ చూచాడు. సీతి దూరంగా పారిపోయి నవ్వుతోంది. వాడు పరుగెత్తుకు వెళ్ళాడు పట్టుకొందామని.

'రా, రా, ఇంద జండా' అంటూ సీతి వాడిని ఊరించి వాడు దగ్గిరికి రాగానే ఒకకొట్టులో దూరింది. వాడు కొట్టులోకి వెళ్ళాడు. సీతి 'దా, దా' అంటూ పక్కకొట్టులోకి వెళ్ళి తలుపువేసుకొంది. పోలీసువాడు చుట్టు తిరిగివచ్చి పక్క కొట్టులోకి వెళ్ళడానికి ముందే సీతి ఆ కొట్టు లోనుంచి పారిపోయి బయటికివచ్చి 'దా, దా అబ్బీ! ఇంద, జండా, జండా అక్కర్లేదూ?' అంటూ పరిగెత్తింది.

పోలీసువాడికి కోపంబదులు నవ్వువచ్చింది. వాడూ పిల్లలు గలవాడే! సీతి పరుగెత్తి వాళ్ళమ్మ దగ్గరకు వెళ్లింది. పోలీసువాడుకూడా అక్కడికివెళ్ళి జండా ఇవ్వమన్నాడు.

'ఎందుకబ్బీ పిల్లనల్లా భయపెడతావు? జండా కావలిస్తే అడిగి పుచ్చుకోరాదూ? ఏమిటా మోటతనం, చిన్నపిల్లలమీద?' అని వాళ్ళమ్మ సీతిచేతిలోనుంచి జండా తీసుకొని పోలీసుమీద పారేసింది. సూరీ, వెంకీ కూడా వాళ్ళమ్మ చుట్టూ చేరుకొన్నారు.

పట్టుకొన్న వాళ్ళందరినీ పోలీసులు జైలులోకి తీసుకు వెళ్ళారు.

♦ ♦ ♦

కటకటాలవతల సూరీ సీతీ వెంకీ కంకరరాళ్ళతో గచ్చకాయలాడుకొంటూంటే దూరంగా ప్రజలు నిలబడి

'వాళ్ళే. వాళ్ళే' అని ముగ్గురు పిల్లలినీ చూపించి ఏమో చెప్పుకొంటున్నారు.

ఆవేళ మధ్యాహ్నం మేస్ట్రీటు కోర్టులో విచారణ. సూరీ, సీతి, వెంకి, వాళ్ళనాన్నా, అమ్మా ఇంకా ఆడవాళ్లు మగవాళ్ళూ అందరూ మోటారు బస్సు ఎక్కి మేస్ట్రీటు కోర్టుకు వెళ్లారు.

♦ ♦ ♦

విచారణ జరుగుతోంది. మగవాళ్ళకు రెండేళ్ళు కఠిన శిక్షా, ఆడవాళ్ళకు ఆరు నెలలు విడి ఖైదూ వేస్తున్నాడు మేస్ట్రీటు.

వాళ్ళ నాన్నా, అమ్మా — మేస్ట్రీటు ఏమడిగినా కిక్కురు మనలేదు. అది సూరీ సీతీ వెంకీ చూచారు. మేస్ట్రీటు వాళ్ళకేసి తిరిగి 'ఎవరమ్మాయీ మీ పేరు?' అన్నాడు.

'నే మాట్లాడను' అంది సూరి.

'మా పేరు ఏ భాషలోనైనా చెప్పొచ్చా?' అంది సీతి.

'నీ కెందుకూ' అని మూతి ముడిచి అడిగింది వెంకి.

'సీతికేసి చూచి నీ కొచ్చిన భాషలో చెప్పొచ్చు. చెప్పమ్మాయీ' అన్నాడు మేస్ట్రీటు. 'అయితే నా పేరు క-సీ-క-తి. మా అక్కయ్య పేరు క-సూ-క-రి. మా చెల్లాయి పేరు క-వెం-క-కి'.

కోర్టులో ఉన్నవాళ్ళందరూ నవ్వారు.

'అదేంభాష అమ్మాయీ!' అన్నాడు మేస్త్రీటు.

'అయ్యో తెలివా, ఆ భాషే రాదూ?' అంది సూరి.

'ఈఅబ్బికి కా భాషే రాదుట' అంది సీతి. మేస్త్రీటుకు కోపం వచ్చిందో కోపం నటించాడో 'జాగ్రత్తగా మాట్లాడు, అమ్మాయి! ఇది కోర్టు ఎరుగుదువా' అన్నాడు.

'క-ఎ-క-రు-క-గు-క-దు' అంది సీతి.

'మీరు బజారులో బట్టలకొట్టుదగ్గిర ఏం చేశారు' అన్నాడు మేస్త్రీటు.

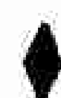
'క-ఖ-క-ద్ద-క-రు-క-క-క-ట్టు-క-కో-క-మ-క-ని' అని సీతి గబగబ చెప్పబోతూంటే మేస్త్రీటు కోప్పడి రాసు కోడం మానేశాడు.

'నువ్వు చెప్పు అమ్మాయి' అని సూరికేసి తిరిగి అడిగాడు.

'క-ఏ-క-మో-' అంది సూరి.

'క-ఏ-క-మో-' అంది వెంకికూడా.

మేస్త్రీటుకు కోపం వచ్చి యిక మాట్లాడక పోలీసు సాక్ష్యం తీసుకొని, తల్లితోపాటు వెంకి ఉండాలనీ, సూరీ, సీతీ ఆరు నెలలు విడిగైదు తల్లితోకూడా అనుభవించాలనీ శిక్షవిధించి లేచిపోయాడు.

పాపం ఆమేస్త్రీటుకు సీతిలాంటి కూతురుండట. అతను యింటికి వెళ్ళకముందే అతడు ముగ్గురు ఆడపిల్లలని శిక్షించా

డనే వార్త అతని యింటికి వెళ్ళింది. ఎంతమట్టుకు నిజమో తెలియదుగాని, ఆయనకీ ఆయన భార్యకీ ఆరోజురాత్రి పెద్ద యుద్ధం జరిగిందని లోకులు చెప్పుకొన్నారు. లోకులు పలుగాకులు!

ఆరాత్రి ఆయనకు యింట్లో తిండి లేదట. కొన్నాళ్ళదాకా వాళ్ళమ్మాయిని పిలిచి ముద్దుపెట్టుకోడానికి మనస్సు ఒప్పిందికాదట! కొన్నాళ్ళైనతరువాత తన కూతురుని పిలిచి 'అమ్మాయీ! కాభాష ఏమిటమ్మా' అని అడిగాడట.

'కాభాషే రాదు, నాన్నా నీకు?' అని ఆ అమ్మాయి ఆక్షేపించిందట.

♦ ♦ ♦

వేలూరు జైలుకి కళకాంతులు సూరీ సీతీ వెంకీవల్ల వచ్చినవని నేటివరకూ చెప్పుకుంటారు.

తనపిల్లని యింటివద్ద దిగబెట్టి జైలుకు వచ్చిన ఒక ఇల్లాలు యీపిల్లలని రోజూ చూస్తూ తనపిల్లనికూడా తీసుకు రాలేకపోతినిగదా అని కంట తడిపెట్టేదిట.

౧౮

గుజ్జెన్న గూడు

వాళ్ళ నాన్నగారు కచేరి సావిట్లో కూచుని ఏమో రాసుకుంటున్నారు. వాళ్ళమ్మ పెరట్లో నూతిదగ్గిర బట్టలు ఉతుకుతోంది.

సూరి ఇంట్లో చెంబులన్నీ ముందర పడేసుకుని చింత పండు గుజ్జు కలిపి వాటికి పట్టించి తోముతోంది. సీతి వెంకి అప్పుడే చద్దివణ్ణాం తిని తూర్పువేపు వసారాలోకి వచ్చారు.

'వెంకి జడ విప్పేసి మళ్ళీవేసి పెట్టనా' అంది సీతి కూచుని. 'అమ్మకొత్తుంది' అంది వెంకి. 'కొట్టదులే ఈలా రా నీకు ఎంచక్క బాగా జడేసి పెడతాను ఏం' అని వెంకిని చెయ్యిపట్టుకుని దగ్గిరసా లాక్కుంది. 'నాకు జడె య్యొద్దు' అని వెంకి మూతి ముడిచి ఏడవబోయింది.

'ఇంతట్లోకే యేడవాలిటే అమ్మా. మాట్లాడితే నెత్తిమీద కొస్తుంది నీళ్ళకుండ' అంది సీతి.

వెంకి మాట్లాడకుండా యింట్లోకి వెళ్ళి వాళ్ళ నాన్న పరుపుకింద దాచుకున్న లక్క పిడతలు రెండూ, విరిగిపోయిన దొండకాయ ఒకటీ, చింతగింజలూ, కుండపెంకులు రెండూ తెచ్చి వసారాలో ఒకమూల కూర్చుని అవన్నీ ఒకదాని మీద ఒకటిపెట్టి ఆడుకుంటోంది.

'నన్ను కూడా ఆడుకోనియ్యవుటే వెంకీ' అంది సీతి.

'ఊఁహు' అంది వెంకి.

'నా లక్కపిడతలు కూడా నేను తేనా' అంది సీతి.

'ఊఁ' అంది వెంకి.

సీతికూడా ఇంట్లోకివెళ్ళి గూట్లోదాచుకున్న నాలుగు లక్క పిడతలూ, ఒక గాజు బొమ్మా, ఒక పేడబొమ్మా, రెండు నాగవిల్లి కుండపిడతలూ, ఒక రంగు గుడ్డ పీలికా తెచ్చింది.

'వెంకీ, ఇవన్నీ పెట్టి మనిద్దరం ఆడుకుందావేఁ' అంది సీతి.

'ఆడుకుందావేఁ' అంది వెంకి.

సీతి ఆ లక్కపిడతలూ అన్నీ ఒకమూలకుచేర్చి రంగు గుడ్డ అడ్డంగా కట్టింది. వెంకి రంగు గుడ్డలోంచి తొంగి చూస్తోంది.

సీతి ఆ లక్కపిడతలన్నీ ఒకదానిమీద ఒకటి పేర్చి గోడదగ్గరే పెట్టింది కుండపిడతమీద ఒక దొండకాయ పెట్టి పెంకు మూత పెట్టింది. 'నీకు అన్నం వండిపెట్టనా' అంది సీతి.

'అన్నమేదీ' అంది వెంకి.

నాలుగు చింతగింజలు కుండ పిడతలో వేసి 'ఇదిగో అన్నం. వెంకీ, పొయ్యూదమ్మా' అంది సీతి.

వెంకి బుగ్గలు బూరటించి పొయ్యూదుతోంది.

'కుతకుత గుజ్జెన్నా
కుతకుత గుజ్జెన్నా.'

అని సీతి పాడటం మొదలుపెట్టింది. కొంతసేపు పాట అయిన తరువాత సీతి వెంకిని దగ్గిరికి పిలిచి 'వెంకీ,

వెంకీ నువ్వేం, అమ్మదగ్గర కెళ్ళి కందిపప్పు అడుగు. గుజ్జెన్న గూళ్ళు వండుకుందాం' అని అంది.

'వెంకి గబగబ పరిగెత్తు కెళ్ళింది వాళ్ళమ్మదగ్గిరికి. వెళ్ళి అమ్మా, ఊ, ఊ' అంటూ కూచుంది.

వాళ్ళమ్మ ఉతికిన బట్టలు పిడుస్తూ, 'ఎందుకే వెంకి ఆలా మూలుగుతావు' అంది.

'నాక్కందిపప్పెత్తవూ' అని వెంకి మరీ మూలిగింది.

'ఇప్పుడేకాదుటే అన్నాలు తిన్నారు అప్పుడే కంది పప్పా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఊ, ఊ నాక్కందిపప్పెత్తవుతే అమ్మా' అని వెంకి మూలుగుతూనే ఉంది.

'కడుపునెప్పి వస్తుంది. మధ్యాన్నం పెడతాలే అమ్మా' అంది వాళ్ళమ్మ.

'నాకిప్పుడెత్తవూ నాకిప్పుడెత్తవూ' అని వెంకి మారాం పెట్టింది.

'ఇప్పుడు మడికందిపప్పు ఏలా ముట్టుకుంటానే' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఊ, ఊ కందిపప్పెత్తవ్' అని వెంకి మూలుగుతూనే ఉంది. సూరి చెంబులు తోమి తొలుస్తూ 'అమ్మా ఆగూట్లో బుట్టలో ఉంది కాదుటే కందిపప్పు. అది మడి కాదు' అంది.

'అయితే చెయ్యికడుక్కెళ్ళి దానికి రెండుబద్దలు పెట్టు' అంది వాళ్ళమ్మ.

గబగబా చేతులు కడుక్కొని సూరి లేచింది.

'పరికిణీ ఏలా తడిసిపోయిందో చూడోసే చెంబులు తోమేటప్పుడు పరికిణి వెనక్కి కట్టుకోమని చెప్పలేదూ' అంది వాళ్ళమ్మ.

సూరి ఇంట్లోకి వెళ్ళింది. సూరి పరికిణీ పట్టుకొని వెంకి కూడా ఇంట్లోకి వెళ్ళింది.

గుప్పెడు కందిపప్పు తాను తీసికొని, వెంకికి చేతి నిండా కందిపప్పు పోసింది.

వెంకి కందిపప్పు పట్టుకొని వసారాలోకి సీతిదగ్గిరికి వచ్చింది.

వెంకిచేతిలో కందిపప్పు సీతిపుచ్చుకొని కుండ పిడతలోపోసి 'ఇక్కడే చూస్తూ ఉండు వెంకీ' అని చెప్పి వాళ్ళమ్మ దగ్గిరికి సీతి పరుగెత్తుకు వెళ్ళింది.

'అమ్మా, అమ్మా నాకు బెల్లమ్ముక్కెట్టవూ?' అంది సీతి.

'చెయ్యాల్యకోలేదమ్మా అయినా ఇప్పుడు బెల్లమ్ముక్కేమిటి' అంది వాళ్ళమ్మ.

'వెంకికీ సూరికీ కందిపప్పెట్టేవు కాదూ ఇప్పుడు' అంది సీతి.

'నీకూ కందిపప్పెడుతుందిలే సూరి. దాన్నడుగు' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఊఁ, నాక్కందిపప్పక్కర్లేదు. అమ్మా నాకు బెల్లమ్ముక్కెట్టవూ?' అంది సీతి.

'చెయ్యేరుకోలేకంటే కాదూ' అంది వాళ్ళమ్మ.

'ఊ, ఊ, అమ్మా నాకు బెల్లమ్ముక్కెట్టవూ' అని సీతి మూతిముడిచింది.

'నే పెట్టలేనమ్మా ఇప్పుడు' అంది వాళ్ళమ్మ. సీతి వాళ్ళనాన్న దగ్గిరికి ఏడుస్తూవెళ్ళి, 'నాన్నా నాన్నా అమ్మేం, నాకు బెల్లమ్ముక్క పెట్టనంటోంది. వెంకికి కందిపప్పెట్టింది కాని' అని చెప్పింది.

'ఎందుకే అమ్మా ఇప్పుడు బెల్లంముక్కా' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న.

'నాకు బెల్లమ్ముక్కెట్టమనవు నాన్నా, నే నాడుకుంటాను' అంది సీతి.

'ఏమే, ఒసేవ్, దీనికి కొంచెం బెల్లమ్ముక్కెట్టూ' అని వాళ్ళనాన్న కేకేశాడు.

సీతి లోపలికి పరుగెత్తికెళ్ళింది వాళ్ళ అమ్మదగ్గిరికి.

'ఇందమ్మా, బెల్లముక్కా. ఆరోజుకారోజు అల్లరెక్కువౌతోంది' అంది వాళ్ళమ్మ.

బెల్లంముక్క తీసుకొని సీతి వసారాలోకి వచ్చింది.

వెంకి కందిపప్పు ఒక్కొక్కబద్దే తింటూ కూచుంది.

'కందిపప్పంతా తినేస్తున్నావా వెంకీ' అంది సీతి.

వెంకి మాట్లాడలేదు.

ఇంతట్లోకే సూరికూడా వచ్చింది అక్కడికి.

'సీతీ, ఒసేవ్ నేనుకూడా ఆడొద్దుటే' అంది సూరి.

'నీకు కందిపప్పేదీ' అంది సీతి.

'ఇదుగో' అంది సూరి,

కందిపప్పంతా కలబోసుకొని ఒక కుండపిడతలో పోశారు; చిల్లపెంకు మూతెట్టారు.

మూడు చింతగింజలు పొయ్యిలాచేసి దానిమీద కుండపిడత పెట్టారు. వెంకి పొయ్యిఊదుతోంది. బెల్లం ముక్క ఒక లక్కపిడతలో వేసి దాన్ని ఇంకోపొయ్యిమీద పెట్టారు. సూరి ఆపొయ్యి ఊదుతోంది. మిగిలిన లక్క పిడతలూ, దొండ కాయలూ, చింతగింజలూ, బొమ్మా గోడ పంచనే పెట్టారు.

'సీతీ, నువ్వెళ్ళి దొడ్లో బాదంఆకులు తేవే' అంది సూరి.

'వంటయిందా' అంది సీతి.

'అయిందే చప్పునరావే' అంది సూరి.

సీతి గబగబ పరుగెత్తుకువెళ్ళి బాదంఆకులు తెచ్చింది.

'ఇది అన్నయ్యకీ, ఇది వెంకికీ, ఇది సీతికీ, ఇది సూరికీ, ఇది బొమ్మకీ' అని అన్నిఆకులూ వేశారు.'

'ఇంకా అన్నం ఉడకలేదే' అంది సూరి ఒక కంది బద్ద పట్టిచూచి.

సూరీ సీతీ వెంకీ చప్పట్లుకొడుతూ కొంతసేపు పాడారు.

"కుతకుతగుజ్జెన్నా
కుతకుతగుజ్జెన్నా
వండీ కందిపప్పూ
తినిబెల్లం"

అని చాలాసేపు పాడారు.

తరువాత అన్ని ఆకులలోనూ సూరి వడ్డించింది కొంచెం కందిపప్పూ ఒకపిసరు బెల్లమున్నూ. సూరి విస్తరి దగ్గిర సూరి కూర్చుంది, సీతి విస్తరిదగ్గిర సీతి, వెంకి విస్తరిదగ్గిర వెంకీ కూర్చున్నారు. బొమ్మవిస్తరిదగ్గిర బొమ్మను నిలబెట్టేరు. అన్నయ్య విస్తరి కాళీగా ఉంచారు. కూర్చోబోయేటప్పుడు అందరూ ఒకరి కొకరు

"అక్కలికర్రా మొక్కలిపీటా
కూచోకూచో వదినా వదినా
అక్కలికర్రా మొక్కలిపీటా
కూచోకూచో వదినా వదినా"

అని అనుకొన్నారు.

తరువాత ఎవరికందిపప్పు వారూ ఎవరిబెల్లం వారూ తినేశారు. అన్నయ్య విస్తరిలోదీ, బొమ్మ విస్తరిలోదీ అలా ఉండిపోయింది. అన్నయ్య విస్తరిలోది అన్నయ్యకు పెడతా మన్నారు. బొమ్మ విస్తరిలోది సీతి తీసుకుంటానని తగువు పెట్టింది.

'బొమ్మ నాదిగదా ఏమిటమ్మా' అంది సీతి.

'బొమ్మ నీదైతేమాత్రం' అంది సూరి.

'కందిపప్పూనాదే' అంది సీతి.

'అవునుపాపం. కందిపప్పునీదేం?' అంది సూరి.

ఇంతట్లోకే వాళ్ళన్నయ్య ఇంట్లోంచి వచ్చాడు.

'చూశావురా, అన్నయ్యా, ఈ కందిపప్పు దీందిట' అంది సూరి.

'ఈబొమ్మ నాదికాదురా అన్నయ్యా, అంచేత కంది పప్పూ నాదే' అంది సీతి.

'మరి నాకేదీ కందిపప్పు' అన్నాడు వాళ్ళన్నయ్య.

'ఇదిగోనురా నీవిస్తరీ. ఈ బొమ్మముందర కంది పప్పు అందరమూ పంచుకొందాము' అంది సూరి.

సీతి పనికిరాదంది.

అప్పుడు వాళ్ళన్నయ్య తన విస్తట్లో కందిపప్పు, బొమ్మ విస్తట్లో కందిపప్పు ఒక్కమాటు తీసుకొని నోట్లో పోశేసుకొని పారిపోయాడు నవ్వుతూను.

సీతికి ఉడుకుబోత్తనం వచ్చింది. సూరికూడా కోపంవచ్చింది. ఇద్దరూ కలిసి వాళ్ళన్నయ్యని

'నారాయణ నారాయణ
నక్కతోక
కూర్చొనిలేస్తే
కుక్కతోక'

అని అంటూ నవ్వుతూ పాడారు.

వాళ్ళన్నయ్యపేరు నారాయణ

వెంకికూడా వాళ్ళతోటి కలిసి

'నారాయం నారాయం
నక్కతోకా
కూతుని లేత్తే
కుక్కతోకా'

అని పాడింది.

'ఏమిటర్రా ఆ అల్లరి' అని వాళ్ళ నాన్నగారు సావిట్లోంచి కేక వేశారు.

అందరూ నాలిక్కరుచుకొని ఉలక్కుండా పలక్కుండా ఊరుకున్నారు.

109

వెధవుత్తరం

వర్షాకాలం ముగియవచ్చింది. నీళ్ళబరువుతో మేఘములు ఆకాశంమీద కదిలిపోతున్నవి. భూమిమీద పిల్లలు ఆడుకొంటున్నారు. చంద్రుడామేఘమాలికలనూ, ఈపిల్లలనూ, ఒక్కమాదిరిగా వెన్నెలలో ముంచుతున్నాడు.

ఒకచోట ఇసుకతిన్నెలు వెన్నెలలు కుప్పలు పోసినట్లున్నవి. అక్కడ సూరీ సీతీ వెంకీ కూర్చున్నారు ఎదురుగా వారిల్లు కనిపిస్తూ ఉంది. వాళ్ళ జడలో చామంతి పువ్వులూ దమనమూ పెట్టుకొన్నారు. ఇంతట్లో వాళ్ళన్నయ్య కూడా వచ్చిచేరాడు.

'అన్నయ్యా, నేను వెళ్ళిన చోటికల్లా చంద్రుడొస్తాడేమిట్రా' అంది సూరి.

'నేను వెళ్ళిన చోటికీ వస్తాడు' అంది సీతి.

'నిజంగా!' అన్నాడుఅన్నయ్య

'ఆ, నిజంగానే!'

'మరి, నువ్విక్కడుండు—నేనలా వెడ్తాను. నాతో వస్తాడో లేడో!'

'వెళ్ళమ్మా మరి.'

'అన్నయ్యా, నాతో వస్తున్నాడు చంద్రుడు నీదగ్గిర కూడా ఉన్నాడ్రా?'

'ఇదుగో, కదలకుండా ఇక్కడే ఉన్నాడు. కావలిస్తే చూడు'

'ఆ, ఆ, ఉత్తది. నాతో వస్తూంటే నీదగ్గిరెలా ఉన్నాడమ్మా!'

'నా దగ్గిరే కదలకుండా మెదలకుండా ఉంటే నీతో ఎలావస్తున్నాడమ్మా!'

'పోనీ నీవలా వెళ్ళు చూదాము నీతోవస్తాడేమో'

'ఇఁగో, నాతోవస్తున్నాడు!'

'ఇడుగో...నాతోనూవస్తున్నాడు!'

'పోనీ నాన్ననడుగుదాముండు. నీతోనూ నాతోనూ కూడా ఎలావస్తాడో?'

'అన్నయ్యా, మరీ, నాన్న చెప్పాడుకాదురా చంద్రుడి కథ' అంది సీతి.

'ఏంకథ?' అంది వెంకి

'అప్పుడెప్పుడో ఎవరోగాని కడుపునిండా తిని వెడుతూంటే చంద్రుడు నవ్వాట్ట. ఆపాళంగా పొట్టపగిలి పోయిందిట!' అంది సూరి

'అదా, అది వినాయకుడికథ. వినాయకుడేమోను- కడుపునిండా ఉండ్రాళ్ళూ జిల్లేడుకాయలూ తినివెడుతూంటే చంద్రుడు నవ్వాట్ట' అన్నాడు అన్నయ్య.

'మరి, అన్నయ్యా. పొట్ట ఎలాగమళ్ళీ కుట్టార్రా?'

'వాళ్ళ నాన్నొచ్చి సన్నటిదారంలాటి పాముతోటి కుట్టేశాట్ట!'

'ఎవర్రా వాళ్ళనాన్న?'

'నాన్న చెప్పాడుగాదూ?వాళ్ళనాన్న శివుడు. తల మీద జడలుంటాయిట, ఒంటినిండా పాములు పాకుతుంటా యిట ఒంటినిండా తెల్లనిబూడిద రాసుకుంటాట్ట, తలమీద గంగ చంద్రవంకా ఉంటాయిట.'

'అన్నయ్యా, మరి ఆపాములు శివుణ్ణి కరవ్వా' అంది వెంకి.

'పెంచేపాములు కరుస్తాయా ఏమిటమ్మా' అంది సీతి.

'నాగసరం ఊత్తే కరవ్వు' అంది సూరి.

'మరి, అన్నయ్యా, వినాయకుడి అమ్మ ఎవర్రా?'

'అమ్మ పూజ చేసుకుంటుంది చూళ్ళేదూ? గౌరీదేవి. ఆవిడే వినాయకుడి అమ్మ, ఆవిడ పచ్చగా బంగారంలా ఉం టుంది. పసుపు రాసుకుని కుంకుంబొట్టు పెట్టుకుంటుంది.'

'మరి అన్నయ్యా రేపేకాదుట్రా వినాయక చవితి.'

'అవును. నాన్నతో చెబదాం రండి. పాలవెల్లీ, పువ్వు లూ, పత్రీ, కాయలూ, పళ్ళూ అన్నీ తెమ్మని చెబదాం.'

'రారా అన్నయ్యా, చెబదాం రా.'

౨

వాళ్ళనాన్న అరుగుమీద పచారుచేస్తున్నాడు.

పిల్లలు రావడంతోనే 'అయిందర్రా ఆడుకోవడం? ఈవాళ ఆదివారమనా చదువుకోకుండా ఆడుకొంటున్నారు. వెళ్ళి భోంచేసి, కొంచెంసేపు చదువుకొని మరీపడుకోండి.'

'మరినాన్నా, రేపు మాకు పాలవెళ్లీ, తామర పువ్వులూ, కలవపువ్వులూ అన్నీ తెచ్చిపెట్టవు?'

'అలాగే లెండి'

'మరి, వెలక్కాయలూ, మారేడుకాయలూ కూడా తేవు నాన్నా?'

'అలాగే, వెళ్లి భోంచెయ్యండి.'

పిల్లలు ఇంట్లోకి వెళ్ళారు. వాళ్ళమ్మ 'ఒంటినిండా ఇసిక పోసుకోలేదుగదా? ఇలారండి చూస్తాను. ఇదేమిట్రా, తలనిండా ఇసిక! ఈపువ్వులుచూడు ఎలాఊడిపోతున్నాయో? ఇందాకనే గాదుటే తలదువ్వి జడేశాను! ఎంతో అందంగా ఉండేలాగ పువ్వులు గుచ్చితే తల రేపేసుకొని తలనిండా ఇసకపోసుకుంటారా?...

ఇలారండి చేతులు కాళ్ళు కడుక్కొని బువ్వతిందురు గాని...'

వాళ్ళు భోజనానికి కూర్చున్నారు. వాళ్ళమామ్మ వడ్డిస్తోంది. 'ఏమేసుకు తింటారర్రా మీరు?' అంది ఆవిడ.

'నాకేఁ, నాకేఁ...చింతకాయ పచ్చడి కావాలి' అంది సూరి.

'నాకు ఆవకాయ కావాలి' అన్నాడు వాళ్ళన్నయ్య.

'నాకూ చింతకాయ పచ్చడే' అన్నారు సీతీ వెంకి.

వాళ్ళు పచ్చళ్లతో తిని చారేసుకొని మజ్జిగోసుకొని, బువ్వతినడం పూర్తిజేశారు.

వాళ్ళు దీపం దగ్గిర కూచున్నారు. చదువుకోడానికి పుస్తకాలు విప్పారు.

సీతి నట్టుకొంటూ చదువుతోంది.

'దశరథు...డయోధ్య...నేలుచుండెను. ఆతనికి ముగ్గురు భార్యలుండిరి. అందు కౌసల్యకు రాముడును, కైకేయికి భరతుడును, సుమిత్రకు లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులును జన్మించిరి......'

'ఒరే అన్నయ్యా మరి నేనోటి అడుగుతాను చెపుతావురా' అంది సీతి.

'ఏమిటె, అడుగు.'

'మొదటి అక్షరం 'అ' చివరక్షరం 'ల్లి' అయిదక్షరాలమాట. ఏమిటో చెప్పుకో'

'చెప్పుకోనా-అమ్మాయి పెళ్ళి!'

'ఛా కాదు, 'లీ' కింద 'లా' వత్తు ఆఖరిఅక్షరం'

'అద్దంలోపిల్లి'

'ఛా కాదు—నే చెప్పెయ్యనా?'

'చెప్పుమరి'

'అనకాపిల్లి'

'నేనొకటడగనా' అంది సూరి.

'అడుగు' అంది వెంకి

'దడిపల్చన, ధాతువు తెల్లన, మహీపతి నల్లన..., మహారాజెరగిన.'

'ఎవరికి రాదమ్మా అది...' అంది సీతి.

'చెప్పుమరీ'

'తమలపాకూ చెక్కలూ సున్నం...'

'ఆ, అమ్మా చెప్పేసుకుందీ...'

'ఇంతట్లోకే వాళ్ళనాన్న ఇంట్లోకి వచ్చాడు. వాళ్ళు ఏమీ ఎరగనట్లు చదువుకోవడం మొదలెట్టారు.

3

తెల్లారగట్ట వాళ్ళమ్మ లేచింది. పిల్లల్ని లేపి తలంటి నీళ్ళొయ్యడం మొదలెట్టింది.

'అమ్మా తెల్లవారకుండానే నీళ్ళోస్తున్నావేమే' అన్నారు వాళ్ళు.

'తెల్లారితే చెయ్యూరుకోదమ్మా! మీకు పోసేటప్పటికల్లా తెల్లారిపోతుంది...నాన్నగారు బజారుకువెళ్ళి అన్నీ తెస్తారు, విఘ్నేశ్వరుడి పూజచేసుకుందురుగాని. అల్లరి చెయ్యకుండా కూర్చోండి'

'అమ్మా మరి ఈవేళ్ల ఏంచేస్తావే?' అంది సీతి.

'ఉండ్రాళ్ళూ, జిల్లేడుకాయలూను'

'నాకవివద్దు, నాకేఁ మిఠాయికావాలి' అంది వెంకి.

'నాకూ మిఠాయేకావాలి' అంది సూరి.

'నాకు మిఠాయివద్దు' అన్నాడు అన్నయ్య.

'ఈవేళ మిఠాయి చేసుకోరమ్మా'

'ఊఁఊఁ నాకు మిఠాయి కావాలి' అంది వెంకి.

'అలాగే చేస్తానులెండి'

తల నీళ్ళోసి వాళ్ళమ్మ కాటుక పెట్టి బొట్టు పెట్టింది అమ్మాయిలికి. అగురు బొట్టు పెట్టింది అబ్బాయికి. కొత్త బట్టలు కట్టి అరుగుమీద ఆడుకోంటూ ఉండమంది.

వాళ్ళిద్దరూ అరుగుమీద కూచున్నారు.

'సీతారామాభ్యాం నమః — ఈవేళ భాద్రపద శుద్ధ చవితీ సోమవారం, స్వాతీ నక్షత్రం రాత్రి వర్జాలమ్మా' అని యాయవారపు బ్రాహ్మడొచ్చి కేక వేశాడు. సూరి దోసెడు బియ్యం తెచ్చి బ్రాహ్మడికి వేసింది

'ఏమండీ ఈవేళ్ళ మరి వినాయకుడిచవితి కాదండీ' అంది సూరి.

'అవునమ్మా' అన్నాడు యాయవార బ్రాహ్మడు.

'మరి ఈవేళ వినాయకుణ్ణి పూజ చేసుకుంటారు కాదండీ' అంది సీతి.

'అవునమ్మా అవును, మొగాళ్ళు వినాయకుణ్ణి, ఆడ పిల్లలు సరస్వతిని.'

'సరస్వతి నెలాగండి పూజచెయ్యడం' అంది సీతి.

'పుస్తకాలికి పూజచేస్తే చాలమ్మా' అని యాయవార బ్రాహ్మడు వెళ్ళిపోయాడు.

'మరి, అన్నయ్యా! నేనేం పుస్తకాలు పూజచేస్తా నురా?'

'నా ఇంగ్లీషుపుస్తకం యివ్వనా'

'ఛా, వెధవ ఇంగిలీషుపుస్తకం! ఇంగిలీషుపుస్తకాలు పూజచేసుకుంటారా ఎక్కడైనా?' అంది సీతి.

'పోసీ, నీ తెలుగువాచకం చేసుకో' అంది సూరి.

'నాకేం! తెలుగువాచకం, ప్రపంచజ్ఞానం, సివిక్సు, ఎక్కాల పుస్తకం ఉన్నాయి. ఇవన్నీ పూజచేసుకోనా' అంది సీతి.

'అమ్మనడుగుదాం ఉండు' అన్నాడు అన్నయ్య.

వాళ్ళమ్మ నడిగారు. 'అలాంటి పుస్తకాలు పూజ చేయకూడదమ్మ. నాన్నగారి రామాయణమో, భాగవతమో పూజచేసుకోండమ్మా' అంది.

వాళ్ళనాన్నగారు తెచ్చిన పాలవల్లి పిల్లలిద్దరూ అలంకరిస్తున్నారు. నాన్నగారు స్నానానికి లేచారు. మామ్మ కుడుములు జిల్లేడు కాయలూ చేస్తోంది. వాళ్ళమ్మ మిఠాయి చేస్తోంది.

పురోహితుడొచ్చాడు. చేతిలో పంచాంగమూ, వ్రతకల్పమూ ఉన్నవి.

'లెండి, అందరూ పూజకు లెండి...కాలాతీతమైంది అప్పుడే'

వాళ్ళనాన్న స్నానంచేసి మడికట్టుకుంటున్నాడు. పిల్లలు ఆరేసిన బట్టలు కట్టుకుని పూజచేసుకోవడానికి ఆత్రపడుతున్నారు. ఇంతట్లోకే వీధిలోంచి కేక వినబడ్డది. 'ఉత్తరాలండీ' అని పోస్టు జవాను యిచ్చిన ఉత్తరం వాళ్ళనాన్న చదువుకొన్నాడు. 'మహంతమ్మోడికి కొడుకు పుట్టాడట! ఇంకా పురుడు వెళ్ళలేదు' అన్నాడు వాళ్ళమ్మతో.

'అయ్యో పిల్లలు సరదాపడుతున్నారు పాపం పూజ లేదర్రా' అంది మామ్మ.

ఎవరిని ఏమనడానికి తోచక అందరూ మాట్లాడక ఊరుకొన్నారు.

ఉత్తరం యిచ్చిన పోస్టుజవాన్ని మనస్సులో తిట్టింది మామ్మ. ఉత్తరం వ్రాసిన తమ్ముణ్ణి మనస్సులో తిట్టాడు నాన్న.

పండుగూ పబ్బం లేకుండా కన్నందుకు తోడికోడల్ని మనస్సులో తిట్టింది వాళ్ళమ్మ.

తన్ను తాను తిట్టుకొని ఎవరితోను చెప్పకుండా లేచి పోయాడు పురోహితుడు.

పిల్లలు బహిరంగంగా ఉత్తరాన్ని తిట్టారు. 'వెధవుత్తరం!'

15)

113

అమ్మ నన్నెందుకు కొట్టాలి?

ఇంట్లో వాన కురిసి వెలిసినట్లయింది. సీతీ వెంకీ ఒక్కమాటు ఏడుపు మొదలుపెట్టి గోలగా ఏడ్చి క్రమ క్రమంగా ఏడుపు తగ్గించారు.

సీతి ఏడ్పును సణుగుకోవడం కింద మార్చింది. గోడ మూల చేరి గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ తనలోతను అనుకుంటోంది: 'అమ్మ నన్నెందుకు కొట్టాలి? నే నేం జేశా నేమిటి? నన్నెందుకు కొట్టాలి? నాన్నొచ్చాక చెప్పనా ఏమిటి? 'నాన్నా, నాన్నా, అమ్మేం, నన్ను కొట్టింది. ఊరికే ఉత్తి పుణ్యాన్నే కొట్టింది. నే నేం చెయ్యందే కొట్టింది నాన్నా' అని చెప్తాను.

'అప్పుడు నాన్నంటాడుగదా 'ఊరుకో అమ్మా సీతీ, ఊరుకో; నేను మీ అమ్మను కోప్పడుతానులే, ఊరుకో' అంటాడు.

'అమ్మ నన్నెందుకు కొట్టాలి? సూరినీ వెంకినీ ఎందుకు కొట్టలేదూ? వాళ్ళని కోప్పడనేనా కోప్పడదు కాని నన్నెందుకు కొట్టాలి అమ్మ? నేనేంజేశా నేమిటి? పొద్దున్నే చద్దన్నం తిని చెయ్యి కడుక్కొని నడవలోకి రావడంతోనే 'సీతీ సీతీ ఈవాళ మనం పెద్దపులివేషం వేద్దామే ఎంచక్క' అని సూరి అంటే నేనన్నానుగదా, 'ఒసే ఒసే, అక్కయ్యా, మనం వెయ్యొద్దే పెద్దపులివేషం. వెంకిచేత వెయ్యిద్దామే' అన్నాను. వెంకికూడా పెద్దపులివేషం వేస్తానని గంతు

లేసింది. అసలు సూరి పెద్దపులి వేషం వేద్దామని నాతో ఎందుకు చెప్పాలి? వెంకి పెద్దపులి వేషం వేస్తానని ఎందుకు ఒప్పుకోవాలి? అమ్మ నన్నెందుకు కొట్టాలి? నేనేంజేశా నేమిటి? అమ్మ సూరినీ వెంకినీ ఏమీ అందు కాని....

అప్పుడు నేను అమ్మచూడకుండా. మసిబొగ్గులూ పసుపుకొమ్ముా, నామ సుద్దా తెచ్చి వసారాలో పెట్టాను. సూరి నీళ్ళచెంబూ సానా తెచ్చి పెట్టింది వెంకి అమ్మ నడిగి తొడుక్కుంటానని చెప్పి చిన్నలాగు తెచ్చుకొంది. నే నొక్కత్తెనే తెచ్చానా ఏమిటి అన్నీని? సూరీ వెంకీ మాత్రం తేలేదా ఏమిటి? అమ్మ నన్నెందుకు కొట్టాలి? నేనేంజేశా నేమిటి?

అన్నీ తెచ్చి నడవలో పెట్టాక సూరి నన్నెందుకు అడగాలి 'సీతీ, సీతీ ఎలాగే పెద్దపులి వేషం వెయ్యడం' అని?

అప్పుడు నేను వెంకి పరికిణీ విప్పేసి లాగుతొడిగాను. సూరి పసుపుకొమ్ము అరగదీస్తూంటే నేను పసుపు గంధం తీసి వెంకి ఒంటిమీద చారల్లా పెట్టాను. పచ్చటి చారలు ఎంచక్క, వెంకికి పెట్టుతూంటే సూరి చూచి ఎందుకు నవ్వాలి? వెంకి ఎందుకు గంతులెయ్యాలి? తరవాత సూరి మసిబొగ్గు అరగదీస్తుంటే వెంకే చారలుపెట్టుకొంది. నేనేం పెట్టానా ఏమిటి? నామసుద్ద అరగదీసి సూరి తెల్లచారలు వెంకి ఒంటినిండా పెట్టలేదు కామోసు! నన్ను పెట్టనియ్య కుండా అన్నిచారలూ వాళ్లే పెట్టుకున్నారు కాని నేను

ఎంచక్క పెడతానంటే నన్ను పెట్టనిచ్చారు కారు గాని! అమ్మ నన్నెందుకు కొట్టాలి?

ఒంటి నిండా తెల్ల చారలూ, నల్ల చారలూ, పచ్చ చారలూ పెట్టింతరవాత వెంకి అచ్చంగా పెద్దపులి లాగే ఉంది.

అప్పుడు నే నన్నాను గదా, 'వెంకీ, వెంకీ, అలాగ్గాదే, నువ్వు నోరు తెరిచి గాండ్రు గాండ్రు మనవే, అచ్చంగా పెద్దపులిలాగ ఉంటావు' అంటే వెంకి నే చెప్పినట్లు చేసిందా ఏమిటి? చెయ్యకుండా 'తోకేదీ?' అంది.

'అవునే సీతీ తోక మరచిపోయామే' అంది కాదా ఏమిటి సూరి?

అప్పుడు నే నన్నాను కదా, 'ఉండాసే నేను తోక తీసుకొస్తాను' అని అన్నయ్య పొత్తుపంచ తీసుకొచ్చాను. అన్నయ్య పొత్తుపంచ తోక కింద పెడితే అది పెద్దదయిందని దాన్ని నిలువునా చింపి మాంచితోక చేశాను.

అమ్మ నన్నెందుకు కొట్టాలి? కొత్త పొత్తుపంచ చింపానని అమ్మ కొట్టిందిట. అసలది కొత్త పొత్తుపంచా ఏమిటి? పాత పొత్తుపంచ చింపితే కొత్త పొత్తుపంచ అని అమ్మెందుకనాలి? నే నేం జేశా నేమిటి? అసలు వెంకి తనకి తోక కావాలని చెప్పొచ్చు కామోసు? తోక మరచిపోయామని సూరిమాత్రము అనలేదా ఏమిటి? పెద్దపులికి తోక లేకపోతే బాగుంటుంది కాబోలు! మరి పెద్దపులికి తోక లేకపోతే పెట్టడం తప్పు కామోసు? అమ్మ నన్నె

దుకు కొట్టాలి? అప్పుడు మళ్ళీ నేను వెంకితో గాండ్రు గాండ్రు మనవే అని చెప్పితే సూరి అననిచ్చిందా ఏమిటి? అననివ్వకుండా అంది కదా 'సీతీ, సీతీ, మరీ పెద్దపులిని మన మిద్దరమూ పట్టుకోవద్దుటే' అంది అంటే నే నన్నాను గదా 'అక్కయ్యా, అక్కయ్యా, మనింట్లో గొలుసు లెక్క డున్నాయమ్మా' అని.

అప్పుడు నాన్న పరుపుకు కట్టుకొనే తాడు తెచ్చి వెంకి నడుముకి బిగించాము. ఒక కొస నేను పట్టుకుంటే సూరి మాత్రం పట్టుకో లేదు కామోసు ఇంకో కొస? అమ్మ న న్నెందుకు కొట్టాలి? నే నేం జేశా నేమిటి?

అప్పుడు వెంకి 'జణక జంజం జణక జంజం' అని ఆడింది. మేము తాళ్ళతో దాన్ని ఇలాగా అలాగా లాగాము. ఎంతో గమ్మత్తుగా ఉంది.

అప్పుడు మళ్ళీ వెంకి అంది కదా 'చెవులేవీ?' అని.

'అవునే, సీతీ, మరి పెద్దపులితల పెడితేనే గాని పెద్దపులి ఎలా అవుతుందే?' అని సూరి అంది.

అప్పుడు నేను అన్నయ్య టోపీ తెచ్చి దానికి తెల్ల చారలూ పచ్చచారలూ పెట్టి రెండు గడ్డపీలికలు చెవుల కింద పెట్టి వెంకి తలమీద పెట్టాను. టోపీ తగలేశానని అమ్మ కొట్టిందట. సూరి తగలెయ్య లేదు కామోసు. అమ్మ న న్నెందుకు కొట్టాలి? నే నేమన్నా పెట్టుకొన్నానా ఏమిటి ఆటోపీ? వెంకి పెట్టుకుంటే వెంకి నేమీ అనలేదు

గాని. నే నేమన్నా పెద్దపులి వేషం వేశానా ఏమిటి? అమ్మ న న్నెందుకు కొట్టాలి? నే నేం జేశానేమిటి?

టోపీ పెట్టుకొని వెంకి గాండ్రు గాండ్రు మంటూ అరుస్తూ నోరు తెరిచి 'మింగేత్తా, మింగేత్తా' అంది. మేము తాడు పట్టుకొని చుట్టూ తిరుగుతూ 'అమ్మో పెద్ద పులే! భయమేస్తుందే! మింగేస్తుందిటే అమ్మయ్యో పెద్ద పులే' అన్నాము.

వెంకి మళ్ళీ గట్టిగా గాండ్రు గాండ్రు మంటూ మా మీద పడబోతుంటే మేం తప్పించుకొన్నాం. ఇలాగ ఆడు కొంటూంటే అమ్మకి వినిపించింది. వెంకి గాండ్రు గాండ్రు మంటూంటే అమ్మ విని వచ్చింది. వచ్చి న న్నెందుకు కొట్టాలి అమ్మ? నేనన్నానా ఏమిటి గాండ్రు గాండ్రు మని? వెంకి అంటే దాన్నేమీ అనలేదుగాని.

అమ్మ రావడంతోనే సూరి పారిపోయింది. నేను పారిపోకుండా ఉన్నానుగదా అని అమ్మ న న్నెందుకు కొట్టాలి?

నా న్నొచ్చాక చెప్పనా ఏమిటి? నాన్నొచ్చాక నాన్న దగ్గరి కెళ్ళి అంటాను గదా 'నాన్నా, నాన్నా, అమ్మ నన్ను కొట్టింది నాన్నా; నే నేం జెయ్యలేదు నాన్నా; ఊరికే ఉత్తిపుణ్యాన్నే కొట్టింది నాన్నా' అని నాన్నతో చెప్పనా ఏమిటీ?

అమ్మ న న్నెందుకు కొట్టాలి?

సూపరెంటు కూతురు

౧

జైలులో సూరికీ సీతికీ వెంకికీ ఏమీ పని చెప్పలేదు. పొద్దున్నే లేవడంతోనే వాళ్ళమ్మ తలదువ్వేది. తరవాత వాళ్ళు ఆడుకొంటూ ఉండేవారు.

ఒకనాడు పొద్దున్న సూరీ సీతీ వెంకీ జైలులో తమ కొట్టుముందర రావిచెట్టుకింద నీళ్ళు చల్లి ఇసుకతో ముగ్గులెట్టి అక్కడ చెమ్మచెక్క ఆడుకొంటున్నారు.

అప్పుడే జైలు 'సూపరెంటు' వాళ్ళ చిన్నమ్మాయిని తీసుకొని జైలులోకి వచ్చాడు. 'సూపరెంటు' కూతురికి ఎనిమిదేళ్ళు. పట్టుగౌను వేసుకొంది. రిబ్బనుతో జడ వేసుకొంది. కాలికి మేజోళ్ళూ జోళ్ళూ తొడుక్కొంది. మొహానికి తెల్లగుండ పూసుకొంది.

వాళ్ళు ఆదారిని వెడుతూంటే ఆ అమ్మాయి, సూరీ సీతీ వెంకీ ఆడుకోవడం చూచింది. చూచి అక్కడే ఆగిపోయింది.

వాళ్ళనాన్న రమ్మంటే 'నువ్వెళ్ళు. నువ్వు వచ్చేదాకా నేనిక్కడుంటాను' అంది.

'సూపరెంటు' పిల్లను చూస్తూ ఉండమని ఒక నౌకరుతో చెప్పి తన పనిమీద వెళ్ళిపోయాడు.

ఆపిల్ల వాళ్ళకేసే చూస్తూ అక్కడే నిలబడిపోయింది. సీతి ఆ పిల్లను చూచింది.

'ఆడుకుందాం వస్తావా అమ్మాయీ' అంది సీతి.

ఆ అమ్మాయి మాట్లాడలేదు.

'భయం లేదులే అమ్మా, ఆడుకొందాం, రా' అంది సీతి.

ఆ పిల్లకి వాళ్లింట్లో ఆడుకునేందుకు తన ఈడు పిల్లలెవళ్ళూ లేరు. ఈ పిల్లలిని చూడ్డంతోనే ఆ అమ్మాయికి ప్రాణం లేచి వచ్చింది. కాని రవ్వంతేమాత్రం సిగ్గుపడి మాట్లాడకుండా ఊరుకొంది.

'నీకు దాగుడుమూత లొచ్చునా?' అంది సూరి.

వచ్చునని తల తిప్పింది ఆ పిల్ల.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ ఆ పిల్ల చుట్టూ చేరారు. ఆ అమ్మాయి పట్టుచొక్కా పట్టుకుచూచి, 'ఈ పువ్వుల పట్టుచొక్కా చూడొస్సే, ఎంత బాగుందో' అంది సూరి.

'జోళ్ళుకూడా వేసుగుందే ఈ అమ్మాయీ, ఈ జోళ్ళు చూడొసే ఎలాగ మెరిసిపోతున్నాయో' అంది సీతి.

'ఆడుకుందాం, దా' అని ఆ అమ్మాయిచెయ్యి పట్టుకొని వెంకి లాగింది. చివరికి ఆ అమ్మాయి ఆడుకోడానికి వప్పుకుంది. కొంతసేపు నలుగురూకలిసి దాగుడుమూత లాడుకొన్నారు.

'సూపరెంటు' కూతురుపేరు కమల, కమల 'తల్లి'గా ఉండి సీతి కళ్ళుమూసింది. సూరీ, వెంకీ చెట్లు వెనక్కాలా, పువ్వులకెందు వెనక్కాలా దాక్కున్నారు.

'సంయ్యేనా?' అంది సీతి.

'సంయి, సంయ్యి' అంది సూరి.

సీతి వాళ్ళకోసం యిటూ అటూ చూచి వాళ్ళను కనుక్కొని వాళ్ళను ముట్టుకోడానికి పరిగెత్తింది. సీతి ముట్టుకోకముందే సూరీ, వెంకీ తల్లిని ముట్టుకొన్నారు.

కొంతసేపు సూరి తల్లైంది. కొంతసేపు వెంకీ, సీతీ తల్లయ్యారు. ఇలాగ కొంతసేపు ఆడుకొన్నారు. నలుగురు పిల్లలూ కలిసి గట్టిగా,

'నల్లికాయదొంగ నేరేడుదొంగ
పందిట్లో చిన్న పాపాయిదొంగ'

అని పాడి ఆడుతున్నారు. చాలా కాలంనుంచి ఆటలు ఆడకపోవడంవల్ల కమల మనస్సులో ఉన్న బెంగ అంతా ఆరోజున ఎగిరిపోయింది.

వీళ్ళు ఇల్లాగ ఆడుకుంటూ ఉంటే పనిచూచుకొని సూపరింటు తిరిగివచ్చాడు. పిల్లలు ఆడుకోవడం చూచాడు. ఖైదీలతో కూడా తనపిల్ల ఆడుకోవడం చూచి మనస్సు చివుక్కుమంది.

కోపంవచ్చింది. పక్కనున్న నౌఖరిని తిట్టాడు. కొట్టేటంతపని చేశాడు.

'కమలా, రా, ఇంటికి వెడదాము' అన్నాడు కోపంగా.

'నేరాను, నువ్వెళ్ళు' అంది కమల తండ్రికేసి తిరిగి చూడకుండానే! కమలకు వాళ్ళింట్లో ఎంతో గారాం. తల్లీ తండ్రీ భయంలేదు.

సూపరెంటుకి ఏమిచెయ్యాడానికీ తోచలేదు. ఖైదీ పిల్లలిని కూకలేస్తాడా? తన పిల్లని కోప్పడతాడా?

'తప్పమ్మా, ఇక్కడాడుకోకూడదు. ఇంటికి వెడదాం, రా' అన్నాడు మళ్ళీని, కొంతకోపం అణచుకొని.

'నేరాను' అంది కమల.

'ఇక్కడ మాతో ఆడుకుంటుందిలెండి. మీరెళ్ళండి' అంది సీతి. సూపరెంటు కమల చెయ్యి పట్టుకొని రమ్మని లాగాడు. 'నేరాను, నాన్నా! నేనాడుకొంటాను' అని చదికిలబడి ఏడ్చింది.

కమలనెప్పుడూ ఏడ్పించి ఎరగరు తల్లీ తండ్రీని.

'సరే కొంచెంసేపు ఆడుకో. నేనిక్కడే ఉంటానులే' అని సూపరెంటు, తనకూతురు చెయ్యివదలి దూరంగా నిలబడి చూస్తున్నాడు.

సూపరెంటుకి ఖైదీపిల్లలు ముగ్గురిమీదా చాలా కోపం వచ్చింది కాని కమలకు వాళ్ళవల్ల సంతోషం కలుగుతోందన్న కారణంచేత ఆకోపం దిగమింగాడు.

నలుగురుపిల్లలూ చెట్టాపట్టాలు వేసుకొని కబుర్లు చెప్పుకొంటూ కొంతసేపు రావిచెట్టుచుట్టూ తిరిగారు. కొంతసేపు పచ్చాకు ఆడుకొన్నారు.

ఎంతసేపు నిలబడ్డా కమల రాలేదని సూపరెంటుకు కోపంవచ్చింది. కమలను కోప్పడితే లాభంలేదనుకొని వాళ్ళదగ్గిరికివచ్చి సూరీ సీతీ వెంకీకేసి చూసి, 'వెళ్ళండి,

అమ్మాయిలూ, వెళ్ళండి. మీకొట్టులోకి వెళ్ళి కూచోండి. అస్తమానం ఆటలే! వెళ్ళండి' అని గదిమాడు.

'మేం వెళ్ళం, మేం ఆడుకొంటాం' అంది సీతి.

'మేం వెళ్ళం, మేం ఆడుకొంటాం నీ కెందుకూ?' అంది కమల.

'నీకెందుకూ?' అంది వెంకి.

'నువ్వు కాదమ్మా కమలా, నువ్వు నాతోరా, మనింటికెడదాం, రా, అమ్మా రా' అన్నాడు సూపరెంటు.

'నే రాను, నే నాడుకొంటాను' అంది కమల.

సూపరెంటుకి ఏమి చెయ్యడానికీ తోచలేదు. ఆడ నౌఖర్ని పిలిచి ఆ ముగ్గురుపిల్లలినీ కొట్టులో పెట్టి తాళం వెయ్యమని ఆజ్ఞాపించాడు. ఆడ నౌఖరు వచ్చి ముగ్గురుపిల్లలినీ బలవంతంగా కొట్టులోకి తీసుకుపోయింది.

సూపరెంటు కమలని బలవంతంగా ఇంటికి లాగుకు పోయాడు. కమల అదేఏడవడం.

ఇంటికి వెళ్ళాక సూపరెంటు భార్య అతన్ని చూచి, 'కమల నెందుకు ఏడ్పిస్తున్నారూ?' అని కోపంతో అడిగింది.

'నే నేడ్పించడంలేదు. అదే ఏడుస్తోంది' అన్నాడు విసుగుతో సూపరెంటు.

'ఊరికే అది ఏడవబోయిందా? మీ రేమీ అనకుండా' అని సూపరెంటు భార్య నిలవదీసి అడిగింది.

'చెప్పినమాట వినడంలేదు కమల. ఖైదీపిల్లలతో ఆడుకొంటానంటుంది. వద్దంటే మానదు. ఎంత చెప్పినా

వినదు. నేను బలవంతాన్ని తీసుకువచ్చానని ఏడుస్తోంది' అన్నాడు సూపరెంటు.

కమల ఆగకుండా ఏడుస్తూనేఉంది.

ఖైదీపిల్లలసంగతీ, వాళ్ళతో ఆటలాడినసంగతీ యావత్తూ తనభార్యతో సూపరెంటు చెప్పాడు.

'పోనీ, అమ్మాయి అంత ఏడుస్తూంటే ఆ పిల్లలినే ఇక్కడికి తీసుకురాలేక పోయారా?' అంది భార్య.

'ఖైదీపిల్లలిని మనింటికి తీసుకు రమ్మన్నావూ!' అన్నాడు సూపరెంటు తన ప్రతిష్ఠ తలుచుకొంటూ.

'వాళ్ళేం దొంగతనం చేశారా, దోపిళ్ళు చేశారా? వాళ్ళు ఖైదీలేమిటి? ఏదో గ్రహచారం చాలకో, కాలాన్ని బట్టో ఖైదులో పడ్డారుకాని?' అంది భార్య.

సూపరెంటు ఆలోచనలో పడ్డాడు.

కమల ఏడుస్తూనే ఉంది.

'పోనీ, నౌఖరిని పంపించి ఆపిల్లలిని తెప్పించండి' అంది అతని భార్య.

నౌఖరిని పంపించి ఆపిల్లలిని తెప్పించాడు సూపరెంటు.

కమల ఏడ్పు చాలించింది. నవ్వింది.

నలుగురు పిల్లలూ ఒక్కబంతిని ఆరోజున సూపరెంటుగారింట్లోనే భోజనం చేశారు.

వాళ్ళనాన్న కొనిపెట్టిన రకరకాల బొమ్మలన్నీ కమల చూపించింది సూరికీ, సీతికీ, వెంకికీని.

ఆరోజు సూపరెంటు ఇల్లు కలకల లాడింది; సూప రెంటుభార్య ముఖము కలకలలాడింది. ఆరోజు సూపరెంటు ముఖం కలకలలాడిందా ?

భోజనముచేసి కొంతసేపు నలుగురూ సూపరెంటు పందిరిపట్టెమంచంమీదే పడుకొన్నారు. సూపరెంటు భార్యే వాళ్ళ నక్కడ పడుకోబెట్టింది. సూపరెంటు ఆ రోజు భార్యతో ఘోరంగా యుద్ధం చేయవలెనని అనుకొని తొందరపడడం వివేకం కాదని ఊరుకొన్నాడు. పిల్లలు నిద్రపోయి లేచి వాళ్ళ ఇల్లంతా ఎగిరిపోయేటట్లు గోలచేస్తూ పాటలుపాడుతూ ఆడుకొంటున్నారు.

సాయంత్రం అయింది.

ఖైదీలకు భోజనాలుపెట్టి కొట్లలోకిపంపించేవేళయింది.

సూపరెంటు ఏమిచెయ్యాలో తెలియక ఆలోచిస్తు న్నాడు.

ముగ్గురు పిల్లలినీ కొట్లలోకి చప్పున పంపించాలను కొన్నాడు. భార్యముఖంచూచి ఊరుకొన్నాడు.

ఎప్పటికైనా పిల్లల ఆట ముగుస్తుందేమో అని కని పెట్టి చూస్తున్నాడు. ఎంతకీ ముగియడం లేదు.

చివరికి ధైర్యంపూని నౌఖరిని పిలిచి ఆముగ్గురు పిల్ల లినీ వాళ్ళకొట్టులో అప్పజెప్పిరమ్మన్నాడు.

కమల తానుకూడా వాళ్ళతో కొట్టులోకి వెడతా నంది!

సూపరెంటుభార్య నవ్వింది.

సూపరెంటుకు మతిపోయింది.

'తీసుకువెళ్ళవేం?' అని నౌఖరిని గదిమాడు సూప రెంటు.

నౌఖరు 'చిత్తం' అని ఖంగారుపడి నిలబడ్డాడు.

'నువ్వూ కొట్టులోకి వస్తావుకదూ కమలా?' అంది సీతి.

'కొత్తులోకి దా' అంది వెంకి.

'పోనీ వాళ్ళని ఇక్కడే ఉండనియ్యరాదూ' అంది సూపరెంటు భార్య.

'ఇది మనఇల్లు. చెరసాలకాదు' అన్నాడు కోపంతో సూపరెంటు.

'అయినా ఆడుకోనీ పాడుకోనీ పిల్లలకి ఖైదేమిటీ' అంది భార్య.

'నన్నేంచెయ్యమన్నావు?' అన్నాడు సూపరెంటు.

'పోనీ పైకివ్రాసి కనుక్కోండి' అంది భార్య.

సూపరెంటుకు కోపంవచ్చి 'ఉన్నిసుబాటు' తీసుకొని భార్యని రమ్మని పిలవకుండానే మోటారు కారెక్కి పారిపోయాడు.

నౌకరు సూపరెంటు భార్యకేసి చూచి మాట్లాడకుండా జారాడు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ, కమలా ఆవేళ రాత్రికూడా సూప రెంటు ఇంట్లోనే భోజనంచేసి వాళ్ళ పందిరిపట్టె మంచంమీదే నిద్రపోయారు.

ఇంటికి రాగానే సూపరెంటుభార్య సూపరెంటు నడిగింది 'పైకి రాశారా' అని.

'రాస్తా' అన్నాడు సూపరెంటు.

౨

'వ్రాశామన్నారుగదా, ఏమిసమాధానం వచ్చింది?' అని అడిగింది సూపరెంటుభార్య సూపరెంటుని.

'వ్రాయడం ఏమిటి?' అన్నాడు సూపరెంటు.

'ఈ ముగ్గురిపిల్లలినీ గురించి...'

'అదా! నేను వ్రాయకముందే వచ్చింది'

'ఏమని?'

'చిన్నపిల్లలిని శిక్షించవలసిన అవసరము లేదనీ, వాళ్ళను వదలిపెట్టమనీ'

'అయితే వాళ్ళని వదలిపెట్టినట్లేనా?'

'మనింటిలో ఉన్నాక వదలిపెట్టినట్లు కాక ఇంకేమిటి?' అని హేళనగా అన్నాడు సూపరెంటు.

'ముగ్గురినీనా' అన్నది భార్య.

'చంటిపిల్ల తల్లిదగ్గర ఉంటుందిట. మిగిలిన యిద్దరు పిల్లలినీ పంపించివేస్తాను'

'ఎక్కడికి?'

'వాళ్ళమ్మగారి ఊరికి ఉత్తరం వ్రాయించాను.'

'పోనీ వాళ్ళు మనింట్లో ఉండకూడదూ...కమలతో ఆడుకొంటూ ఉంటారు పాపం'

'పనికిరాదు'

'వాళ్ళు ఖైదీలు కారుగా?'

'నీయిష్టం' అనిచెప్పి సూపరెంటు కోపం పట్టలేక కారులో కుక్కనెక్కించుకొని షికారు వెళ్ళిపోయాడు.

కొంతసేపు జైలులోనూ కొంతసేపు కమలంగారింట్లోనూ సూరీ సీతీ వెంకీ కమలతో ఆడుకొంటున్నారు.

వాళ్ళమ్మ ఈ సంగతి విని ఇందువల్ల ఏమి ముప్పు వస్తుందో అని భయపడతూ ఉంది. సాధ్యమైనంత మట్టుకు ముగ్గురు పిల్లలినీ తన కొట్టులోనే ఉంచుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తోంది.

ఇల్లా ఉండగా ఒకనాడు ఒక ముసలమ్మ జైలు గేటు దగ్గిరికి వచ్చి నిలబడిందనీ, సూరినీ సీతినీ పంపించి వెయ్యమన్నారనీ ఒక జవాను సూపరెంటు దగ్గరనుంచి సూపరెంటు భార్యకు వర్తమానం తీసుకువచ్చాడు.

సూపరెంటు భార్య మాట్లాడకపోవడంవల్ల ఏమిచేయడానికి తోచక జవాను తటపటాయిస్తున్నాడు.

సూరి కమలకి జడేస్తోంది. అప్పుడు ఒక కాగితం ముక్క ఎవరూ చూడకుండా సీతి కమల నెత్తిమీద పడేసి 'ఓ తాయిల్లాగారి నెత్తిమీద గోరింక, చెప్పకు చెప్పకు చెడు పాప, చెపితే నీ కళ్లోతాయి' అని నవ్వుతూ చప్పట్లు కొడుతూ అంటోంది.

వెంకికూడా 'ఓ తాయిల్లాగారి నెత్తిమీద గోలింకోయి' అంటోంది.

కమల తలమీద తడుముకొని కాగితం ముక్క తీసివేసింది.

'మొగుణ్ణి వెతుక్కుందోయి, మొగుణ్ణి వెతుక్కుందోయి' అని సీతి గోల చేసింది. వెంకి గంతులేసి నవ్వింది. వాళ్ళమ్మ యిదంతా చూస్తూ ఆనందించింది.

ఈ సమయంలోనే జవానువచ్చి వాళ్ళ సంతోషానికి భంగం కలగజేశాడు.

'అమ్మాయీ, ఎవరో ఆ ముసలమ్మ నీకు తెలుసునా?' అంది సూపరెంటుభార్య సూరికేసి తిరిగి.

'చెప్పుకోగలవే, సీతీ' అంది సూరి.

'నే చెప్పనా' అంది వెంకి.

'చెప్పమ్మా మరీ' అంది సీతి.

'ఓ తాయిల్లాగారు' అంది వెంకి. అందరూ నవ్వారు.

'ఎవరు చెప్మా' అంది సీతి.

'జ్ఞాపకం లేదుటే...మనం...తీర్థంవెళ్ళినప్పుడూ...' అని అందించింది సూరి.

'ఆఁ ఆఁ...అమ్మమ్మ' అంది సీతి.

'అమ్మమ్మంటే ఎవరు?' అంది సూపరెంటు భార్య.

'మా అమ్మ దొడ్డమ్మ' అంది సూరి.

సీతి సూపరెంటు భార్యతో, 'మా దొడ్డమ్మే, ఎంత మంచిదనుకొన్నారు. మేం తీర్థాని కెళ్లినప్పుడు ఎన్నో బొమ్మలూ, మిఠాయిలూ అన్నీ కొనిపెట్టింది. కాదుటే సూరీ?' అంది.

'దొడ్డమ్మ మంచిది' అంది వెంకి.

'ఏమండోయి మేం తీర్థాని కెళ్ళినప్పుడేం, మా దొడ్డమ్మ మమ్మల్నందరినీ వాళ్ళింటికి తీసికెళ్ళి మా కన్నీ వండిపెట్టిందండీ' అంది సూరి.

'అమ్మా, మనకిలేదు టే దొడ్డమ్మా' అని కమల వాళ్ళమ్మ నడిగింది.

'వాళ్ళదొడ్డమ్మే మన దొడ్డమ్మను' అంది నవ్వుతూ వాళ్ళమ్మ.

ఎంతకీ సమాధానం చెప్పకపోవడంవల్ల జవాను వెళ్ళి పోయాడు.

కొంతసేపటికి సూపరింటే వచ్చాడు చెందుకుంటూ.

'ఆ అమ్మాయిలిని పంపించెయ్యమంటే ఎందుకు పంపావు కావూ?' అన్నాడు భార్యతో.

'ఎక్కడికీ పంపించడం?' అంది అతని భార్య.

'వా ళ్ళమ్మమ్మ వచ్చిందని కబురు చేశానుగా' అన్నాడు.

'వా ళ్ళమ్మమ్మవస్తే జైలుగేటు అవతల నిలుచో బెట్టకపోతే యిక్కడికే పంపలేకపోయారా? ఆవిడ ఖైదీ కాదుగా' అంది అతనిభార్య.

'వీల్లేదు' అన్నా డా అధికారి.

'వీల్లేకపోతే మీరే పిల్లలిని పంపించివెయ్యండి' అంది ఆవిడ.

సూపరెంటు భార్యకేసి కొంతసేపు కోపదృష్టితో చూచాడు. కొంతసేపు కిందా మీదా చూచాడు. కొంత

సేపు తన ఉద్యోగాన్నీ అధికారాన్నీ తలుచుకున్నాడు. సూరికేసీ సీతికేసీ తిరిగి, 'వెళ్ళండి అమ్మాయిలూ, మీ అమ్మమ్మ వచ్చిందిట' అన్నాడు గద్దిస్తూ.

'ఎక్కడికి వచ్చిందండీ మామగారూ?' అంది సీతి.

'వెళ్ళండి జవాను తీసుకెడతాడు'. అన్నాడు సూపరెంటు.

'మరి మా వెంకో?' అంది సీతి.

'వెంకిని మీ అమ్మగారి కొట్టులోనికి పంపిస్తా' అన్నాడు.

'నన్నో నాన్నా, నన్నుకూడా పంపించవూ?' అంది కమల.

'వెళ్ళు, మీ అమ్మదగ్గిరి కెళ్ళు' అని కూతుర్ని కోప్పడ్డాడు సూపరెంటు.

'రావే, కెడదాం' అంది సూరి.

'రాఅమ్మా, వెంకీ' అంది సీతి.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ చెయ్యీ చెయ్యీ పట్టుకొని గుమ్మందగ్గిరికి వచ్చారు.

'పదవే భద్రాద్రికీ పాపిష్టి ఘటమా ఎన్నాళ్ళు బ్రదికీన ఇదినీకు స్థిరమా' అని సీతి ఎవళ్ళో బూచాళ్ళు పాడుతూంటే విని జ్ఞాపకం ఉంచుకొన్న పాట పాడుతోంది.

వాళ్ళనాన్న కోపడ్డాడనీ, సూరీ, సీతీ, వెంకీ వెళ్ళిపోతున్నారనీ వాళ్ళమ్మకాళ్ళు పట్టుకొని కమల గొల్లున గోలపెట్టింది.

'ఊరుకో' అన్నాగు వాళ్ళనాన్న.

'దాన్నెందుకు కోప్పడతారూ' అని అతని భార్య యుద్ధసూచకంగా పలికింది.

సూపరెంటు భార్యముఖం చూచాడు. లాభంలేదనుకొన్నాడు. ధుమధుమలాడుతూ కారెక్కి క్లబ్బుకు లేచిపోయాడు.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ, గుమ్మంలో నుంచున్నవాళ్ళు మళ్ళీ ఇంట్లోకి వచ్చారు.

'ఆవిణ్ణి ఇక్కడికి తీసుకురా' అంది సూపరెంటు భార్య జవానుతో.

'రా, అమ్మా, రా. రా, కమలా ఆడుకొందాం' అంది సీతి.

'దా కమలా దా' అంది వెంకి కమల చెయ్యిపట్టుకొని లాగింది. కమలని కూచోబెట్టి సూరి కమలజెడలో పువ్వులు గుచ్చుతోంది. సీతీ వెంకీ పువ్వులందిస్తున్నారు. కమల అమ్మ సాలోచనగా వాళ్ళను చూస్తోంది. కొంతసేపట్లో దొడ్డమ్మ జవాను వెనకే వచ్చింది. వచ్చి సూరీ, సీతీ, వెంకీ ఆడుకొంటూంటే చూచింది. చూచి కంటతడి పెట్టుకొని, [illegible] మీకెంత అనుభుల్లారా, మీకెంత అనుభవం వచ్చిందర్రా, నే బతికి ఉండగాను' అని వెంకిని ఎత్తుకొని [illegible]ంచిందర్రా,

సూరీ సీతీ లేచి దొడ్డమ్మకాళ్ళు కావలించుకొన్నా[illegible]

'తిని కూర్చోలేక ఇది ఎందుకు తెచ్చిపెట్టుకొన్నా

రర్రా...నావెర్రితల్లులూ అయ్యో... మీ అమ్మేదర్రా?' అంది దొడ్డమ్మ.

'అమ్మ ఇక్కడలేదు అమ్మమ్మా' అంది సూరి.

'ఇది జైలుకాదుటర్రా?' అంది దొడ్డమ్మ.

'ఇది జైలుకాదు, కమలగారిల్లూ' అంది సీతి.

'మరి మీఅమ్మ ఎక్కడ?' అంది దొడ్డమ్మ.

'తెల్లలాగులూ తెల్లటోపీలూ పెట్టుకొంటారూ... అక్కడ జైలు' అంది సీతి.

'మరి మీరిక్కడున్నారేం' అంది దొడ్డమ్మ.

సూరీ సీతీ కమలఅమ్మకేసి చూచారు.

'వీళ్ళు ఖైదులో లేరమ్మా వీళ్ళని వదలిపెట్టారు... మా అమ్మాయితో ఆడుకొంటూ ఉంటారని ఇక్కడికి తీసుకొచ్చాము.'

'ఈఅమ్మాయేనా, మీ అమ్మాయి? బంగారుతల్లి; రా, అమ్మా ఎత్తుకుంటాను రా' అంది కమలతో దొడ్డమ్మ.

కమల వాళ్ళమ్మచీర పట్టుకు నిలబడి వచ్చిందికాదు.

'ఎవరమ్మా-వీరెంటుగారిల్లు... నీకు తెలియదూ ర్రా?' అంది సీతి.

'నాకేం తెలుసునే నాతల్లీ' అంది దొడ్డమ్మ.

'కూచోండమ్మా! మా కమలకూడా ఎవరూ ఆడుకొనేవాళ్ళు లేక బెంగపెట్టుకొంది. ఈ అమ్మాయిలు వచ్చి

నప్పటినుంచీ మా కమలకి అవి ఆటలు కావు అవి పాటలు గావు' అంది కమలఅమ్మ.

దొడ్డమ్మ కూచుని నూరినీ, సీతినీ, వెంకినీ చుట్టూ కూచోబెట్టుకొని వాళ్ళను చూచుకుంటోంది. కమలకూడా సీతిపక్కని కూచుంది. కమల అమ్మ బయటికివెళ్ళి జవాను తో ఏదో చెప్పి మళ్ళీవచ్చి కూర్చుంది.

'అమ్మమ్మా, మాకోకథ చెప్పవు?' అంది సీతి.

'అయ్యో తల్లీ! నాబతుకో కథలాగ ఉందేతల్లీ! మీనాన్నా మీఅమ్మా, మీఅన్నయ్యా మీరూ ... ఇంటిల్లి పాదీ ఇక్కడ ఈజైల్లో కూచుంటే ఇంక కథేమిటే నావెర్రి తల్లీ ... విన్నారమ్మా, నాకు రొంత తెలియనైనా తెలిసింది కాదు. మామనమడైనా ఒక్క కాగితంముక్క రాశాడు కాదూ' అంది దొడ్డమ్మ.

'ఏదో గ్రహచారం' అంది కమల అమ్మ.

'గ్రహచారమే. లేకపోతే వీళ్ళ కీ పాట్లేమిటి. అయినా యిదేమిటమ్మా? చోద్యం. అందరూ శ్రీకృష్ణ జన్మస్థానం అంటూ జైల్లోకెళ్ళి కూచోవడమే! ఇవేంరోజు లొచ్చాయోగాని!'

వాళ్ళు మాట్లాడుకొంటూంటే జవాను వాళ్ళమ్మను తీసుకువచ్చాడు.

'దొడ్డమ్మా, నువ్వెందుకొచ్చావే. పాపం ముసిలి దానవు!' అంది వాళ్ళమ్మ.

'అయ్యోనాతల్లీ, నర్సమ్మా! మీకింత అనుభవం కలిగితే నేరాకపోతే ఎలాగమ్మా! రా, నాతల్లి, రా, ఎంత చిక్కిపోయావో!' అంది దొడ్డమ్మ.

సూరీ సీతీ వెంకీ వెళ్ళి వాళ్ళమ్మ కాళ్ళు చుట్టూరా కావలించుకొన్నారు.

కొత్త వదిలిందికాబోలు కమల దొడ్డమ్మవళ్ళో కూర్చోంది.

దొడ్డమ్మ పక్కనే వాళ్ళమ్మ కూచుంది. ముగ్గుర మ్మాయిలూ వాళ్ళమ్మవళ్ళో ఇరుకుగా కూచున్నారు.

'ఇంకా ఎన్నాళ్ళే మాఅమ్మా ఇది మీకు?' అంది దొడ్డమ్మ.

'ఎన్నాళ్ళయితే ఏమిటి?' అంది నరసమ్మ.

'అయ్యో అలా అంటావేమేతల్లీ' అంది దొడ్డమ్మ.

'మాకిక్కడ బాగానే ఉంది దొడ్డమ్మా. ముగ్గురు పిల్లలూ ఆయిల్లాలు ధర్మమా అని ఇంట్లో ఉన్నట్లే ఇక్కడు న్నారుగదా' అంది నర్సమ్మ.

'ఆవిడ మహాదొడ్డయిల్లాలు. చూస్తున్నాగా' అంది దొడ్డమ్మ.

'ఏమిటో అవ్వగారూ, పిల్లలన్నతరవాత ఆమాత్రం ఉండకపోతే ఎలాగ' అంది కమలగారి అమ్మ.

'అయితే అబ్బాయిన్నీ, నీపెనిమిటీ ఎక్కడున్నారే?' అంది దొడ్డమ్మ.

'వారు కులాసాగానే ఉన్నారుట. మగాళ్ళజైల్లో ఉన్నారు' అంది నర్సమ్మ.

'వాళ్ళనుకూడా ఒకమాటు చూడకపోతే ఎలాగ బతకను?' అంది దొడ్డమ్మ.

కొంతసేపు మాట్లాడుకొన్న తరవాత దొడ్డమ్మ స్నానం చెయ్యడానికి లేచింది. ఎవరు వండిపెట్టినా ఆవిడ తినదుకనుక ఆవిడే ఆవేళ అందరికి వండిపెట్టింది.

ఆరోజు నూపరెంటు ఇంటికి తిరిగిరాలేదు. మర్నాడు కూడా రాలేదుగాని జైలరు ఒక కాగితం పట్టుకొనివచ్చి నర్సమ్మనీ, సూరినీ, సీతినీ, వెంకినీ వదిలివేసినట్లు ఉత్తరువు వచ్చిందని చెప్పాడు.

'అయితే ఇక్కడెందుకర్రా, మనము ఉండడం? వెడదాం పదండి' అంది దొడ్డమ్మ.

ఎంత ఉండమన్నా ఉండనంది. కమలగారి అమ్మ నర్సమ్మకు పసుపూ పారాణి రాసి తాంబూలం రవికల గుడ్డా పెట్టింది.

కమల సూరికీ, సీతికీ, వెంకికీ పసుపూ పారాణిరాసి అందరికీ చొక్కాగుడ్డా పరికిణీగుడ్డా పెట్టింది.

'వాళ్ళు మనింటికి వచ్చారు కాబట్టి వాళ్ళింటికి మనం వెడదాములే' అని కమలను ఊరుకోబెట్టింది తల్లి.

'తప్పకుండారండి అక్కగారూ' అంది నర్సమ్మ.

సూరీ, సీతీ, వెంకీ 'వెడతాం కమలా, మాయింటికి వస్తావుకాదూ' అన్నారు.

'వస్తా' అంది కమల.

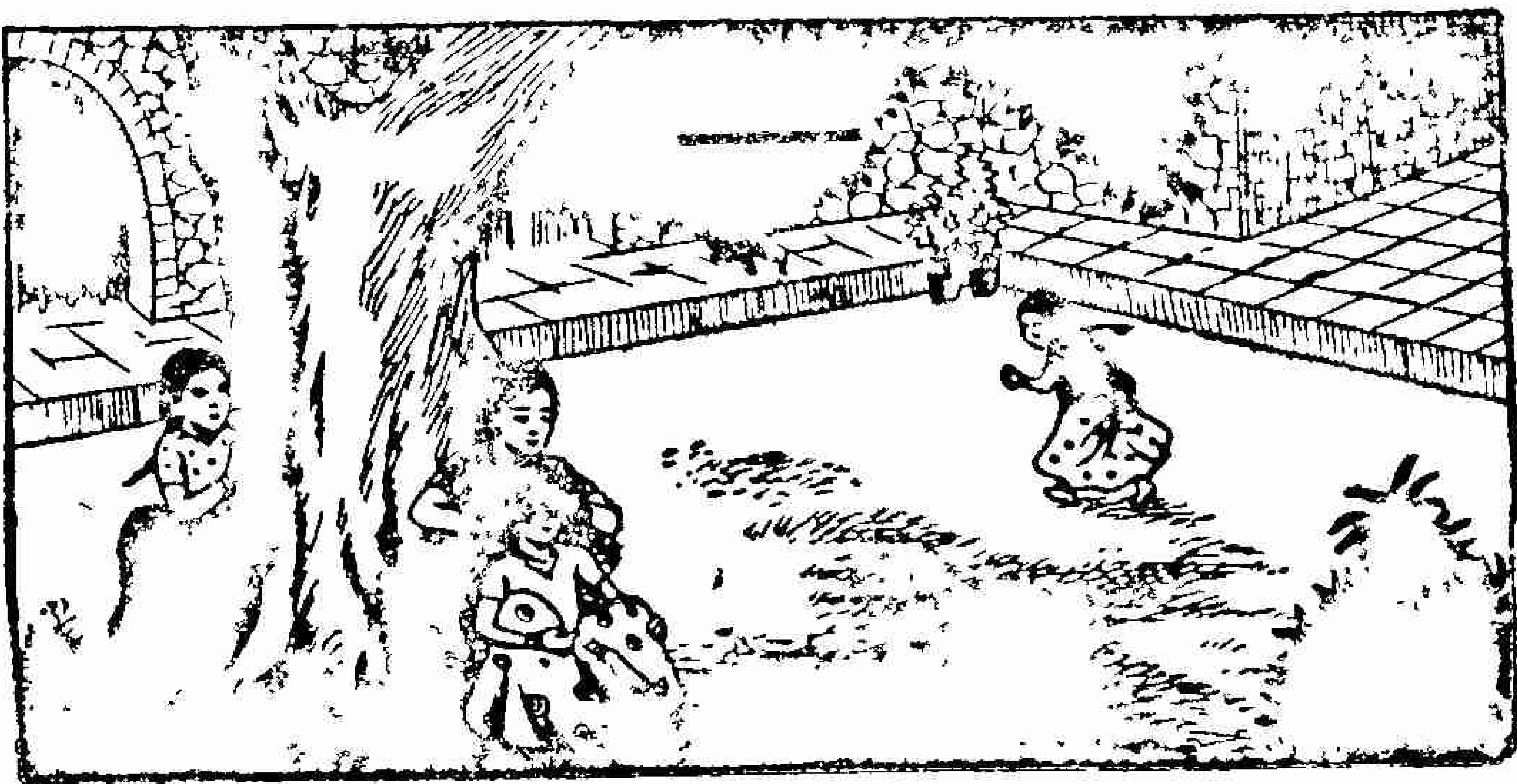
బండిమెక్కి దొడ్డమ్మా, నరసమ్మా సూరీ, సీతీ, వెంకీ వెళ్ళిపోయారు.

మూడోరోజున సూపరెంటు తిరిగివచ్చాడు.

కమల వాళ్ళనాన్నను వెళ్ళి కౌగిలించుకొని 'నాన్నా నాన్నా మనం సీతిగారింటికి వెళ్ళొద్దూ' అంది.

'అల్లాగే' అన్నాడు వాళ్ళనాన్న. కాని మళ్ళీ కమల నెప్పుడూ తనతో కూడా జైలులోకి తీసుకువెళ్ళలేదు.

అయినా సూరీ సీతీ వెంకీ దగ్గిర నేర్చుకొన్న పాటలు కమల పాడుతూవున్నప్పుడు మాత్రం ముద్దు పెట్టుకోకుండా ఉండలేకపోయేవాడు.

ఎవరు మంచివారు?

౧

నాన్న మంచివాడు కాదు — అమ్మ మంచిది

వినాయకచవితినాడు అమ్మ తలనీళ్లోస్తూ 'నాన్న గారితోకూడా పూజ చేసుకో' అంది. నాన్న పాలవెల్లి కట్టేటప్పుడు నేనుకూడా కట్టబోయినాను. వెలక్కాయ ఒకటి పాలవెల్లికి కట్టేటప్పుడు గట్టిగా లాగడంమూలాన్ని పాలవెల్లి తెగి క్రింద పడింది. నాన్న కోప్పడ్డాడు. నాన్న పక్కను కూచుని నేనూ పూజ చేస్తానన్నాను. 'సరే' అన్నాడు నాన్న. నేను రెండుచేతులతోటీ పత్రీ పువ్వులూ పూజ చేస్తూవుంటే నాన్న మళ్ళీ కోప్పడి ఒక్కచేత్తో చెయ్యమన్నాడు. నేను ఒక్క చేత్తోటే అంత పత్రి ఒక్కమారు దేవుడు నెత్తిమీద పోశాను. నాన్న కొట్టాడు. అమ్మ అప్పుడు 'వాడి నెందుకు కొట్టడం? పండుగప్పుడు వాడి కేం తెలుసును? చెప్పి చేయించాలికాని' అంది

నాన్న ఒక పువ్వు నా చేతికిచ్చి నెత్తిమీద వెయ్య మన్నాడు. నాన్న నెత్తిమీద వేశాను. నాన్న కర్ర చేశాడు. అమ్మ లోపలకు వెళ్లిపోయి ఫక్కున నవ్వింది. అమ్మనుకూడా కోప్పడ్డాడు నాన్న.

నాన్న ఎప్పుడూ నన్ను బళ్లోకి వెళ్ళమంటాడు! తాను ఒక్కమాటూ బళ్లోకి వెళ్ళడుగాని! తను కోటూ

తలపాగా పెట్టుకొని షికారు వెడుతూ నన్నొక్కనాడూ కూడా తీసుకు వెళ్ళడు. బళ్లోకి వెళ్ళమని చెప్పి వెళ్ళ పోతే కొడతాడు. నే నెందుకు వెళ్ళాలి బళ్లోకి! నాన్న ఎందుకు వెళ్ళకపోవాలి? అమ్మే నయం. నాన్న కొట్టి నప్పుడు 'ఊరుకో నాన్నా ఊరుకో' అని చేగోణీలు చేసి పెడుతుంది.

సాయంత్రం అవడముతోనే నాన్న నన్ను దగ్గర కూచోబెట్టుకొని వారాల పేర్లూ మాసాలపేర్లు అన్నీ చెప్ప మంటాడు. ఆకాశంకేసి తిరిగి నక్షత్రాలనిచూస్తూ చెప్ప మన్నది చెప్పకపోతే నాన్నకొడతాడు. అన్నానికి లేచి వేళ అయిందాకా నాన్న పద్యాలూ అన్నీ నాకు చెపుతాడు. ఒక్కమాటూ ఆడుకోనివ్వడు.

నాన్న నన్ను ఒక్కమారూ వాచీకి కీయివ్వనియ్యడు. తనుమాత్రం రోజూ తిప్పుతాడు. నాన్నకు పెట్టినిండా రూపాయిలున్నాయి. పప్పులు కొనుక్కుంటాను ఒక రూపాయి యిమ్మంటే యియ్యడు.

అమ్మేనయం. నాన్న నన్ను ఎప్పుడూ బజారుకు తీసుకువెళ్ళడు. అమ్మ నన్ను పేరంటానికి తీసుకువెళ్ళుతుంది. అరటిపండూ తమలపాకులూ యిస్తుంది. రాత్రి దగ్గిరపడుకోబెట్టుకొని జోకొట్టుతుంది. పాటలుపాడుతుంది.

౨

అమ్మ మంచిదికాదు - నాన్నే మంచివాడు

నా కాడుకోవడానికి ఒక్క పువ్వూ ఇవ్వకుండా అమ్మ అన్నిపువ్వులూ గౌరీదేవికి పూజచేస్తుంది. నేను గౌరీదేవి మీద పువ్వులుగానే తీసుకుంటే అమ్మకొడుతుంది. నాన్న చూస్తూ ఊరుకుంటాడు.

సంకురాత్రిపండుగకు అమ్మ తెల్లారకట్టేలేచి ముగ్గులె డుతుంది. అమ్మలేవడంచూచి నేనూలేచి బుట్టలో ముగ్గు లెడుతూవుంటే అమ్మ పెట్టనివ్వదు. నన్ను ముగ్గులెట్టని స్తేనా? అమ్మకంటె బాగా పెడతాను. కుక్కపిల్లనూ, కోతిపిల్లనూ, పువ్వులనూ చెట్లనూ ముగ్గులో పెడతాను. మేస్టరుగారి బొమ్మనుకూడ పెడతాను. అమ్మ పెట్టనివ్వదు.

నాన్న ఎన్నో బొమ్మలు కొనిపెట్టేడు. అమ్మ ఆ బొమ్మలన్నీ పెట్టెలో పెట్టుకుంటుంది. ఆడుకోడానికి ఒక్క బొమ్మా యివ్వదు. ఇమ్మంటే కొడుతుంది. నాబొమ్మ లన్నీ అమ్మ దాచుకోవడమెందుకు?

అమ్మ రోజు రోజూ తలంటి నీళ్ళోస్తానంటుంది. వద్దంటే మానదు. నాన్న ఒక్కమాటూ తలంటి నీళ్ళోసు కోడుగదా, నేనుమాత్రం రోజు రోజూ ఎందుకు పోసుకోవాలి? అమ్మకు చెప్పితే తెలియదు.

వంటవండేటప్పుడు అమ్మ ఒక్కమాటూ నన్ను పొయ్యిదగ్గరకు రానివ్వదు. రానిస్తే గుజ్జెనగూళ్ళు వండుదును. వంటపొయ్యిలో కొరకంచు తీసుకొని గిర్రున తిప్పితే ఎంతో తమాషాగా వుంటుంది. అమ్మ పొయ్యిదగ్గిరకే రానివ్వదు.

వీధులోకి ఈతపళ్ల అమ్మి తెచ్చినప్పుడు ఎవళ్ళూ చూడకుండా సోలెడు బియ్యం తెచ్చి ఈతపళ్ళుకొని జేబులో వేసుకొని వీధి అరుగుమీద కూచుని కాళ్ళు విసురుకుంటూ ఒక్కొక్కపండే తింటూ చుట్టూతావున్న కుక్కలకీ ఆవులకీ ఒక్కొక్క పండు వేస్తూంటే ఎంతో బాగుంటుంది. అమ్మ ఒక్కమాటూ ఈతపళ్ళు కొనుక్కోనివ్వదు.

ఉట్టిమీద గిన్నెలో పాకంవుండలు అమ్మచూడకుండా తీసుకుని కుక్కపిల్లని 'దూదూ' అని పిలిచి ఒక్కొక్కవుండే పెడితే అది కూడావస్తుంది. అమ్మ ఒక్కవుండేనా తీసుకోనివ్వదు. తీసుకుంటే కోప్పడి కొడుతుంది. అమ్మ మంచిది కాదు. నాన్నే మంచివాడు. కొత్తచొక్కాలు, బూట్సు జోడూ కొనిపెడతాడు.

BC

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA125B166
పుస్తకం పేరు	సూరి నీతి వెంకి
తారీఖు	30/10/24
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	151
పెద్ద సైజు పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	ci, D, E, bci, [illegible]
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	Ruksana
పేజీలు విడదీసినది	Ruksana
స్కాన్ చేసినది	Heena
పరీక్ష చేసినది	pragathi
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	Good